

KONICA MINOLTA

NAJNOVIJA MINILABORATORIJA
USKORO I KOD NAS!

R2 SUPER
700/1000
KONICA MINOLTA DIGITAL MINILAB SYSTEM

400dpi
World class
resolution

R2 SUPER Compact
700/1000
KONICA MINOLTA DIGITAL MINILAB SYSTEM

powercomimaging

PowerCom Imaging d.o.o. Bulevar Avnoja 67/4, 11070 Novi Beograd
tel: 011/3017-828, 3017-829 e-mail: d.vidakovic@konicaminolta.net.yu

REFOTO

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE BROJ 29 JUN 2005 WWW.REFOTO.CO.YU

DINARA 250
K. MARAKA 8
KUNA 30
DENARA 250
EVRA 4

TEMA BROJA
UTILITARNA
FOTOGRAFIJA

FOTOGRAFI
Dragoslav Ilić
INDIGO

KUPIŠ - OSVOJIŠ
OSMEH

KONKURSI
ŽIVOT GRADA I BRZINA

FOTO - ŠKOLA
Studio
Crtanje svetlom
FOTO - KLASIKA
Izbor razvijača za
crno-bele filmove

TEHNIKA
VELIKI TEST
SLR DIGITALNI
FOTOAPARATI
EPSON 4990 PHOTO

Novo

novi modeli - niže cene

Na dohvat ruke!

EOS 350D 8.0 Mpix

IXUS 700 7.1 Mpix

IXUS 50 5.0 Mpix

BEOGRAD, TEL: 011/655 100, 655 257

PROFI FOTO official distributor

you can
Canon

KUPIŠ

Nikon

od 30.05.
do 30.07.

195€
na kredit!

OSVOJIŠ

i još: putovanja,
ComTrade računare,
fotoaparate...

011 344 7036, 344 7038

www.refot.com

ComTrade KIA MOTORS

Plaćanje u dinarskoj protivrednosti ili na kredit bez žirana, učesća i administrativne zabrane (do 300evra)

sadržaj

JUN 2005, BROJ 29

STALNE RUBRIKE

- 4 **AKTUELNOSTI**
Pogledajmo šta nam donosi početak fotografskog leta
- 9 **KNJIGE**
Knjižare obiluju novim naslovima
- 10 **MOJE ISKUSTVO**
Svetislav Dragović je potpuno sludeo balans belog na svom fotoaparatu
- 32 **POPULARNA ISTORIJA FOTOGRAFIJE**
Počeci snimanja portreta i njihova primena u obliku vizit karti
- 34 **FOTO-KLASIKA**
Kako odabrati pravilan crno-beli razvijач
- 36 **MLADI TALENTI**
Život među indijancima kao ostvarenje dečakih snova
- 46 **FENOMENI**
Srđan Vuković priča o odnosu original-falsifikat
- 48 **RAZGOVORI**
Jovan Ćirilov – neobavezna druženja s fotografijom
- 52 **KOLEKCIJARSTVO**
Otkrivamo i dalje velike vrednosti u ponekad nepravedno zaboravljenim veteranima
- 54 **FOTO-AMATER**
Fotografije Zorana Vasića – sa svih strana sveta
- 70 **FOTO-KOMENTAR**
Pregrišt novih saveta Gorana Malića
- 74 **KONKURS**
Sizif je uspeo da dovrši posao
- 79 **PISMA ČITALACA**
I dalje vam otkrivamo male tajne
- 80 **KONKURS – BRZINA**
Od osmeha do pejzaža

48

28

30

© EMIL SCHILDT, "A KIND OF SELF PORTRAIT"

40

© STUDIO INDIGO

14

© DRAGOSLAV ILIĆ, "ISPIRANJE ZLATA", 1988

36

© VERKO IGNJATOVIC

52

54

58

TEMA BROJA

PRIMENA FOTOGRAFIJE

- 22 **UTILITARNA FOTOGRAFIJA**
Preduslov uspeha: saradnja dizajner – fotograf

22

68

10

FOTOŠKOLA

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

- 28 **STUDIO**
Kroz svoj studio i rad u njemu vodi nas Vladimir Červenka
- 30 **SLIKANJE SVETLOM**
Maša Dikosavljević bio je u virtuelnoj poseti Emilu Šildu

FOTOGRAFI

PORTFOLIA POZNATIH IMENA FOTOGRAFIJE

- 14 **DRAGOSLAV ILIĆ BADŽA**
Setni posmatrač i svedok tišina
- 40 **STUDIO INDIGO**
Kako funkcioniše timski rad

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

- 56 **NOVITETI**
Imre Szabó otkriva šta su sve proizvođači pripremili kao adute u borbi na tržištu
- 58 **REFLEKSNI SLR DIGITALNI FOTOAPARATI**
Utkmica velikana pored obilja modela donosi i kvalitet koji možemo kupiti
- 68 **EPSON PERFECTION 4990 PHOTO**
Skener koji sa pravom nosi epitet photo

58

NASLOVNA STRANA

© Vladimir Strajnić, kolaž

reč urednika

Leto je pred nama!

Dugo vremena držao sam prste nad tastaturom razmišljajući kako da započnem tekst koji se zove Reč urednika. Šta i kako napisati kada je na izgled sve drugačije, a, u stvari, ništa se nije promenilo, osim što je mnogima pogled na fotografiju našeg glavnog i odgovornog urednika bio dodatna inspiracija za pismo ili telefonski razgovor. Nadam se da vam neće smetati da neko kratko vreme vidate drugo lice, a treba da znate da se Ivana i dalje brine o nama (doduše, nešto manje nego o Katarini) i da je od nas udaljena samo jedan telefonski poziv.

Meni je zapala i neugodna obaveza da objašnjavam zašto vaš omiljeni časopis košta više, ali mislim da ste do sada uvideli da smo bez poskupljenja izlazili dugo, prkoseći povećanju cena usluga i materijala, uvođenju PDV-a... Siguran sam da se na nas nećete ljutiti, ali smo za svaki slučaj kao dodatno opravdanje pripremili ceo spektar priloga – za svakog po nešto. Pokrenuli smo još jedan konkurs koji za temu ima osmeh. Videćemo samo kako će on izgledati na licu onog sretnika koji za fotografiju snimljenu svojim novim Nikon digitalnim fotoaparatom osvoji automobil "Kia Piccanto", otputuje na Tajvan ili osvoji neku od brojnih i vrednih nagrada.

Ne znam da li je to situacija samo s ovim brojem našeg časopisa, ali raduje nas izuzetan kvalitet i broj analognih fotografija: klasičan crno-beli portfolio Dragoslava Ilića Badže, klasične studijske fotografije srednjeg i velikog formata tima "Indigo". Intervju sa Emilom Šildom prate fotografije snimljene na filmu, a na pitanje na koji način fotografiše, Verko je odgovorio: pa klasično – tako su me učili. Isto je reagovao i naš foto-amater Zoran Vasić, čije su fotografije takođe snimljene analognim fotoaparatom – doduše malog formata. Na klasičan način fotografiše i Jovan Ćirilov, a crno-bele fotografije imali smo priliku da vidimo na svim žiriranim izložbama i među fotografijama pristiglim na naše konkurse.

Smatrajte ovo odgovorom svima koji tvrde da smo se posvetili samo digitalnim tehnologijama!

A ono što Redakcija želi svima vama podudara se s temama naših konkursa: obidite druge gradove ili pogledajte šta je novo u vašem gradu, budite sigurni i brzi i smejte se – celo leto je pred nama!

Milan Živković
m.zivkovic@refoto.co.yu

REFOTO ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE
www.refoto.co.yu

Osnivač i izdavač REFOT B, Beograd, Pčinjska 17; tel. 011/2456-151; 2447-958; faks. 011/4460-234, e-pošta: refoto@net.yu; žiro-račun 255-0009770101000-53. Cena pojedinačnog broja 250 dinara

Direktor Slobodan Vukadinović
Glavni i odgovorni urednik mr fot. Ivana Brezovac
Izvršni urednik Milan Živković
Urednik tehnike Boris Bjelica

Redakcija mr fot. Vladimir Červenka, Svetislav V. Dragović, Goran Malić, Miroslav Nikoljačić, Nijaz Selmanović, Imre Szabó, mr fot. Mitar Trninić, Srđan Vuković
Saradnici Vojin Mitrović (Pariz), Nada Vukadinović (Firenca), Branko Popović (Frankfurt), Stevan Ristić, Radimir-Maša Dikosavljević, Jelena Matic, Miloš Zdravković, Srđan Vukmirović, Ivan Tošić

Master dizajn Nikola Mircić
Tehnička redakcija i dizajn Sanja Kovačević, Petar Vukadinović, Aleksandar Petković

Lektor Biljana Gordić
Marketing REFOT B, tel. 011/2456-151, faks. 011/2447-958, e-pošta: refoto@net.yu

Štampa Štamparija "Politika AD", Beograd
Pre-press REFOT B – Rukopisi i priloge se ne vraćaju.
Rešenjem Ministarstva kulture Republike Srbije, broj 413-00-00244/2002-04, časopis je oslobođen plaćanja poreza na promet

Distribucija "Porter", Lazarevićeva 2, Beograd, tel. 011 323-58-46

STALNE RUBRIKE

- 4 **AKTUELNOSTI**
Pogledajmo šta nam donosi početak fotografskog leta
- 9 **KNJIGE**
Knjižare obiluju novim naslovima
- 10 **MOJE ISKUSTVO**
Svetislav Dragović je potpuno sludeo balans belog na svom fotoaparatu
- 32 **POPULARNA ISTORIJA FOTOGRAFIJE**
Počeci snimanja portreta i njihova primena u obliku vizit karti
- 34 **FOTO-KLASIKA**
Kako odabrati pravilan crno-beli razvijач
- 36 **MLADI TALENTI**
Život među indijancima kao ostvarenje dečakih snova
- 46 **FENOMENI**
Srđan Vuković priča o odnosu original-falsifikat
- 48 **RAZGOVORI**
Jovan Ćirilov – neobavezna druženja s fotografijom
- 52 **KOLEKCIJARSTVO**
Otkrivamo i dalje velike vrednosti u ponekad nepravedno zaboravljenim veteranima
- 54 **FOTO-AMATER**
Fotografije Zorana Vasića – sa svih strana sveta
- 70 **FOTO-KOMENTAR**
Pregršt novih saveta Gorana Malića
- 74 **KONKURS**
Sizif je uspeo da dovrši posao
- 79 **PISMA ČITALACA**
I dalje vam otkrivamo male tajne
- 80 **KONKURS – BRZINA**
Od osmeha do pejzaža

48

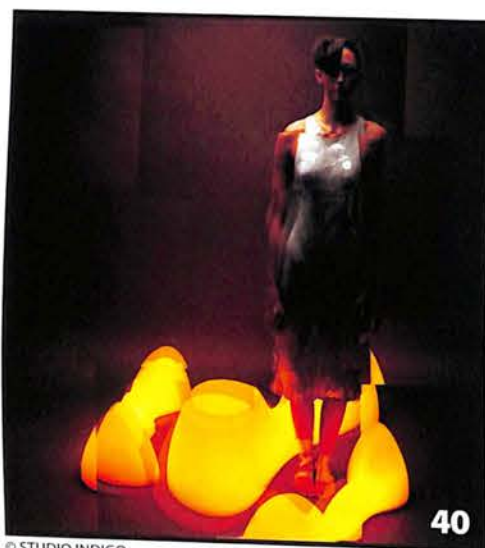

28

30

© EMIL SCHILDT, "A KIND OF SELF PORTRAIT"

40

© STUDIO INDIGO

14

© DRAGOSLAV ILIĆ, "ISPIRANJE ZLATA", 1988

36

© VERKO IGUNJATOVIĆ

52

54

TEMA BROJA

PRIMENA FOTOGRAFIJE

- 22 **UTILITARNA FOTOGRAFIJA**
Preduslov uspeha: saradnja dizajner – fotograf

22

68

10

FOTOŠKOLA

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

- 28 **STUDIO**
Kroz svoj studio i rad u njemu vodi nas Vladimir Červenka
- 30 **SLIKANJE SVETLOM**
Maša Dikosavljević bio je u virtualnoj poseti Emilu Šildu

FOTOGRAFI

PORTFOLIA POZNATIH IMENA FOTOGRAFIJE

- 14 **DRAGOSLAV ILIĆ BADŽA**
Setni posmatrač i svedok tišina
- 40 **STUDIO INDIGO**
Kako funkcioniše timski rad

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

- 56 **NOVITETI**
Imre Szabó otkriva šta su sve proizvođači pripremili kao adute u borbi na tržištu
- 58 **REFLEKSNi SLR DIGITALNI FOTOAPARATI**
Utakmica velikana pored obilja modela donosi i kvalitet koji možemo kupiti
- 68 **EPSON PERFECTION 4990 PHOTO**
Skener koji sa pravom nosi epitet photo

58

NASLOVNA STRANA

© Vladimir Strajnić, kolaž

reč urednika

Leto je pred nama!

Dugo vremena držao sam prste nad tastaturom razmišljajući kako da započnem tekst koji se zove Reč urednika. Šta i kako napisati kada je na izgled sve drugačije, a, u stvari, ništa se nije promenilo, osim što je mnogima pogled na fotografiju našeg glavnog i odgovornog urednika bio dodatna inspiracija za pismo ili telefonski razgovor. Nadam se da vam neće smetati da neko kratko vreme vidate drugo lice, a treba da znate da se Ivana i dalje brine o nama (doduše, nešto manje nego o Katarini) i da je od nas udaljena samo jedan telefonski poziv. Meni je zapala i neugodna obaveza da objašnjavam zašto vaš omiljeni časopis košta više, ali mislim da ste do sada uvideli da smo bez poskupljenja izlazili dugo, prkoseći povećanju cena usluga i materijala, uvođenju PDV-a... Siguran sam da se na nas nećete ljutiti, ali smo za svaki slučaj kao dodatno opravdanje pripremili ceo spektar priloga – za svakog po nešto. Pokrenuli smo još jedan konkurs koji za temu ima osmeh. Videćemo samo kako će on izgledati na licu onog sretnika koji za fotografiju snimljenu svojim novim Nikon digitalnim fotoaparatom osvoji automobil "Kia Piccanto", otputuje na Tajvan ili osvoji neku od brojnih i vrednih nagrada. Ne znam da li je to situacija samo s ovim brojem našeg časopisa, ali raduje nas izuzetan kvalitet i broj analognih fotografija: klasičan crno-beli portfolio Dragoslava Ilića Badže, klasične studijske fotografije srednjeg i velikog formata tima "Indigo". Intervju sa Emilom Šildom prate fotografije snimljene na filmu, a na pitanje na koji način fotografiše, Verko je odgovorio: pa klasično – tako su me učili. Isto je reagovao i naš foto-amater Zoran Vasić, čije su fotografije takođe snimljene analognim fotoaparatom – doduše malog formata. Na klasičan način fotografiše i Jovan Ćirilov, a crno-bele fotografije imali smo priliku da vidimo na svim žiriranim izložbama i među fotografijama pristiglim na naše konkurse. Smatrajte ovo odgovorom svima koji tvrde da smo se posvetili samo digitalnim tehnologijama! A ono što Redakcija želi svima vama podudara se s temama naših konkursa: obidite druge gradove ili pogledajte šta je novo u vašem gradu, budite sigurni i brzi i smejte se – celo leto je pred nama!

Milan Živković
m.zivkovic@refoto.co.yu

REFOTO ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE
www.refoto.co.yu

Osnivač i izdavač REFOT B, Beograd, Pčinjska 17; tel. 011/2456-151; 2447-958; faks. 011/4460-234, e-pošta: refoto@net.yu; žiro-račun 255-0009770101000-53. Cena pojedinačnog broja 250 dinara

Direktor Slobodan Vukadinović
Glavni i odgovorni urednik mr fot. Ivana Brezovac
Izvršni urednik Milan Živković
Urednik tehnike Boris Bjelica

Redakcija mr fot. Vladimir Červenka, Svetislav V. Dragović, Goran Malić, Miroslav Nikoljačić, Nijaz Selmanović, Imre Szabó, mr fot. Mitar Trninić, Srđan Vuković
Saradnici Vojin Mitrović (Pariz), Nada Vukadinović (Firenca), Branko Popović (Frankfurt), Stevan Ristić, Radomir – Maša Dikosavljević, Jelena Matić, Miloš Zdravković, Srđan Vukmirović, Ivan Tošić

Master dizajn Nikola Mirčić
Tehnička redakcija i dizajn Sanja Kovačević, Petar Vukadinović, Aleksandar Petković
Lektor Biljana Gordić
Marketing REFOT B, tel. 011/2456-151; faks. 011/2447-958, e-pošta: refoto@net.yu

Štampa Štampanija "Politika AD", Beograd
Pre-press REFOT B – Rukopisi i prilozi se ne vraćaju.
Rešenjem Ministarstva kulture Republike Srbije, broj 413-00-00244/2002-04, časopis je oslobođen plaćanja poreza na promet

Distribucija "Porter", Lazareviceva 2, Beograd, tel. 011 323-58-46

MAJA ĐURIĆ-ĐORĐEVIĆ

MOJ SVIJET
6 - 25. 5. 2005. GALERIJA "ARTGET",
BEOGRAD

Istoričar umetnosti i fotograf Maja Đurić-Đorđević iz Crne Gore predstavila se po prvi put beogradskej publici serijom kolor fotografija. Autorka iza sebe ima preko četrdeset grupnih i pet samostalnih izložbi. Predsednik je i jedan od osnivača Instituta za fotografiju Crne Gore, saradnik pariske Foto-agencije "Wostokpress" i časopisa Fotografija, Refoto, Matica, Elle, Vesti, Danas i dr. Predstavljeni radovi, podeljeni na tri ciklusa, nastali su kao rezultat autorkinog proučavanja i analiziranja dve vrste refleksije, na prirodnom i veštačkim površinama. U prvom ciklusu fotografija glavni motiv je voda kao prirodni element u kojem se reflektuju planinski vrhovi i nebo, brda ili deo grada. U ostala dva ciklusa, "Speculum in imaginis" i "Iza Ogledala", glavni nosilac fotografije jeste ogledalo kao reflektujuća površina i sredstvo pomoću kojeg autorka uočava i definiše proces posmatranja ili pomoću kojeg se poigrava s funkcijom pogleda i činom posmatranja. S. RISTIĆ

WE THE EUROVISION PEOPLE
- INTERNATIONAL PHOTO
AND CONTEMPORARY ART
EXHIBITION

10. 5. 2005. KIEV, BELORUSIJA

U okviru Pesme Evrovizije, 10. maja u Kijevu, u Palati sportova, otvorena je prateća međunarodna izložba umetnosti pod nazivom "We the People of Eurovision". Svih 39 učesnika odabralo je po dva umetnika koja će predstavljati svoju zemlju jednom fotografijom - portretom i savremenim umetničkim delom. Na ovoj izložbi, takmičarskog karaktera, Srbiju i Crnu Goru predstavljaju umetnički fotograf Maja Đurić-Đorđević s fotografijom (portretom glumice Marije Vicković) i vajar Nenad Šoškić sa skulpturom. Izložba traje do 22. maja, a žiri koji će glasati za najbolju fotografiju i delo savremene umetnosti činiće vode delegacija i učesnici Pesme Evrovizije.

IZLOŽBE

Pomen Đorđu - nesavršena i nezavršena priča

ALEKSANDAR KELIĆ, MAJ-JUN 2005. GALERIJA ARTGET, BEOGRAD

Aleksandar Kelić izložbom "Pomen Đorđu" snimanom skoro dve decenije (1984-2003), uporedo s reporterskim poslom i izlagačkom aktivnošću u tradiciji magnumovske fotografije (odabir tema i višemesečni studiozni rad), kao da vodi paralelni tajni foto-dnevnik. Za glavnog junaka uzima strica Đorđa i njegovu porodicu. Ambijent je selo u kome oni žive i rade. Idilično seosko gazdinstvo intervencijom autora pretvara se u poligon gotovo Pajtonovske društvene analize. Kelić donosi iz grada rekvizite, garderobu (kupljenu na buvljaku ili uličnim tezgama) kombinuje ih sa zatečenim (plodne njive, puni ambari, obori sa svinjama) i režira nov svet - intelektualnu dokumentarnost. Često je to nadrealni ambijent sa simbolima, fetišima,

opsesijama, koje autor koristi da bi surovo polemisa s promenama nastalim u društvu na ovim prostorima pod uticajem politike, medija, domaćeg, ali i globalnog kiča. GORANKA MATIĆ

Crna Gora u magičnom oku
kneginje Ksenije

8 - 27. 4. 2005. GALERIJA "ARTGET", BEOGRAD

Izložba crno-belih fotografija realizovana je u saradnji s Narodnim muzejem Crne Gore na Cetinju. Cilj izložbe bio je da beogradsku publiku upozna s impozantnim fotografskim stvaralaštvom osme crnogorske kneginje Ksenije Petrović Njegoš. Kneginja Ksenija rođena je 1881. godine, a sa trideset pet godina postala je izgnanik. Preminula je u samoci, bez prilike da ponovo vidi rodnu zemlju. Osim nedovoljno istraženih podataka iz crnogorskog zvaničnika, fotografije su danas možda jedino svedočanstvo o davnom vremenu, životu kneginje Ksenije i njene porodice, magičnoj lepoti predela Crne Gore. Pored solidnog poznavanja fotografskog zanata, kneginja je pokazala da ima talenat za posmatranje i analiziranje motiva koje fotografiše. To se uočava pogotovo na nekoliko fotografija njenog oca, kneza Nikole,

na kojima je uspeła da uhvati unutrašnju snagu ličnosti i karakter portretisanog. Podjednaku pažnju posvetila je izboru motiva, kompoziciji koja je uvek jednostana i uravnotežena, svetlosti ili stavu modela. Fotografisala je morskpu pučinu, planinske masive, pejzaže Zete, članove svoje porodice prilikom izleta, obične ljude i grupe mladih oficira na vežbi. Svaka od ovih fotografija pored dokumentarne snage poseduje dozu romantičarskog, lirskog osećanja. S. RISTIĆ

Camera Obscura Serbica

MAJ 2005. PRAKSIS GALERIJA, ONTARIO, KANADA

Praksis galerija u Ontariju, Kanada, po peti put bila je organizator izložbe pod nazivom Camera Obscura Serbica, čija je postavka trajala od 13. do 26. maja 2005. Radove srpskih fotografa iz zemlje i dijaspore pregledao je gospodin Alan Lawrence i za izlaganje odabrao je fotografije 39 autora. Ove godine titulu najboljeg

poneo je Branislav Brkić, a nagradeni su radovi Dušana Stakića i Petra Pavlovića. Više informacija možete naći na sajtu: www.praxisart.net. M. ŽIVKOVIĆ

Dani fotografije SCG

MAJ 2005. ALEKSINAC

Aleksinac je tokom maja bio domaćin izložbama koje je organizovao Foto-savez Srbije i Crne Gore. Za trideset drugu izložbu fotografija pristiglo je 530 radova od kojih je žiri za izlaganje odabrao 200. Prva nagradu za kolekciju fotografija dodeljena je Milanu Živkoviću, dve druge nagrade otišle su u ruke Miroslava Todorovića i Ljubomira Kojića, a tri treće nagrade dele Nebojša Babić, Rajko Karišić i Stanko Kostić. U pojedinačnoj konkurenciji nagrade su dobili: Petar Pavlović, Momčilo Vuković, Željko Jovanović dele dve druge, a tri treće nagrade dobili su: Marjan Urekar, Saša Preradović i Stevan Pete. Posebno je bila zanimljiva dvadeset treća izložba dijapozitiva SCG jer je za ovu

skoro zaboravljenu kategoriju stiglo više od 200 radova od kojih je za projekciju odabrano 77. Nagrade za kolekcije dobili su Marjan Mišić, Božana Marinček, Branko Jakovljević, dok su za pojedinačne dijapozitive nagradeni Miodrag-Mića Miladinović, Raša Milojević i Rajko Karišić. U okviru ove manifestacije održana je i dvadeset peta omladinska izložba fotografija. Stiglo je 148 fotografija, a za izlaganje je odabrano 40. Marko Risović, Nenad Ilić i Jelena Vladušić dobili su nagrade za kolekcije, a najbolji pojedinačno bili su Nemanja Živković, Ana Stefanović, Milan Stamenković, a pohvalu je dobila Sara Tvrđišić - ujedno i najmlađi učesnik ove manifestacije. M. ŽIVKOVIĆ

PETAR PAVLOVIĆ

NEMANJA ŽIVKOVIĆ

MIODRAG-MIĆA MILADINOVIĆ

Kodakova fotografija dana

KODAK TIMES SQUARE GALLERY U NJUJORKU

Naš čitalac Ahmed Hadrović koji živi u Istanbulu, u Turskoj, ostvario je jedan za drugim tri uspeha. U okviru takmičenja na temu "Hrana", koje je organizovano na sajtu: www.school of photography.com, Ahmed je za fotografiju "Kivi" osvojio drugo mesto, a na listi "fotograf godine", pripalo mu je peto mesto. Nekoliko dana kasnije, fotografija "Otišao u ležandu" proglašena je za Kodakovu sliku dana 5.

juna i kao takva objavljena je na sajtu: www.kodak.com, a bila je prikazivana svakih par minuta na Kodak Times Square Gallery u Njujorku. I konačno vest sekundu pre zatvaranja broja: prvo mesto na London Photographic Awards za crno-belu fotografiju. Ahmedu šaljemo iskrene čestitke. M. ŽIVKOVIĆ

Betin konkurs

APRIL 2005. MUZEJ ISTORIJE JUGOSLAVIJE, BEOGRAD

Fotografije života koje svakodnevno beleže fotoreporter predstavlja suštinske delove događaja i kao takve često su rečitije od tekstova u otkrivanju i razotkrivanju političkih i drugih društvenih zbivanja. Neprevaziđen je osećaj da su, u onom mnogo puta pomnjanom deliću sekunde, snimili pravu fotografiju i na njoj sačuvanu suštinu samog događaja, i otkrili više od lažnog osmeha koji nam se tako često servira. Stoga je ovaj konkurs, pokrenut 2004. godine, a na desetogodišnjicu emitovanja prve vesti Agencije Beta, značajan ne samo za posrednike između događaja i javnosti već i za sve koji očekuju nepristrasno obaveštavanje o svemu što nas okružuje. Otkriti istinu i ujedno poka-

zati da jedan događaj ima više lica, suština je dobro obavljenog reporterskog posla. Od prispelih 154 fotografija žiri je za izlaganje odabrao 82 fotografije 57 autora. Nagradeni su: Dragan Milovanović iz *Večernjih novosti*, Aleksandar Jovanović iz *Glasa javnosti* i Zoran Žestić iz *Bete*. Pored tri glavne, dodeljeno je i devet specijalnih nagrada i pohvala. M. ŽIVKOVIĆ

DRAGAN MILOVANOVIĆ

KONKURSI

LICE I NALIČJE GRADA

Prijem radova: 13. 6. 2005.
Otvaranje izložbe: 4. 7. 2005.

1. Pravo učešća imaju svi autori iz Srbije i Crne Gore.
2. Tema izložbe: a) Lice grada; b) Naličje grada.
3. Svaki autor može poslati do šest crno-belih ili kolor fotografija po temi.
4. Fotografije moraju biti na fotografskom papiru.
5. Primaće se fotografije od formata 18x24 do formata 30x40 cm.
6. Svaki rad mora sadržati osnovne podatke: ime i prezime autora, zvanje...
7. Učestvovanje na izložbi je besplatno.
8. Fotografije dobro upakovati i slati na adresu:
Centar za razvoj građanskog društva "PROTECTA", TPC "Kalča", I sprat, lamela B, lokal 43
18000 Niš
9. Konačni rezultati izložbe biće objavljeni i na sajtu Foto-kino saveza Srbije: www.fkss.org.
10. Dodatne informacije mogu se dobiti na telefone: PROTECTA, 018/514-360, FK "FON" Niš, 063/77-59-412

DESETA SMOTRA EVROPSKE
FOTOGRAFIJE "ZLATNA
ŠKOLJKA", KOSZALIN 2005

Fotografije slati do 30. 6. 2005.

1. Svaki autor može poslati 5 fotografija, uključujući jedan rad od više fotografija (maksimalno pet).
2. Format crno-belih i kolor fotografija: 30x40 cm.
3. Fotografije mogu biti urađene bilo kojom tehnikom.
4. Participacija iznosi 10 evra. Upatiti na račun:
Bałtyckie Towarzystwo Fotograficzne
Stowarzyszenie Twórcze PKO BP S.A. I Oddział Koszalin
Acct. PL 86 1020 2791 0000 7102 0012 7233
Adresa:
Bałtyckie Towarzystwo Fotograficzne
Stowarzyszenie Twórcze ul. Sucharskiego 1 "B" / 18 75-355 Koszalin
Poland
Detaljnije informacije mogu se naći na sajtu: www.wdk.rz.pl.

KONKURSI

"FESTIVALSKI OBJEKTIV – KNJAŽEVAC 2005"

1. Tema: slobodna.
 2. Format fotografija od 18x24 cm do 30x40 cm.
 3. Lajka dijapozitivi, u ramicama 5x5 cm, označeni po propisima FKSS.
 4. Autori mogu poslati do 6 fotografija (c/b ili kolor) i do 6 dijapozitiva.
 5. Fotografije moraju biti označene na poledini po propisima.
 6. Prijem radova: 30. 6. 2005.
 7. Adresa za slanje radova: Festival kulture mladih Srbije (Dom kulture – Za izložbu fotografija) Branka Radičevića 1 19350 Knjaževac, fax 51 13. Izložba će se održati od 5. 7. do 25. 7. 2005. godine.
- Dodatna obaveštenja mogu se dobiti na telefone: (019) 731-804, 732-520 i 732-512.

MEĐUNARODNI KONKURS FOTOGRAFIJE "OTVOREN GRAD" – BITOLA

1. Tema: umetnost ljubavi.
 2. Format: samo fotografije.
 3. Prijem radova: 31. 7. 2005.
- Na koverti označiti: Print no value
Adresa za slanje radova: Viziant – Visual Art Center D. Narednik 58 7500 Prilep Macedonia
Dodatne informacije na sajtu: www.vizant.org.mk

TRÉCI AGFIN KONKURS CRNO-BELE FOTOGRAFIJE

Moto izložbe: jezik tela, vaše vizije tela i lica. Obratiti pažnju na prirodu i duhovnost čoveka u najčistijoj formi jer organizatori očekuju najdublji prilaz humanizmu, i posebno na materijalu rezervisanom za čistu: crno-beli foto-papir. Mogućnost osvajanja više nagrada jer fotografije idu na put oko sveta odštampane na pakovanjima multicontrast foto-papira i na Agfinom kalendaru za 2006. godinu. Fond nagrada 18.000 evra.
Informacije na sajtu: www.agfaphoto.com

Dani fotografije u Srbiji

JUN 2005. ČAČAK 2005

NAGRAĐA ČASOPISA REFOTO ZORAN ĐORĐEVIĆ, "RADOZNALOST"

Na ovogodišnju republičku izložbu fotografija "Čačak 2005" stigla su 723 rada od ukupno 130 autora. Žiri je za izlaganje odabrao 114 radova od 70 autora. Najbolju kolekciju fotografija žiriju je predstavio Branislav Brkić, drugonagrađeni je Marko Risović, treća nagrada pripala je Predragu Mihajloviću, a pohvaljeni su Božana Marinček i Steva M. Sekerić. Nagrade za pojedinačne fotografije pripale su: Branku

Jakovljeviću, Milenku Savoviću i Draganu Iviću, a pohvaljene su Džehada Abdulaha, Bojana Stojadinovića, Milisava S. Boškovića. Nagradu časopisa REFOTO ove godine dobio je Zoran Đorđević. Foto-kino klub "Čačak" i ove godine organizuje izuzetno zanimljiv prateći program jer će biti postavljene i izložbe "Deset najaktivnijih autora u 2004. godini", godišnji konkurs za novinsku fotografiju YU Press foto, "Akt fotografija" Danila Cvetanovića, "Lica i likovi" Dejana Mitrovića, a biće organizovana i prodajna izložba fototehnike. Pored već tradicionalne promocije Nikon fotografskog programa, u galeriji Narodnog muzeja biće održana i promocija časopisa REFOTO. U sledećem broju daćemo kompletan prikaz dešavanja.

M. ŽIVKOVIĆ

Muzika i slika

ADMIR GORČEVIĆ, MART 2005

GALERIJA "SOPOČANSKA VIĐENJA", NOVI PAZAR

Instrumenti, produžene ruke čovekove, smišljeni da sačuvaju treptaje duše, na fotografijama Admira Gorčevića traju i opstaju istrgnuti iz sopstvene materijalnosti i, viđeni drugačije, u skladnosti formi sopstvene opipljivosti, uvode nas u poetički prostor slike, igre svetla i boje. Uspelost takvog gledanja oseti se bez dvojbe kad instrument, promaknut u simbol i znak, u naslutu stanja emotivnosti, poništi sopstvenu tvrdoću i težinu koja ga šutnjom određuje da bi

u novom mediju postao metafora sklada, harmonija senke i linija.

Instrumentarijum koji je izgubio na tren zvuk i osvojio novi jezik komunikacije blizak je šapatu što ulazi kroz oko kao kosmos sveden na treptaj duše zagledane u sopstvenu beskonačnost i bruji emocijom koju uspevamo da prepoznamo.

ŠABAN ŠARENKAPIĆ

Kreativni protest

DRAGUTIN RADAN, MAJ 2005. FRANCUSKI KULTURNI CENTAR, BANJALUKA

Izložba "Kreativni protest" Dragutina Radana nastala je kao rezultat višegodišnje borbe za zdravu životnu sredinu. Koristeći fotografiju kao osnov i kombinujući je s raznim odbačenim materijalima, autor je stvarao nova originalna dela. Dragutin Radan kao ekolog praktičar reči i fotografijom ukazuje i opominje na sve ružne pojave koje se događaju oko nas. Kako sâm kaže, imao je lepe rezultate

je da nastavlja traganje za simbolikom sekundarnih sirovina, u ovom slučaju odbačenih fotografija.

M. ŽIVKOVIĆ

Kontrasti u našem društvu

APRIL–MAJ 2005, KAFE-GALERIJA "IZBA", NOVI SAD

Kao plod srpsko-madarskog projekta na kome su radile Eva Solteš iz Segedina i Jelena Vukmanović iz Novog Sada nastala je izložba pod nazivom "Kontrasti u našem

društvu". Tamaš Balog, Marko Risović, Nemanja Delja i Čaba Voroš, odlukom žirija, pobednici su ovog konkursa za koji je pristiglo više od 200 fotografija 35 učesnika. Izložba je trajala od 8. aprila do 4. maja i bila je postavljena u Kafe-galeriji "Izba" u Novom Sadu, a nakon toga seli se u Segedin i Berlin.

M. ŽIVKOVIĆ

Dani prirode

10 – 20. 6. 2005. BANATSKI BRESTOVAC

U Banatskom Brestovcu četvrti put održavaju se "Dani prirode", manifestacija koja je zahvaljujući izuzetnom zalaganju organizatora u rekordnom vremenu dostigla nivo koji se nameće kao standard – bilo po broju i kvalitetu pristiglih radova, organizaciji i postavci same izložbe, ili retko visokom kvalitetu pratećeg materijala – kataloga i kompakt-diska. Rekordnih 1.078 fotografija bile su pravi izazov za selektora ovogodišnje izložbe Branislava Tomića, koji ih je znalacki pregledao i ocenio. Nagrade u vidu diploma, plaketa Brestov list i medalja FSS dodeljene su sledećim autorima: prvu nagradu za kolekciju

MIROSLAV JEREMIC

MILAN RADOSAVLJEVIC

ALEKSA SIMIJONOVIC

fotografija i gran pri Salona dobio je Miroslav Jeremić, druga nagrada za kolekciju pripala je Branislavu Brkiću, dok je treća nagrada za kolekciju dodeljena Zoranu Purgeru. Prva nagrada za pojedinačnu fotografiju stigla je u ruke Milana Radosavljevića, Milan Živković dobitnik je druge nagrade, a Vladimir Dobretić treće. Pohvaljene su kolekcije Borisa Bjelice, Dejana Pavlovića i Stevana Petea. Pohvalu za pojedinačnu fotografiju dobio je Aleksa Simijonović, a pohvale za nove tehnologije i eksperiment dobili su Dobrila Martinov i Jožef Ispanović.

M. ŽIVKOVIĆ

Errance / Lutanja

RAYMOND DEPARDON, 18. 4 – 21. 5. 2005. FRANCUSKI KULTURNI CENTAR, BEOGRAD

Izložba francuskog fotografa i režisera Remona Depardona organizovana je povodom retrospektive njegovih filmova u okviru Beogradskog festivala kratkometražnog i dokumentarnog filma. Depardon je jedan od osnivača Nezavisne fotografske agencije "Gama", a od 1979. godine vodi se kao član prestižne Agencije "Magnum". Godine 1991. dobio je nacionalni gran pri za fotografiju. U najznačajnija fotografska ostvarenja ubrajaju se serije: Beleske, U Africi, Putovanja, Zaobilazanja i Lutanja, serija od osamdeset crno-belih fotografija predstavljena na ovoj izložbi. Za Depardona lutanje je traganje, možda bežanje od

stvarnosti, od dosadnih lica koje sreće svaki dan. Depardon traga za mirom i tišinom. Pronalazi ih na praznim gradskim ulicama, benzinskim pumpama, autoputevima, u arhitekturi ili slučajnim prolaznicima i nepreglednim prostranstvima. Izvanredne fotografije, jednostavne i skladne kompozicije snimane su u Francuskoj, Argentini, Meksiku, Italiji, Etiopiji i Americi.

S. RISTIĆ

© RAYMOND DEPARDON, MAGNUM PHOTOS, "ARGENTINE", 1999

Nude

LJUBINKO KOŽUL, MAJ 2005. GALERIJA "SINGIDUNUM", BEOGRAD

"I ruka je krenula u svoju umetničku misiju, kožom na kožu, toplotom jagodica prstiju na hladno usnimljene činjenice. Kraćim ili dućim wpokretom, blaćim ili grubljim pritiskom Koćul miluje svoje aktove i gle ćuda: usnule lepoticice be bude uspostavljajući jednu sasvim drugu, novu komunikaciju daleko od hladnoće fotografije. Umetnićki i unutrašnji diktat nameće nam se kao nov perceptivni diktat. Dodir ruke i hemijske supstance (razvijajać) ukinuli su fotografsku činjenicu i pretvorili realitet snimka života, životnu činjenicu, u apstraktnu konstrukciju mašte. Dodir naknadno nanese ne hemijske supstance pokretima ruke, prsta, šake... ustreptajać duha, strašću umetnićkog poriva denaturišu

prirodu i sve realno otuđuje u toj meri da postaje izmišljeno. Pred nama je, dakle, novo viđenje nagog ženskog tela, te nepresušne likovne teme u mediju fotografije. Duhovit zamah, avantura duha od koje jedino umetnost ili umetnićko u nama živi i traje, još ne do kraja formulisanog svojstva nekog novog, dubljeg realizma umetnićke istine između zemlje i kosmosa."

(IZ PREGOVORA MIROSLAVA JOKIĆA)

KONKURSI

SEDMO MEĐUNARODNO TAKMIČENJE U FOTOGRAFIJI "MALLORCA 2005"

Tema: slobodna
Kategorije: a) monohromatska fotografija, b) kolor fotografija, c) dijapozitivi, d) eksperimentalna i digitalna fotografija ili dijapozitivi.
Po autoru ili kategoriji dozvoljeno je 4 rada, koja nisu prethodno izlagana.
Formati: 30x40 cm, dijapozitivi: 5x5 cm sa ramicama.
Radovi moraju biti propisno obeleženi.
Participacija iznosi 15 evra, a za svaku dodatnu kategoriju po 5 evra. Autori ispod 25. godina ne plaćaju Rokovi: 31. 7. 2005.
Izložba: septembar–decembar 2005.

Adresa: Col·lectiu Fotogràfic F/22 (7º Concurso Internacional De Fotografia) Simm. C/Capitán Salom, 37 07004 Palma De Mallorca Spain

PEDESET DRUGI MEĐUNARODNI SALON KREATIVNE DIGITALNE FOTOGRAFIJE SINGAPURA 2005

Konkurs je pod patronatom FIAP-a Svi radovi moraju biti dostavljeni u digitalnoj formi, u osmobićenom JPEG formatu.
Dimenzije: 2.000 piksela po dućoj strani, minimalna kompresija. Svaki autor može poslati najviše 4 fotografije po kategoriji: crno-bela fotografija, kolor ilustracija, putovanje (kolor fotografija).
Prijave se mogu skinuti sa sajta: www.pss1950.org i poslati na adresu: The Photographic Society of Singapore Mr Steven Yee Pui Chung 52nd SIP Chairman 30 Selegie Road, Selegie Arts Centre Building, Singapore 180030 Republic of Singapore Rokovi: 8. 8. 2005.
Izložba: 23 – 30. 9. 2005.
CD katalog će biti poslat 30. 9. 2005.

KALENDAR

PRIPREMIO: STEVAN RISTIĆ

JUN, JUL

BEOGRAD

ARTGET, KULTURNI CENTAR BEOGRADA - TRG REPUBLIKE 5/1

DO 15. 6. Aleksandar Kelić, "Pomen Dorđu: Jedna nezavršena i nesavršena priča"
17. 5 - 6. 7. Slobodan Šijan, "Vrtoglavica"
8 - 27. 7. Marija Janković, fotografije
20. 7 - 17. 8. Milena Maksimović, fotografije

FRANCUSKI KULTURNI CENTAR, KNEZ MIHAILOVA 31

23. 5 - 18. 6. Danijela Jeremijević, "Moulin Rouge"
25. 7 - 10. 9. Gregori Valton i Nikola Galon, "Guča"

MEĐUNARODNI KULTURNI CENTAR, TERAZIJE

15 - 29. 7. Branislav Tomić, "Alias 2" i izložba minijatura Miloša Jurišića

OZON, ANDRIČEV VENAC 12

31. 5 - 7. 6. Mladen Hrvatanović, "Negativni prostor", skulpture u Pionirskom parku, a u Galeriji izložba u obliku digitalne slike
9 - 24. 6. Majk Tig, "Tragom portugalskih moreplovaca"

STUDENTSKI KULTURNI CENTAR, KRALJA MILANA 48, BEOGRAD

25. 5 - 1. 6. Izložba Ambassade SAD, John Margilies, "American Roadside Architecture"
2 - 15. 6. Mikel Krumins, "Zaraženi"
16 - 30. 6. Talent Factory, "InDirektno"

GALERIJA SINGIDUNUM, BEOGRAD, KNEZ MIHAILOVA 40

12 - 22. 7. Rade Milisavljević - retrospektivna izložba fotografija

GALERIJA SAVEZA LIKOVNIH UMETNIKA, TERAZIJE 26/ II

2 - 13. 6. Paula Miklošević, "Odsustvo"

DOM OMLADINE, MAKEDONSKA 18

1 - 20. 7. Karolina Mudrinski: Instalacija - hologrami

BANATSKI BRESTOVAC

10 - 20. 6. "Dani prirode", tradicionalna izložba fotografije

NOVI SAD

GALERIJA FOTO-KINO I VIDEO SAVEZA VOJVODINE, PAŠIĆEVA 34

26. 5 - 2. 6. Kolektivna izložba fotografija "Motori"

3 - 14. 6. Stevan Lazukić, "Uglovi i krugovi"

15. - 26. 6. Nada Pavko, "Portreti poznatih i nepoznatih"

27. 6 - 10. 7. Borivoje Miroslavljević, "Lihnidografija"

NIŠ

FOT-KLUB FON NIŠ

4. 7. "Lice i naličje grada"

ČAČAK

FOTO-KINO KLUB ČAČAK

15 - 17. 6. - Dani fotografije FKS Srbije

Republička izložba fotografije

Republička izložba dijapozitiva

"Deset najaktivnijih autora u 2004. godini"

YU PRESS FOTO

Majska izložba ULUPUDS-a

NEBOJŠA BABIĆ, 28. 5. 2005. MUZEJ "25 MAJ", BEOGRAD

U subotu 28. 5. 2005. u muzeju "25 maj" otvorena je trideset sedma majska izložba ULUPUDS-a. Velika nagrada izložbe dodeljena je Nebojši Babiću, članu fotografske sekcije, za nekoliko triptiha na temu: transformacija ljudskog lika. IMRE SZABÓ

Fotografove fotografije fotografa

ZORAN P. STANKOVIĆ, 13 - 30. 4. 2005. ETNOGRAFSKI MUZEJ, BEOGRAD

Izložba "Uspomena na fotografove fotografije fotografa" upriličena je u znak sećanja na

veka. Na Stankovićevim fotografijama fotografi "izlaze" iz klasične uloge. Nisu više neko ko se

Dragoslav Mirković

APRIL 2005. KLUB "21", PANČEVO

pančevačkoj publici predstavio se i Dragoslav Mirković. Na tridesetak kolor fotografija ovaj autor je na sebi svojstven način pokazao svoje viđenje kompleksnih odnosa prirode i čoveka. Izložba je bila otvorena tokom aprila 2005.

M. ŽIVKOVIĆ

Motivi sa Svete gore

6. 5. 2005. GALERIJA DOMA UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA, SOMBOR

U galeriji Doma učenika srednjih škola u Somboru, 6. aprila ove godine otvorena je izložba fotografija Milorada Čakardića pod nazivom: "Motivi sa Svete gore". Predstavljeno je 45 fotografija u boji, formata 30 x 40 cm. Tokom šest poseta manastiru Hilandaru, od 1996. do 2003. godine, autor se trudio da fotoaparatom zabeleži svetogorske pejzaže, detalje manastira Hilandara, Zografa i Esfigmena, a pre svega da na fotografije

nalazi iza kamere, ko posmatra i fotografiše, već model koji pozira. Svi fotografi snimani su u svojim studijima, pored fotoaparata i ostale prateće opreme. Na nekoliko fotografija prikazane su supruge jer su obično one ili deca bili ti koji su nakon fotografove smrti nasledivali atelje. Na Stankovićeve fotografije danas se gleda kao na svojevrsni dokument. One su svedočanstvo o izgledu, foto-opremi, ali i o fotografskom zanatu i radu tih malih ateljea našeg grada. Neki su i do danas ostali nepromenjeni, nudeći i dalje različite tipove usluga. Izložbu su realizovali fotograf Aleksandar Kelić i Slađana Stanković. M. ŽIVKOVIĆ

Nasleđe kroz objektiv

ALEKSA SIMIJOVIĆ, JUN 2005. FRANCUSKA

Na međunarodnom konkursu "Nasleđe kroz objektiv", koji je pod pokroviteljstvom Saveta Evrope organizovalo naše Ministarstvo za kulturu, nagrađen je Aleksa Simijonović, član FKK "Ponjavica" iz Banatskog Brestovca. Ovaj izuzetno mlad ali i uspešan autor putuje u Strazbur, u Francusku, gde će u sedištu Saveta Evrope biti održana izložba svih nagrađenih i izabranih radova mladih fotografa iz ostalih evropskih zemalja.

M. ŽIVKOVIĆ

KNJIGE

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

TAJMS: VEK U FOTOGRAFIJAMA (The Times: A Century in Photographs)

/izdavač: TIMES BOOKS, 1999 /jezik: ENGLJSKI /format: 22,5 X 28,6 CM, 214 STRANA, 11 KOLOR FOTOGRAFIJA I 89 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJE /povez: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM /cena: 1.499 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "PLATO XL"

U knjizi su predstavljeni najvažniji politički, kulturni i istorijski događaji u Velikoj Britaniji u 20. veku, zabeleženim na fotografijama Tajmsovih fotografa. Glavni urednik Tajmsa, Peter Stothar napravio je s nekočinom saradnika izbor od sto fotografija koje su po njemu obeležile 20. vek. Tematski su veoma raznovrsne: sport, rat, moda, politika, muzika, društveni nemiri i štrajkovi. Glavni tekst posvećen je istoriji reportažne fotografije u ovim poznatim evropskim i svetskim novinama. Pored svake fotografije nalazi se tekst o autoru, kao i o događaju koji predstavlja.

Steve Crist, Barbara Hitchcock KNJIGA POLAROIDA (The Polaroid Book)

/izdavač: TASCHEN, 2005 /jezik: ENGLJSKI, FRANCUSKI I NEMAČKI /format: 17,5 X 21,5 CM, 400 STRANA, 153 CRNO-BELE FOTOGRAFIJE I 134 KOLOR FOTOGRAFIJA /povez: TVRD /cena: 2.686 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT"

Tačno pre pedeset i dve godine Edvin Land (Edwin Land), izumitelj polaroid fotoaparata, i fotograf Ansel Adams osnovali su Polaroid korporaciju (Polaroid Corporation's).

Danas je Korporacija poznata po najbogatijoj kolekciji polaroida na svetu. Za urednika Stiva Krista i autorku Barbaru Hičkok kao polazna tačka u realizaciji ove knjige poslužila je velika izložba polaroida održana pre dve godine. Knjiga je i urađena poput nekog ekskluzivnog kataloga kakvi se u svetu uglavnom i rade povodom značajnijih i velikih izložbi. Pored tri kraća teksta informativnog tipa o samoj Korporaciji, zbirci polaroida i tipovima polaroid fotoaparata, u knjizi se nalazi preko dvesta fotografija. Većina polaroida je iz sedamdesetih i osamdesetih godina 20. veka. Od značajnijih umetnika u knjizi su zastupljeni David Hockney, Helmut Newton, Andy Warhol, Ansel Adams, Robert Rauschenberg i dr.

Nick Meers IZDUŽENO: SVET PANORAMSKE FOTOGRAFIJE

(Strech: The World of Panoramic Photography)

/izdavač: ROTOVISION, 2003 /jezik: ENGLJSKI /format: 18,5 X 30,5 CM, 144 STRANE, 39 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA I 104 KOLOR FOTOGRAFIJE /povez: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM /cena: 1.976 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "PLATO XL"

Sudeći po sadržaju, knjiga je namenjena pre amaterima nego profesionalcima.

U uvodnom delu autor je napravio kratak osvrt na istoriju panoramske fotografije i fotoaparata. Kao i kod ostalih izdanja ovog tipa, autor je u nekoliko poglavlja pružio pr neophodnih saveta u vezi s kompozicijom, ekspozicijom, osvetljenjem, razvijanjem negativna i štampanjem pozitivna. Između svakog poglavlja nalaze se portfolija jedanaest vodećih fotografa kao što su: Josef Koudelka, Joe Cornish, Mark Segal, Horst Hamann i dr. Na poslednjim stranama navedene su veb adrese pomenutih fotografa, proizvođača fotoaparata za panoramsko snimanje, udruženja i organizacija panoramskih fotografa.

STO FOTOGRAFIJA - KOLEKCIJA BRUSA BERNARDA

(One Hundred Photographs - A collection by Bruce Bernard)

/izdavač: PHAIDON, 2002 /jezik: ENGLJSKI /format: 20 X 22,6 CM, 208 STRANA, 95 CRNO-BELIH I 5 KOLOR FOTOGRAFIJA /povez: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM /cena: 3.235 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "PLATO XL"

Brus Bernard bio je jedan od vodećih likovnih urednika i radio je kao foto-urednik časopisa Sunday Times magazine. Izdavačka kuća Century, koja

godine objavila je njegovu knjigu Century, koja je nekoliko puta nagrađivana. Godine 1990. jedan klijent angažovao ga je da napravi zbirku od sto po njemu najboljih fotografija u istoriji fotografije. Dvanaest godina kasnije Fejdon je objavio ovu knjigu i učinio zbirku dostupnu široj javnosti. Kolekcija Brusa Bernarda sigurno ne predstavlja najbolje fotografije iz 19. i 20. veka. To je zbirka malo poznatih ili gotovo nepoznatih fotografija čiji su autori: Man Ray, Andre Kertez, Brassai, Robert Frank, August Sander, Eadweard Muybridge, Fox Talbot. Dobar deo zbirke čine i fotografije nepoznatih fotografa uglavnom iz 19. veka. Pored svake fotografije nalazi se kraći analitički tekst i podaci o umetniku.

Jean-Claude Gautrand BRASAI (Brassai)

/izdavač: TASCHEN, 2004 /jezik: ENGLJSKI, FRANCUSKI I NEMAČKI /format: 19,6 X 24,5 CM, 192 STRANE, 176 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA /povez: MEK /cena: 1.343 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT"

Knjiga je jedno od novijih Tašenovih izdanja iz oblasti fotografije. Pripada dobro poznatoj seriji monografija svetskih fotografa. Koncipirana je slično kao ranije predstavljane monografije Karla Bolsfelda (Karl Blossfeldt) ili Edvarda Kurtisa (Edward Curtis). U uvodnom eseju pod nazivom Brasajeva univerzalna umetnost (Brassai's Universal Art) autor je pružio uvid u život i fotografsko stvaralaštvo jednog od najznačajnijih fotografa 20. veka. Akcenat je stavljen na tridesete godine kada su nastali njegovi čuveni ciklusi fotografija Pariz noću i Skriveni Pariz s prikazima beskućnika, pijanica, prostitutki, ispražnjenih gradskih ulica i trgova. Fotografije su podeljene po tematici na šest poglavlja. U prvom je serija radova koji su objavljivani u nadrealističkom časopisu Minotaur, zatim slede pomenute serije Pariz noću i Skriveni Pariz, pa Vizije dana. Umetnici moga života, s portretima slavnih književnika, slikara, vajara, i poslednje Grafiti i Transmutacije.

Alastair Campbell REČNIK ZA DIGITALNE DIZAJNERE

(The digital designer's jargon buster)

/izdavač: ILEX, 2004 /jezik: ENGLJSKI /format: 18,5 X 25,5 CM, 320 STRANA, OKO 400 KOLOR ILUSTRACIJA /povez: MEK /cena: 2.245 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT"

Prilikom rada na knjizi autor je pošao od činjenice da se tehnologija iz godine u godinu drastično menja. Promene su dovele do pojave novih fraza i izraza čije značenje većina ljudi ne poznaje. Rečnik je prvenstveno namenjen fotografima i digitalnim dizajnerima, bilo da su studenti ili profesionalci, mada može da posluži i svima onima koji se svakodnevno služe savremenom tehnologijom. Knjiga sadrži oko 5.000 fraza i izraza, od najprostijih do najsloženijih, koji se odnose na: Photoshop, 3D, animaciju, veb, štampanje, skeniranje i ostalo. Radi lakšeg i potpunijeg razumevanja pojedinih izraza, autor se poslužio ilustracijama.

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ

Šetnja kroz spektar

KONTROLA BELOG BALANSA VEROVATNO JE NAJVEĆA RAZLIKA, T.J. PREDNOST DIGITALNE FOTOGRAFIJE U ODNOSU NA ANALOGNU, HEMIJSKU. PRE DVA BROJA PISALI SMO O TOME ŠTA TREBA URADITI DA BI SE DOBILA DOBRA I KOREKTNJA FOTOGRAFIJA, A SADA ĆEMO RAZMOTRITI KAKO "ZALUDETI" BALANS BELOG ZARAD DOBIJANJA SPECIJALNIH EFEKATA

Manipulisanje balansom belog traži da shvatimo nekoliko očiglednih činjenica kojih ponekad nismo svesni. Dozvolite mi da ih ponovim.

1. Digitalni fotoaparati su glupa mašina, upravo kao računar. Ako mu "kažemo" da treba da snima na crvenom svetlu, tako što ste pred njegov objektiv stavili crveno staklo i napravili očitavanje balansa belog, on će da kompenzuje boju da bi i pri takvom svetlu snimio ispravnu fotografiju. Ako je svetlo normalno, dobijena fotografija biće plava jer je fotoaparat "zapamtio" da je svetlo crveno.

2. Kod one "normalne" hemijske fotografije, ako se snima kroz žuti filtar, fotografija postane žuta, ako se snima kroz crveni – fotografija je crvena. Prilikom korišćenja filtra za zaludivanje balansa belog, situacija je obrnuta. Ako se balans belog "odredi" kroz crveni filtar, rezultujuća fotografija je – plava! Plavi filtar, nasuprot tome, daje žućkastu fotografiju toplih tonova. Budući da su se u analognoj fotografiji više koristili filtri toplih boja: žute, oranž i crvene, imao sam gomilu filtera koji prave digitalnu fotografiju u hladnom, plavom tonu, a takve fotografije mogu da

se primenjuju samo u ograničenom domenu. Od plavih filtera imao sam neke od kojih je najbolji za korišćenje bio kolor korekcioni s oznakom 80B.

3. Pre svega, za igranje balansom belog ne treba nam filtri kroz koje se snima i koji su i dalje relativno skupi jer su proizvedeni od optičkog stakla. Možemo koristiti celofan u boji, komade plastičnih fascikli, bilo kakvu prozirnu plastiku ili staklo neke određene boje. Naravno, ako treba da dobijemo ponovljive i kontrolisane rezultate, bolje je ako radimo nečim što je standardizovano. Pokušavao sam da, umesto staklenim filterima, radim papirom u boji. Teoretski – to bi bilo moguće, međutim ako želimo da standardizujemo rezultate, papir se nije pokazao kao najbolje sredstvo.

4. Kada prilikom manipulisanja balansom belog koristimo filtre ili druga pomagala kojih boja, efekti su vrlo jaki. Kroz crveni filtar njegove komplementarne boje (zeleno, plavo) ne prolaze, pa ako se koristi crveni filtar za balans belog, dobiće se fotografija bliska jednobojnoj fotografiji (samo ne crno-bela, nego plavo-bela). Za manje korekcije najbolje je koristiti blage filtre kao što su oni za korekciju boja na kolor filmu.

PRVA ŠETNJA KROZ SPEKTAR

Prvu šetnju napravićemo u sistemu samog fotoaparata, bez ikakvih pomagala. Sve digitalne kamere imaju manje ili više razradenu kontrolu balansa belog. Kod kompaktnih kamera postoji npr. postavka za sunce, senku, sijalice, fluorescentno svetlo, blic i (kod malo boljih digitalnih kamera) birana (custom) postavka. Jednoke refleksne kamere imaju prilično razraden sistem kontrole balansa belog. Tako, na

primer, na Nikonu D70 može da se bira postavka od 2.700 K do 9.200 K u odgovarajućim skokovima od 100 do 500 stepeni K. Ovde je otprilike 3.000 K postavka za svetlo sijalice, fluorescentno ima 4.200 K, direktno sunce 5.400 K, oblačno vreme 6.000 K i senka pri vedrom vremenu (svetloplavog neba) 8.000 K. Za one koji su zaboravili fiziku, "K" je oznaka za stepene Kelvina, manja brojka označava crveni deo spektra, veća plavo područje.

Pod nekim određenim uslovima, na primer, pri snimanju na direktnoj sunčevoj svetlosti, postavka na 5.400 K trebalo bi da daje fotografiju pravih boja. Ako, međutim, uzmemo postavku za veći broj stepeni Kelvina, na primer, za oblačno vreme ili pak za senku pri vedrom vremenu, mi kameri "saopštimo" da je svetlo plavo i ona ga kompenzuje, stvarajući fotografiju toplijih tonova. Ako pak usvojimo niži broj stepeni Kelvina, na primer, za fluorescentno svetlo, onda će kamera u očekivanju crvenijeg svetla kompenzovati fotografiju stvarajući je u plavom tonu. Veće udaljevanje od "pravilne" postavke stvara i veće odstupanje u bojama. Primetili ste da je reč "pravilna" pod navodnicima. Šta je uopšte pravilno? Svaki snimatelj je autor fotografije i po mom mišljenju pravilno je ono što je on želeo. Ako snimamo portret i postavka je takva da na snimku dobijamo mrtvački plavobled ten, imamo puno pravo da takav ton kompenzujemo i napravimo fotografiju toplijeg tona. Ako nam postavljanje balansa belog po vrednostima ugrađenim u fotoaparat nije dovoljno ili ako hoćemo da postignemo ekstremni efekat, moramo da pribegnemo "zavaravanju", tj. kako sam u naslovu rekao, "zaludivanju" balansa belog. Za tu svrhu oni sasvim mali digitalni fotoaparati nisu podesni jer nemaju mogućnost kontrolisanog podešavanja.

Ovde je korisno pomenuti da prilikom snimanja s potpuno automatskom postavkom ("AUTO")

[1] Balans belog podešen za oblačno vreme

[2] Fotografija u plavom dobijena kada je balans belog određen kroz žuti filtar

[3] Određivanje balansa belog kroz plavi filtar 80B daje tople tonove

ne može da se podešava balans belog – on uvek ostaje na automatski. Tek kada se izabere program ili unapred postavljena dijafragma (A) ili brzina zatvarača (S), i naravno: manuelno (M), balans belog može se podešavati.

MANIPULISANJE UZ POMOĆ SPOLJNIH SREDSTAVA

Onaj ko se dugo bavi fotografijom i ko je prošao sve lepote snimanja i izrade klasične crno-bele (hemijske) fotografije verovatno ima u svojoj zbirci brojne filtre u boji. Korišćenjem ovih filtera

Snimak sa pravilno određenim balansom belog je korektan ali nije možda za svačiji ukus. Donja fotografija je napravljena određenjem balansa belog kroz plavi filtar 80B, čime se dobija efekat svetla zalazećeg sunca

ra u crno-beloj fotografiji kontrolisali smo zatamnjenost neba na fotografiji, određivali da li će se oblaci videti ili ne, pravili su se specijalni efekti kao potpuno crno nebo i jak kontrast kao u sred noći, ili su se isticale nežne crte lišća na drveću. Odlično sredstvo za naše eksperimente predstavljaju vrlo popularni Cokin filtri. Kod kolor fotografije ti filtri već su bili manje u upotrebi. Profesionalci su uvek imali na raspolaganju čitav niz filtera za korekciju boje, jer, kao što rekoh ranije, nije postojao balans belog – on se, naime, kupovao sa svakim filmom. Obično su se kupovali dijapozitiv filmovi za dnevno ("Daylight" na engleskom ili "Tageslicht" na nemačkom jeziku) i za veštačko svetlo ("Tungsten" na engleskom ili "Kunstlicht" na nemačkom). Bilo je tu i nekih međuverzija, ali retko. Negativ kolor film ovog tipa mnogi od nas nisu ni videli, jer se boja mogla dobro kontrolisati prilikom povećavanja fotografija – neka vrsta kontrole balansa belog, mada ne tako kao kod digitalne fotografije.

Zbog čistog eksperimentisanja, odlučio sam da proverim uticaj filtra na digitalnu fotografiju. Naoružao sam se pre svega filterima, a našao sam ih dosta u svojim fiokama i to raznih veličina, zatim raznim prstenovima za redukciju s većeg prečnika na manji i obratno, već pomenutim Expo Diskom, kojim merim balans belog, i digitalnim fotoaparatom. Fotoaparat ne mora da bude "zadnji krik", ali uslov je da može da postavlja "customs" balans belog (da korisnik postavi balans belog po želji). Oni sasvim mali digitalci tu mogućnost nemaju.

ŠTA NAM TREBA ZA EKSPERIMENTISANJE

Pre svega, treba nam naš digitalni fotoaparat koji ima mogućnost podešavanja balansa belog.

To su praktično svi fotoaparati sem onih najmanjih. Pored toga, treba nam standardna siva karta ili, što je veoma praktično, ekspozicija (Expo Disk), koji u pot-

punosti zamenjuje sivu kartu, a mnogo je manji i lakši za nošenje i manipulisanje i ne zauzima puno mesta u džepu ili tašni. Trebaju nam, pored ostalog, i odabrani filtri s kojima ćemo da eksperimentišemo. Meni su najviše koristili plavi filtar 80B i crvenkasti 85B za korekciju boja prilikom snimanja na kolor filmovima, zatim žuti i oranž iz fonda filtera koje smo koristili u crno-beloj fotografiji. S tim filterima dobijaju se različiti efekti koje možete najbolje pogledati na fotografijama. Ponavljam, nemojte se zbuniti što s plavim filtrom dobijamo zlatnožutu fotografiju, jer ako našem "glupom" fotoaparatu kažemo da je svetlost plavičasta, on kompenzuje taj efekat stvarajući fotografiju koja bi pod tim plavim svetlom bila "normalna". Kako mi, ne snimamo s plavim svetlom, nego smo samo fotoaparat "zaludeli", to će dobijena fotografija biti vrlo toplih boja, koje ponegde mogu lepo da posluže. Balans belog određen sa žutim ili oranž filtrom pri snimanju daje plave fotografije. Ove

- [1] Balans belog određen pravilno prema uslovima
- [2] Balans belog određen kroz crveni filter
- [3] Efekat dobijen određivanjem balansa belog kroz narandžasti filter
- [4] Upotrebom žutog filtra za određivanje balansa belog se dobija takođe plava fotografija ali već bliže originalu
- [5] Balans belog određen kroz plavi filter 80B daje fotografiju kao da je predmet osvetljen zalazećim suncem

Svi balansi belog mereni su upotrebom Expo Diska uz bojeni filter

Fotograf može sam da izabere koja fotografija mu najbolje odgovara nameni, meni je u ovom slučaju fotografija [5] bila najsimpatičnija

fotografije same za sebe teško da će naći primenu, ali mogu da posluže kao podloga za neku drugu fotografiju.

POSTUPAK

Kada odredimo šta ćemo snimati, napravimo osnovni snimak određivanjem balansa belog, bilo podešavanjem na samom fotoaparatu (usvajanjem nekog od onih koji su markirani), bilo da smo ga pročitali sa sive karte ili kroz ekspodisk. Zatim s objektivom i ekspodiskom podesimo balans belog ručno, uz korišćenje nekog od filtera koji smo odabrali. S takvim podešavanjem ponovo snimimo predmet. Kao što se vidi, postupak nije komplikovan. Na fotografijama vidite rezultate. Jasno je da će fotografije odstupati od stvarnosti. Ovde je, međutim, reč o kreativnosti, odstupanju od standardnog postupka radi dobijanja fotografije koja odgovara našoj ideji. S plavim korekcionim filtrom dobijamo tople boje, slične onima na zalasku sunca, koje mogu lepo da se koriste pri snimanju portreta ili uopšte ljudske kože. Balans belog napravljen kroz žuti filter pojačava plavu boju na snimku, što može da bude korisno kod morskih pejzaža ili uopšte snimaka gde plava nijansa daje snagu. Oranž ili pak crveni filter daju manje-više jednoboje fotografije koje se vrlo malo mogu korigovati naknadnom obradom na računaru.

BLIC I BALANS BELOG

Fantastične mogućnosti se otkrivaju ako se odredi balans belog kroz bojeni filter za blic. Takvi filteri bili su isporučivani za brojne bliceve kao, na primer, Vivitar 383 ili Braun ili neki drugi. U stvari, nije potrebno imati pravi filter

za blic, bilo kakav komad bojenog stakla može da se koristi. Ja sam lepo koristio filtre Cokin jer je reflektor blica bio manji od filtra. Ako to nije slučaj, mora se naći staklo u boji koje potpuno pokriva reflektor blica.

Oredimo balans belog kroz ekspodisk i izabrani filter zajedno. Zatim snimamo s filtrom zakačenim na reflektor blica. Mi smo fotoaparatu "rekli" kakvim ćemo svetlom da snimamo, pa je on napravio korektnu fotografiju predmeta osvetljenog blicem.

Ako, na primer, snimamo predmet osvetljen svetlom blica propuštenim kroz filter, a naspram udaljene pozadine koja je pod drugim svetlom, recimo okoline osvetljene dnevnim svetlom, snimljeni predmet imaće ispravne boje, dok će pozadina biti snimljena s određenim "štihom", kao kod onih snimaka kada smo zalazili balans belog. Da pojednostavimo: ako odredimo balans belog kroz plavi filter, a zatim taj filter stavimo na blic, dobićemo ispravne boje objekta koji smo osvetlili bleskom, dok će pozadina iste fotografije koja je osvetljena dnevnim svetlom na snimku biti plava.

ZAKLJUČAK

Šetnjom kroz spektar otvaraju se brojne kreativne mogućnosti postupkom u suštini različitim od klasične fotografije. Dok je kod klasične fotografije bilo potrebno stavljati filtere pred objektiv i time na neki način negativno uticati na njegove optičke performanse, kod digitalne fotografije efekat se postiže bez stavljanja optičkih pomagala na objektiv, čime se maksimalno čuvaju njegove optičke karakteristike.

Najbrži put do plaže.

Novi Kia Cerato **8€** Dizel

12.790 € ocarinjeno ili **već od 8€ dnevno**

3 meseca odloženo **otplaćivanje do 6 godina** **0% učešća**

KIA KIA MOTORS
The Power to Surprise™

Novi dizel **1.5 CRDi sa 102 KS**

3 godine garancije

Električni paket

Klima uređaj

2x Airbag

ABS sa EBD

Prodajno servisni centar KIA AUTO d.o.o.

011/316 69 03

Novi KIA SERVIS
Prijava za termin:
011/316 54 96

Ugrinovački put 10 m, Beograd-Zemun (novosadski auto-put)

S LEASING

Vladimira Popovića 8/VI, 11070 Beograd
Tel.: 011/311 45 14, www.s-leasing.co.yu

BEOGRAD: KIA AUTO, 011/316 69 04, **GORNJI MILANOVAC:** ARKO, 032/726-300; **NOVI SAD:** GEM TRADE, 021/712-001; **SUBOTICA:** AUTOHERMES, 024/753-555; **NIŠ:** IMEX AUTO, 018/524-111, 018/512-596; **KLADOVO:** BATA, 019/81-710; **PODGORICA:** KIA MONTENEGRO, 081/234-631.

ZATOČENIK ZAVIČAJA

Badža DRAGOSLAV ILIĆ

Za Dragoslava Ilića mogli bismo reći da je duboko, do guše, ogrezao u život. Doista, ne kao sladostrasnik koji se prepušta zahuktalim strujama njegove matice, već kao setni posmatrač i svedok tišina što vladaju njegovim rukavcima, mrtvajama i mlakama, prostorima gde on trne, gasi se i navek nestaje.

Bez ijedne nijanse golog umetničarenja i "umetničkog" nasilja nad životom, strasno posvećen jednoj do srži nepristrasnoj dokumentarnoj fotografiji, Ilić poput zrelog mudraca od trošnog gradi trajno, od prolaznog tvori večno

Nikola Kusovac

© DRAGOSLAV ILIĆ, "PERIĆI", 1992

© DRAGOSLAV ILIĆ, "KUĆA U MOKRANJU", 1991

© DRAGOSLAV ILIĆ, "BABA IZ DUŠANOVCA", 1990

Neizbežan dah prošlog

Sve je manje predmeta i još manje ljudi koji u sebi nose toplinu dodira više generacija. Naša otuđenost polako postaje kompletna, naš svemir hermetički zatvoren. Samo ponekad ulaz dozvolimo fotografijama jer one nose romantičan i neizbežan dah prošlog. I nenametljivo upozorenje o budućem.

© DRAGOSLAV ILIĆ, "SETVA U MALAJNICI", 1988

Za razliku od većine stvari koje nas okružuju, jedino vreme ima onu neumitnu upornost i prolazi kraj nas i kroz nas bez ikakve mogućnosti našeg uticanja. Kao nekakva naopako okrenuta taksi vožnja gde je cena plaćena na startu, a putovanje se prekida odjednom i bez ikakve opomene. Fotografije su nebrojeno puta definisane kao čuvari trenutaka i dokaz neumitnosti samog vremena. I kada posmatrajući fotografije osetite kako vam je grlo tesno a stomak u grču, shvatite da ste dodirnuti talasom melanholije koji nosi uspomene. Seta koja se naglo otapa unutar tela i podstiče nas da tragamo za poodavno zaboravljenim delovima sopstvene duše.

Fotografije Dragoslava Ilića nose neku tajanstvenu mističnost karakterističnu za sâm kraj u kome su snimane i gde otkrivaju kontekst samog života. Kako se promene ubrzano dešavaju, tako i fotografije prošlosti dobijaju nadrealne attribute dajući nam mogućnost sagledavanja nove lepote jer fotografija ipak povlači izvesno pokroviteljstvo nad stvarnošću. Uobičajeno je izražavanje žaljenja ako nam je nešto promaklo i nije bilo snimljeno. Fotografije zbog toga postaju merilo lepog više nego što se to ikada očekivalo. One stvaraju lepo i kada smo sigurni da to izgleda suprotno. Najveću vrednost i najveću privlačnost ove fotografije imaju kao dokumenti autentičnog svedočenja o vremenu koje samo što nije prošlo, za koje znamo da postoji još tu negde, a ipak nam je toliko daleko. Običaji, ljudi, predeli koji su na nezaustavljivom putu iščezavanja, a ipak ih autor pokazuje u snažnoj i neporecivoj životnoj prirodosti. Načinu života kome se

© DRAGOSLAV ILIĆ, "SLAVA U VIDROVCU", 1988

teži, a kojeg se čovek ujedno i plaši jer otkriva mnoga duboka duhovna stanja – skoro vitmanovski idealizovano sjedinjavanje čoveka i prirode. Dragoslav je kroz većinu svojih ciklusa pokušavao da prede barijeru na putu ka iskrenosti. Snimljeni prizori krajnje teških životnih prilika (po našem merilu) trebalo bi da izazovu saosećanje prema subjektima na fotografijama. Ali, posmatranjem i razmišljanjem o fotografijama Dragoslava Ilića konstatujemo da sve nije tako jednostavno. Prihvatanjem stvarnosti s toliko širine dovelo je do potpunog odsustva određivanja este-

tskih obeležja – lepo ili ružno. Dragoslav Ilić nema idealizovanih scena jer one nisu cilj njegovog rada. Nisu, takođe, ni puko faktografisanje svega što se nalazi oko njega, a dostupno je njegovom ispitivačkom oku koje prostore posmatra kondenzovano – kroz objektiv. Na ovaj način autor nam saopštava svoje tumačenje sveta i pokazuje svoje formirano gledište vezano za izbor motiva. Najjednostavnije rečeno, na ovim fotografijama lepota je jednostavna i skoro uopštena – svaka od snimljenih ličnosti važna je i znamenita. Iličevi subjekti najčešće gledaju pravo u kameru. Na neki način

© DRAGOSLAV ILIĆ, "ĐURBEVDANSKI URANAK", 1989

© DRAGOSLAV ILIĆ, "U CRKVI", 1987

© DRAGOSLAV ILIĆ, "BORBA", 1989

to ih čini čudnim, ali isto tako pokazuje jednu neverovatnu prirodnost i iskrenost, a često i veliko poverenje koje ovi ljudi osećaju prema fotografu. Dragoslav ne teži izazivanju saosećanja, nema prostog prikazivanja žrtvi i mučenika. Tu su samo ljudi koje bismo mogli da žalimo, s kojima bismo mogli da saosećamo, ali mi ne doživljavamo takva osećanja. Zналаčki i uporno autor nas vodi putem nesvakidašnje iskrenosti visoko iznad sentimentalnosti. Ipak, nema distanciranja, a prihvatanje zastrašujuće realnosti slično je Bunjuelovom odgovoru zašto snima filmove: da bi pokazao da ovo nije najbolji od svih mogućih svetova. Kao neraskidivi deo sredine u kojoj je potekao i koja mu ni po čemu nije strana, Dragoslav Ilić je u prednosti kada svojim fotoaparatom beleži svakodnevene trenutke, kako kaže, njegove krajine. On jednostavno oseća šta i kada će se desiti, pa iako nam se čini da snima, uslovno rečeno, statične fotografije, na većini njih jasno se vidi da je uhvaćen onaj čuveni trenutak takozvane mrtve tačke. Trenutak kada noga treba da pritisne sadiljku ili visoko podignuta ruka žene koja bije nevaljalo dete. Iako je fotografija sama po sebi nadrealistička umetnost, na ovim fotografijama događa se suprotno – uslovni realizam prenosi nad-

realna svojstva. Posmatranje ovih fotografija u isto vreme izaziva dvojno osećanje: znamo da je sve to surova realnost, a istovremeno razmišljamo gde je to Dragoslav otkrio sve te vanvremenske motive. Ljudi krajine imaju toliko dostojanstva koje dodatno izlazi iz okvira tehnički savršenih fotografija ispunjenih ličnim obeležjima fotografskog jezika Dragoslava Ilića Badže. Način njegovog duboko kritičkog pogleda ukazuje nam da sâm finalni snimak ili gotova fotografija nisu jedino što treba posmatrati. Osećamo da je Dragoslavu podjednako bilo važno pronaći i pratiti put nastajanja snimka, proces mišljenja i fotografskog ponašanja. On uporno nastavlja da fotografiše iako zna da je unapred osuđen na neuspeh svaki pokušaj da se obnovi stari svet - donkihotski vid svih fotografskih poduhvata. Uspeo je da snimi fotografije besprekornog osvetljenja, vešte kompozicije i tačnog fokusa i pored neuobičajenih i toliko različitih lokacija na kojima je snimao. Ličnosti koje je eksterijer ili enterijer precizno locirao, ličnosti koje su na svom mestu, koje je fotografisao bez naizgled vidljive želje da kritikuje bilo šta ili bilo koga. Ili je kritika toliko snažna da je mi namerno potiskujemo.

MILAN ŽIVKOVIĆ

© DRAGOSLAV ILIĆ, "ZABORAVLJENI, JESENICE", 1989

Crna i bela svetlost Dragoslava Ilića

"U svom ciklusu nazvanom "Moja Krajina" Ilić je snimio paganski i pravoslavni narod Krajine na vašarima, na uranku, oko obrednog hleba, na krštenju, slavama, zavetinama i pomanama, i njegova obitavališta, najčešće kuće, taj simbol ljudskog postojanja i življenja. I drugi ciklusi Ilićevih fotografija objavljenih u posebnim knjigama "Nadgrobnici spomenici Negotinske Krajine" i "Šarkamen" sastavni su deo ovog ciklusa, s kojim čine nerazdvojivu celinu.

Iako je na Ilićevim fotografijama najčešće sve čudno, zaustavljeno, mirno i stišano, čak ukočeno, uhvaćena je sva dramatika i osobenost jednog života koji se doživljava snažno, bolno i razneženo, i kao poruka i kao prekor, i kao opomena.

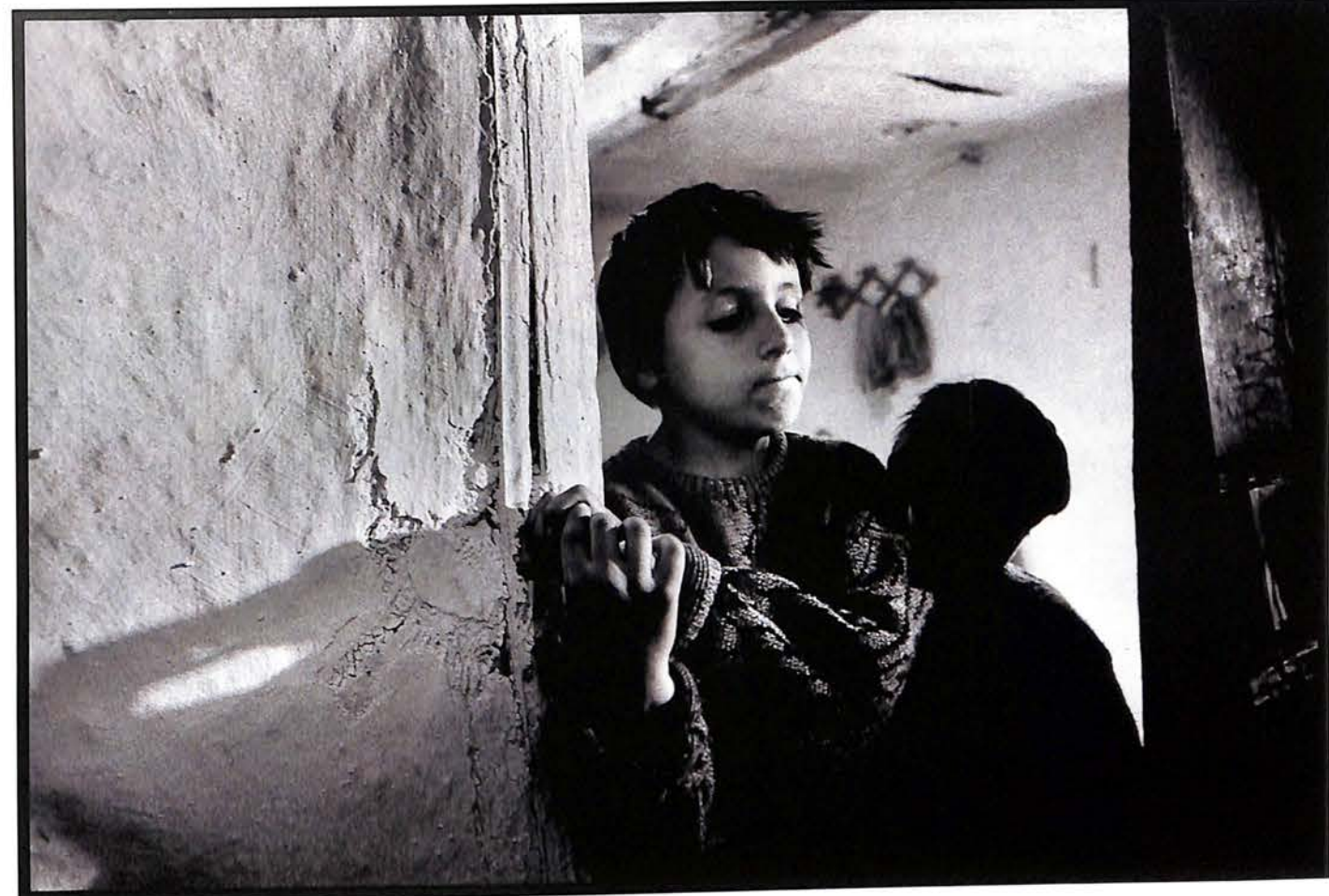
U mnoštvu zavodljivih i neodoljivih novotarija i senzacija novog vremena, Dragoslav Ilić kao umetnik, fotograf odoleva svim iskušenjima, izbegava zamke jednostranosti i površnosti koje vrebaju sve zaljubljenike i

© DRAGOSLAV ILIĆ, "BUKOVČE", 1989

© DRAGOSLAV ILIĆ, "PORTRÉT", 1987

© DRAGOSLAV ILIĆ, "DECA IZ VIDROVCA", 1990

© DRAGOSLAV ILIĆ, "DECA", 1989

pristupa svojoj Krajini kao svome izvoristu, odredištu i svetilištu bojažljivo i smerno, s razumevanjem i verničkom odanošću. Kada to čini mlad čovek, onda to nije izraz nostalgije za prošlim i sentimentalni odnos prema zavičaju, već traženje korena, oslonca i snage za život, uspostavljanje pokidanih životodajnih veza i nepristajanje da mu to bude ono što se nameće šarenom lažom obećanog i prinudom današnjice. Spojiti svoju raspolućenu dušu s onim što si izgubio i onim čemu si se zaputio, vratiti se opusteloj kući ako ikako možeš, makar nakratko, makar u sećanju i u snu, poljubiti prag i staračku ruku i zaplakati, zatražiti oproštaj, znači naći utočište i oslonac, znači izbaviti se od ništavila. To je učinio Dragoslav Ilić i spasio i svoju i dušu svoje Krajine."

TOMISLAV MIJOVIĆ

BIOGRAFIJA

Dragoslav Ilić rođen je 1960. godine u Negotinu, gde radi kao vlasnik studija FORMA za fotografiju, dizajn i štampu. Autor je četiri knjige fotografija: "Spomenici Negotinske Krajine", "Šarkamen", "Moja Krajina" i fotomonografije "Negotin i krajina". Izlaže i objavljuje fotografije od 1983. godine. Do sada je imao preko stotinu izložbi u zemlji i inostranstvu. Dobio je najviše nagrade u zemlji, ali takođe i na internacionalnim izložbama fotografije, u Španiji, Francuskoj, Belgiji, Austriji, Engleskoj, Škotskoj, Sjedinjenim Američkim Državama, Češkoj, Japanu...

Nosilac je zvanja Majstor fotografije od 1992. godine. Urednik je fotografije u časopisu *Mokranjac*; autor i vlasnik veb izdanja: www.fotografija.co.yu. Radove Dragoslava Ilića možete videti na sajtu: www.fotograf.co.yu.

PRIMENA FOTOGRAFIJE

FOTOGRAFIJA OD SAMOG POČETKA NOSI PORUKU, SMISAO, SADRŽAJ. JOŠ JE DALEKE 1840, HIPOLIT BAJARD (HYPPOLITE BAYARD) SNIMIO ČUVENI AUTOPORTRET "DAVLJENIK", PRVU FOTOGRAFIJU KOJA JE NOSILA OČIGLEDNU PORUKU UPOTPUNJENU I PISANOM IZJAVOM SAMOG BAJARDA. FOTOGRAFIJA JE NASTALA KAO IZRAZ REVOLTA ZBOG DAGEROVOG OTUĐENJA PRAVA PRVENSTVA NA IZUM FOTOGRAFIJE

KADA JE FOTOGRAFIJA OTKRILA MOĆ DA PRENESE IDEJU, ZNAČENJE?

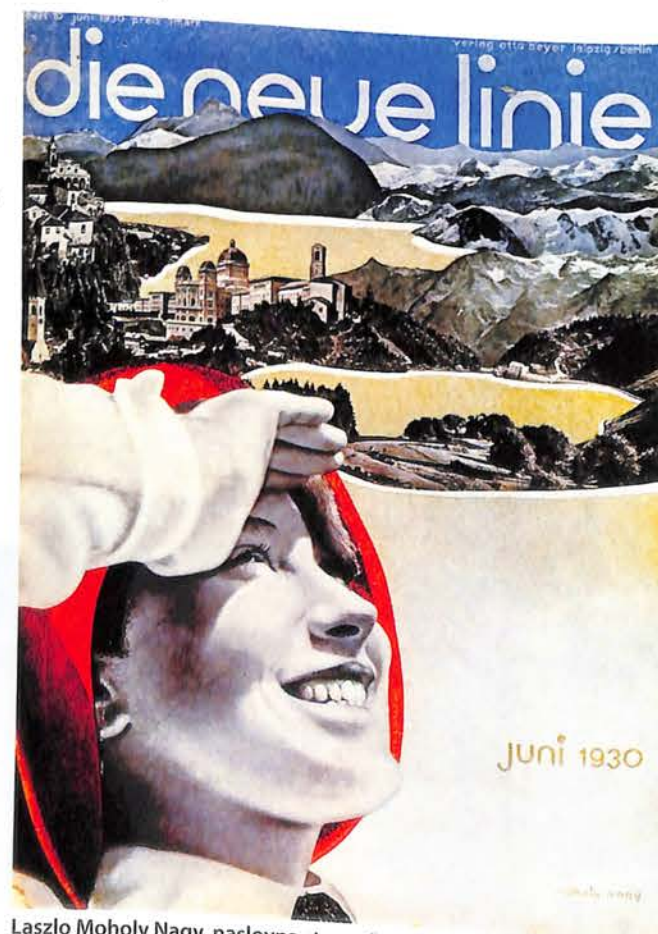
Za odgovor na ovo pitanje moramo se osvrnuti na prošlost, u istoriju fotografije. Može se reći da utilitarnost fotografije vodi poreklo još od prvih decenija 20. veka kada su kubizam, dada, konstruktivizam, pa i nadrealizam usmerili pažnju umetnika na konstrukciju i sadržaj same fotografije. Dakle, fotografija od samog početka nosi poruku, smisao, sadržaj.

POČETAK XX VEKA

S pomenutim umetničkim pokretima s početka 20. veka fotograf – umetnik postaje svestan činjenice da fotografska slika (da ne kažemo površina fotografskog printa) postaje prostor za manevar koji se može raščlanjavati

Hippolyte Bayard, "Davljenik", 1840

Laszlo Moholy Nagy, naslovna strana časopisa, 1930

na manje elemente ili se od njih može konstruisati nova slika. To je bitno vreme u istoriji fotografskog medija jer se fotografija zbog svih svojih karakteristika ne smatra više samo reproduktivnim medijem koji oponašajući elemente lepih umetnosti i sama teži to da postane.

Tako su i nove fotografske forme poput fotomontaže i fotograma (a kasnije i foto-kolaža, duplih ekspozicija) prvo nastale u krugovima dade i konstruktivista, a kao posledica toga te nove fotografske forme dovele i do potpuno nove upotrebe fotografije u štampi (propagandi, posterima) to jest, počele su da utiču na grafički dizajn.

В ПОСТЕАМ ОНА, ОНА ВЕЖИ,
Она.
На етово тесепон

Aleksandar Rodchenko, "Pro Eto",
fotomontaža

Man Ray "Rayograph", 1922

FOTOMONTAŽA, FOTO-KOLAŽ, FOTOGRAM

Upotrebom prepoznatljivih objekata fotografiji se daju nova značenja, a sve to utiče kako na sam medij fotografije, tako i na fotografiju u medijima. U ovakvim okolnostima uvide-

lo se da fotografija kao medij može biti od velikog značaja – i da poput reči može davati određeni smisao raznim kontekstima.

Budući da je odgovarao duhu vremena, posle dvadesete širi se upotreba foto-kolaža, kao i asamblaža i kombinacija ekspresivnih elemenata uzetih iz fotografija. Foto-kolaž teži ka tome da stvori novu celinu, odnosno konceptualno novu stvar, pokušavajući da poveže sliku i reč. Ponekad se i sama fotomontaža fotografisala i tako postajala fotografsko delo. Može se, dakle, reći da je fotomontaža tehnika koja je ukrštala stilove i "mirila" različite estetske vrednosti dvadesetih i tridesetih godina 20. veka – doba kada su se ideje brzo širile. Ubrzo je postala "moda" u časopisima, te su mnogi umetnici počeli da je praktikuju.

TIPOGRAFIJA I SLIKA

Fotografije koje su se koristile u reklamne svrhe nastale su iz fotomontaža – foto-kolaža kod kojih je tipografija bila integrisana u sliku (fotografiju) kao u radovima Laslo Moholy Nada (Laszlo Moholy Nagy) i Aleksandra Rotčenka (Aleksandar Rodchenko) kao i u estetiци propagiranoj na školama primenjenih umetnosti – kao što je čuveni Bauhaus itd.

Za fotomontažu tog doba može se reći da predstavlja čistu, svesnu eksploataciju fotografskih elemenata. U Rusiji se dešava druga stvar – fotomontaža je tehnika koju koristi revolucionarna umetnost u službi veličanja ideologije i industrijske kulture, budući da je ona "slika" koju svako razume, tj. – koju svako može da

John Heartfield, fotomontaža

"pročita". Za uvod u priču o utilitarnoj fotografiji bitno je pomenuti i Aleksandra Rotčenka koji je 1923. godine koristio fotomontažu za ilustrovanje knjige u kojoj fotografske elemente predstavlja kao ekvivalente rečima. Vredni su pomena i radovi Džona Hartifilda (John Heartfield) ili Helmuta Hercfilda (Helmut Herzfelde) koji su radeći u Nemačkoj pred dolazak fašista na vlast, koristili fotomontažu kao ekvivalent političkoj karikaturi.

S druge strane, nadrealizam koristi fotomontažu zarad stvaranja novih, nestvarnih slika – primer za to nam je Men Rej (Man Ray) s kojim foto-eksperimenti dobijaju nov pravac.

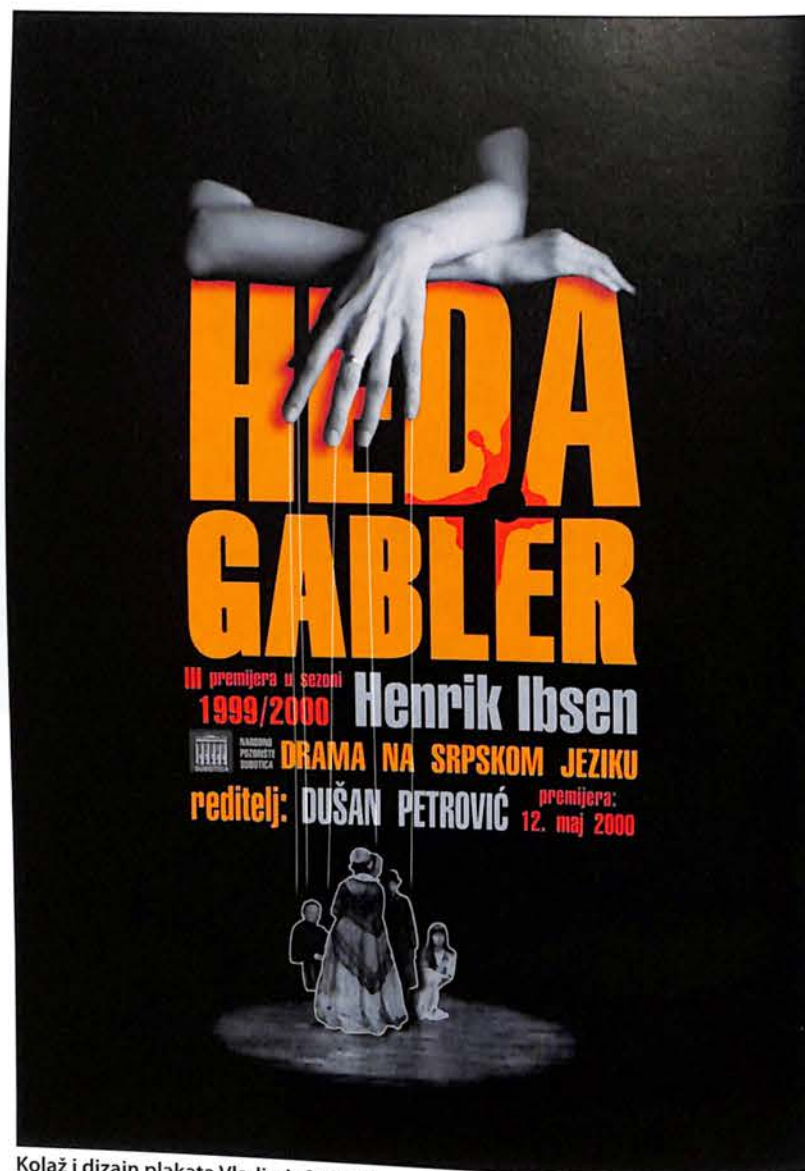

Paul Outerbridge, 1922

KA SAVREMENOJ UTILITARNOJ FOTOGRAFIJI

Tokom dvadesetih i tridesetih godina prošlog veka fotografi su eksperimentisali s načinima da udalje fotografiju od svog očiglednog izvora, i kao posledica uticaja raznih umetničkih pravaca fotografija se ponovo ustoličila na polju umetničke prakse i više ne mora da se vraća idealima piktorijalizma. Veza fotografije s realnošću postaje elastičnija, te nastaju fotografije kao dela koja imaju sopstveni jezik, a ne kao dela koja su samo ilustracije.

U periodu između dva svetska rata fotografska slika dobija novu vezu s tekstom i time i sama postaje jezik sa sopstvenom sintaksom i asocijacijom. Dakle, postavljeni su temelji utilitarne fotografije!

Kolaž i dizajn plakata Vladimir Strajnić

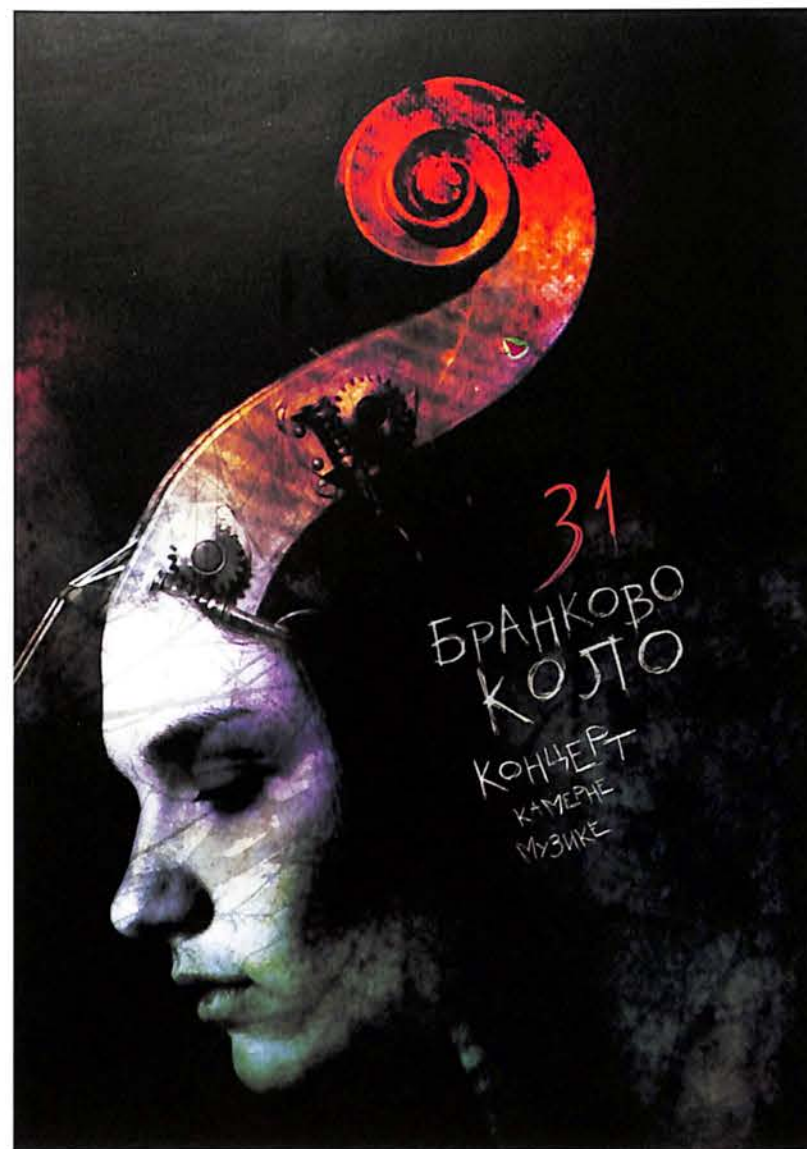
DOMAĆA SCENA

Što se domaće fotografske scene tiče, nezahvalno je pisati o temama u vezi s istorijom fotografije budući da kod nas nema puno literature koja se bavi ovom oblašću. Građu za analize nalazimo u knjigama i člancima pojedinih autora kao što su Goran Malić, Branibor Debeljković itd., monografijama poput one izdate povodom trideset godina UPIDIV-a ili starim fotočasopisima kao što je *Foto-kino revija* u kojoj se mogu naći interesantni članci za dokumentovanje istorije fotografije na našim prostorima.

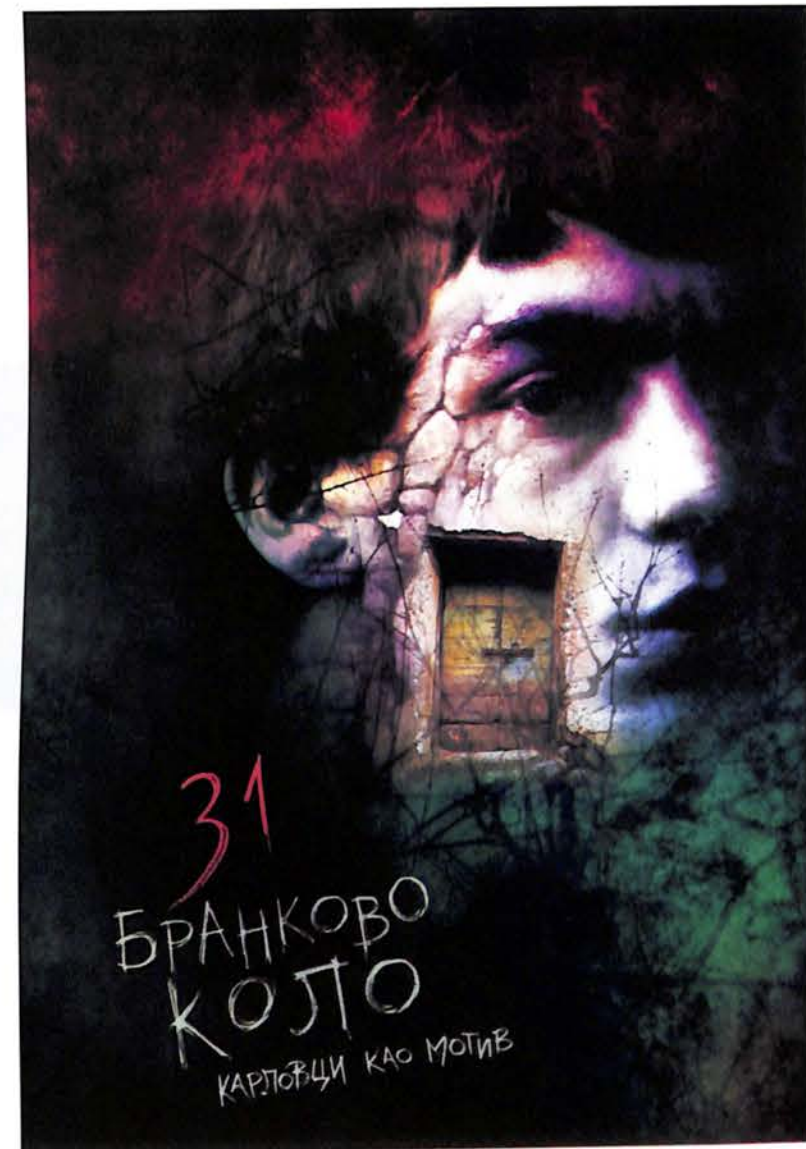
U starim *Foto-kino revijama* očigledna je dominacija reportaže kao omiljenog fotografskog žanra kod nas. (Čak se i danas takva fotografija forsira po foto-savezima i vrednuje više od ostalih fotografskih žanrova.) Kako bilo, poneki tekst iz sedamdesetih godina 20. veka ukazuje i na svest domaće scene o promenama u fotografskom mediju koje su se desile na aktuelnoj umetničkoj sceni pod uticajem svetskih umetničkih pokreta, a naročito autora poput Lasla Moholi Nađa, Men Reja, Rotčenka itd...

DOMAĆI AUTORI

Od starijih majstora neizostavno je pomenuti Jovana Polzovića koji je u svom ogromnom opusu ostavio i uspešne radove u oblastima reklame i pozorišne fotografije, te i (ono što još možemo svrstati pod utilitarnu

Dizajn i fotografija Strajnić

fotografiju) razglednice, snimljene 1939 – 1940. godine, Bukovačke banje i Crkve na Oplencu. Ime Tomislava Peterneka danas se prevashodno vezuje za vrhunsku reportažnu fotografiju. Međutim, zna se da se ovaj autor, pored rada u fotožurnalizmu, bavio i primenjenom fotografijom (reklame, moda...) gde se ponaša kao autor koji traži i eksperimentiše. Nedavno je i sam postao izdavač – promovišući svoje najzapamćenije fotografije na posterima. Pri analizi utilitarne fotografije u Jugoslaviji treba pomenuti i Goranku Matić. Ona se posle završenih studija (istorija umetnosti) opredelila za fotografiju, te je kao slobodan fotograf radila za najpoznatije jugoslovenske listove. Što se "studijske, tj. angažovane fotografije" tiče (kako ju je ona sama nazvala u jednom intervjuu), ostaće zapamćen njen rad na omotima ploča grupa kao što su: Idoli, U škripcu, Bajaga i instruktori itd.

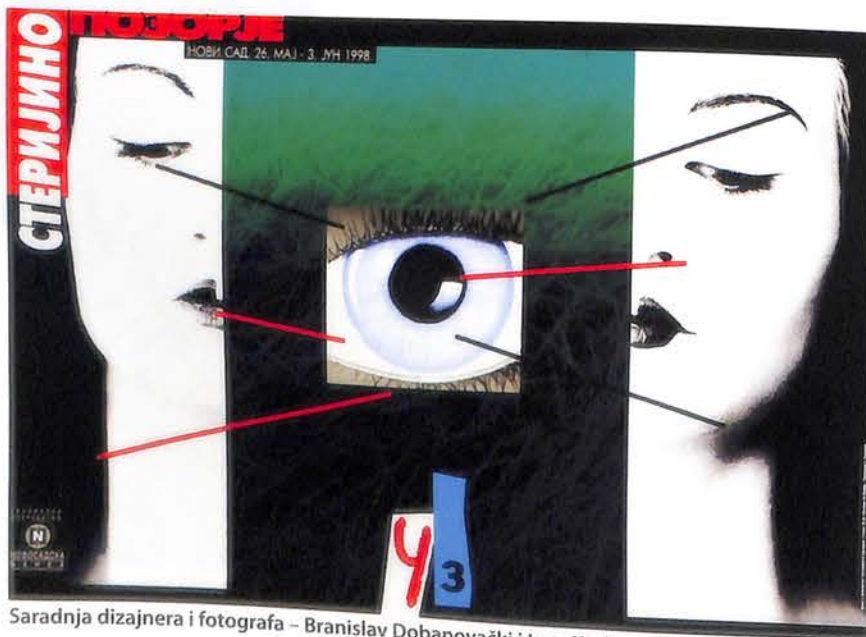
SARADNJA DIZAJNERA I FOTOGRAFA

Kasnije generacije fotografa polako uviđaju postojanje žanra utilitarne ili (kako se često naziva) dizajn fotografije, te počinju sve ozbiljnije, u skladu sa svetskim trendovima, da se posvećuju ovoj profesiji. Te grupe autora najčešće saraduje s grafičkim dizajnerima doprinoseći tako afirmisanju svoje profesije (grafičkom dizajnu – fotografiji). Neki od njih su, poput Silvestra

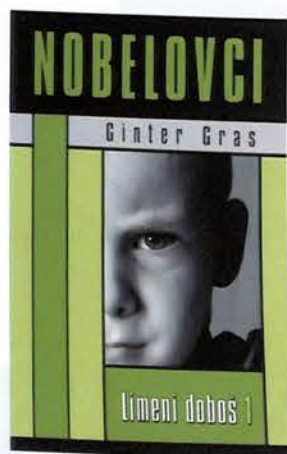
Morea (Silvester More), radili fotografije za razne plakate, uključujući i plakate za najavu Sterijinog pozorja. Fotograf Laslo Dorman (Laszlo Dorman) u saradnji s dizajnerom Ferenc Bartom (Ferenc Bart) uradio je, takode, veći broj plakata za istu manifestaciju. Što se tiče saradnje dizajner – fotograf, treba pomenuti i timove kao što su: Laslo Kapitanj (Laszlo Kapitanj) – Joca Šmit, zatim Branislav Dobanovački – Ivan Karlavaris itd...

Ovakva vrsta saradnje danas predstavlja osnov za uspešnost nekog dizajnersko-fotografskog projekta. Bez profesionalno uradenog rada kvalitet izostaje. Nažalost, u protekloj deceniji kič je svojim slatkastim i pitko-plitkim stilom našao svoje mesto i u ovoj oblasti. Taj trend, a možemo ga tako nazvati, ostavio je trag i u utilitarnoj fotografiji (kao i u ostalim sferama života).

Ne treba naglašavati da je profesionalno urađena fotografija sastavni deo svakog dizajnerskog projekta i da saradnja fotografa i dizajnera podrazumeva kreativnost, profesionalnost, timski rad itd. Ne znam koliko bismo savremenih primera ovog tipa danas mogli da istaknemo (kada je u pitanju rad na ovim prostorima), ali je očigledno da je i s pojavom digitalne tehnologije sve više "fotografa" koji se "bave" utilitarnom fotografijom, a tu su i reprodukcije iz časopisa, skenirane fotografije i slični prozori bez adekvatnog autorskog potpisa.

Saradnja dizajnera i fotografa – Branislav Dobanovački i Ivan Karlavaris

"Limeni doboš"
Dizajn: Strajnić,
fotografija D. Lazić

MLADI AUTORI: VLADIMIR STRAJNIĆ

Dokaz da današnji mladi autori shvataju pravu vrednost i neophodnost profesionalizma jeste i kreativni opus mladog novosadskog dizajnera Vladimira Strajnića. Naime, Strajnić pripada generaciji mladih dizajnera školovanih na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, u klasi profesora Branislava Dobanovačkog, koji u svom poslu kombinuje dve umetnosti: fotografiju i dizajn. Budući da je na ovim prostorima, nažalost, pojam utilitarne fotografije često pogrešno shvaćen i realizovan, i da je mali broj kreativaca i profesionalaca koji obavljaju svoj posao po svim svetskim standardima i normama, rad ovog dizajnera zavređuje pažnju. Strajnić je u kontakt s fotografijom došao još u srednjoj umetničkoj školi gde ga je profesor Karlavaris uveo u same osnove ove profesije. Kasnije je obrazovanje iz oblasti fotografije nastavio i na Akademiji umetnosti u Novom Sadu gde se fotografija, u to vreme, izučavala kao kreativna oblast podjednako prilagođena studentima svih tada postojećih smerova na Akadem-

Naslovna strana knjige,
dizajn: Strajnić, fotografija D. Lazić

iji. Još na drugoj godini studija dizajna, Strajnić shvata prednosti ovakvog programa koji mu omogućava kombinovanje dve umetničke discipline: fotografije i dizajna, i korišćenjem fotografskog studija u okviru Akademije stvara prve fotografije prilagođene svojim plakatima, ilustracijama i sl. Zbog toga je Strajnićev rad vredan pažnje. Njegov pristup dizajnu podrazumeva profesionalno snimljenu fotografiju, budući da je često koristi kao sastavni deo plakata. Štaviše, ideja od koje polazi uvek podrazumeva i fotografiju, tako da ona nastaje kao pravi produkt umetničkog delovanja. Za realizaciju svojih plakata Strajnić koristi Photoshop, kojim se služi i prilikom obrade fotografija. U njegovim radovima kroz oba fragmenta (i fotografiju i dizajn) prožima se ista ideja koja rezultira jasnim, privlačnim i savremenim izrazom. Na to da je njegov rad poznat i priznat u svetu ukazuju i ponude za razne projekte koje je dobio od više pozorišta iz SAD-a (New York, Los Angeles, Chicago). Radove ovog mladog umetnik možete pregledati na sajtu: www.strajnic.co.yu.

DUBRAVKA LAZIĆ

Kolaž i dizajn: Vladimir Strajnić

Toshiba preporučuje Microsoft® Windows® XP.

TOSHIBA

QOSMIO – UMETNOST INTELIGENTNE ZABAVE

Qosmio
The art of smart entertainment.

Qosmio Stigao je novi Qosmio. Kao savremeni vid "pametne" zabave današnjice, kombinuje sve napredne karakteristike PC notebook-a visoke snage, sa razvijenom DVD i audio tehnologijom. Inovativni QosmioEngine pruža kvalitet slike koji vas ostavlja bez daha, dok zvučnici Harman Kardon i SRS TruSurround XT proizvode zadivljujući audio doživljaj. Qosmio takođe nudi neuporedivi digitalni playback, uz mogućnost snimanja i kućnog umrežavanja. Jedinstveni QosmioPlayer vam pruža audio i video zabavu trenutno, samo jednim pritiskom na dugme. Šta više, uz dodatni Intel Centrino Mobile Technology, Qosmio može gotovo sve da uradi bežičnim putem. Qosmio - **Umetnost inteligentne zabave.**

Za više informacija posetite:
www.my-qosmio.com

Choose freedom.

**ComTrade
Shop**

kontakt telefon
011 201 55 76

www.comtradeshop.com

MR VLADIMÍR ČERVENKA

Studio

PROSTOR U KOME FOTOGRAFI IMAJU APSOLUTNU KONTROLU NAD SVOJIM RADOM I DALJE IMA PUNO TAJNI I NEPOZNANICA KOJE ĆEMO VAM OTKRIVATI

Jedini izvor svetla koji su u početku fotografi koristili i koji je omogućavao snimanje bilo je sunce. Nestalnost dnevnog svetla i zavisnost od vremenskih i klimatskih prilika brzo je naterala fotografe da pokušaju sa kontrolisanjem kako bi obezbedili konstantne uslove snimanja. Kako bi izbegli uticaj direktnog sunčevog svetla, koje je bilo promenljivo u zavisnosti od doba dana, a u podnevnim satima je zbog visokog položaja stvaralo nezgodne senke i jak kontrast. Velike staklene prozore svojih studija fotografi tog vremena okretali su prema severu jer su za snimanje koristili indirektno svetlo odbijeno od neba – idealnu difuznu rasvetu. Ako pažljivo pogledate stare, studijski snimljene fotografije, primetićete da na njima nema svetlih i zasenčenih partija i da su sve površine podjednako osvetljene nežnim difuznim svetlom.

O studiju smo pisali u broj 14 načeg časopisa. Ovog puta pozabavio bih se svojim studijom "svaštarom" kako volim da ga zovem. U njemu snimam, za potrebe muzejske dokumentacije i propagande, raznovrsne predmete – od dvodimenzionalnih dokumenata, starih knjiga, umetničkih slika do trodimenzionalnih predmeta: keramike, porcelana, stakla, metala... Dakle, ništa spektakularno kao što su moda, automobili, reklamna fotografija ili aktovi. Veličina studija je 6x6 m, što i nije tako malo, ali dosta prostora zauzimaju police za odlaganje svetlosnih uređaja i rekvizite, radni sto, uređaj za reprodukciju i sto za snimanje malih predmeta, tako da slobodnog prostora ima oko 25 m². Studio nije opremljen sistemom za stropno vešanje rasvete, pa kretanje i rad u prostoriji znatno otežava mnoštvo stativa i kablova na podu. Sledeća nepogodnost jeste položaj prostorije smeštene u južnom delu zgrade koja kroz prozor dobija direktno sunčevo svetlo, koje po lepom vremenu smeta. Svetlosni park sastoji se od tople rasvete – četiri varifokusa od 800 i

2.000 W i nekoliko manjih širokosopnih reflektora, i hladne rasvete – tri Bowensa od 500 W sa soft boksom i kišobranima. Nedostaju Spotlight reflektori s Fresnelovim sočivom, reflektori za efekte i razni dodaci za oblikovanje svetlosnog snopa i stope. Njihov nedostatak nadoknađuje se raznim improvizacijama pomoću kojih se može postići zadovoljavajući efekat. Raznovrsnost rekvizite zahteva i raznovrsnost fotografskog pristupa koji, u zavisnosti od oblika i karaktera površine predmeta, može da bude izuzetno komplikovan. Snimanje raznovrsnih tekstura zahteva primenu različitih metoda fotografisanja, a različiti predmeti zahtevaju potpuno drugačija rešenja rasvete.

REPRODUKCIJA DVODIMENZIONALNIH ORIGINALA

Najjednostavnije je svetlosno rešenje koje koristimo prilikom osvetljavanja površina pri reprodukciji dvodimenzionalnih predmeta – rukopisa, štampanih predložaka, slika i sl. U tu svrhu u pomenutom studiju koriste se pos-

tolje i noseći stub povećavajućeg aparata "Belarus" s adapterom za montiranje fotoaparata. Okretanjem nosećeg stuba i postavljenjem predložka na pod omogućava reprodukciju dvodimenzionalnih predmeta do formata 70x100 cm. Reprouredaj je opremljen sa četiri jednostavna širokosopna reflektora koji ravnomerno osvetljavaju predložak. Kvalitetnu reprodukciju dvodimenzionalnog predmeta možemo dobiti i pomoću samo jednog reflektora. Pri tom, vodimo računa da razlika u osvetljenju ivice koja je bliža svetlosnom izvoru, u odnosu na udaljenost, ne sme biti veća od 25 odsto (1/4 blende) tako da fotoosetljivi materijal može da je izjednači. To postizemo postavljanjem reflektora tako da svetlosni snop pada na površinu pod uglom od 45°. Njegova udaljenost mora biti sedam puta veća od širine predložka. Na primer, ako je širina reprodukovanog objekta 30 cm, udaljenost reflektora mora biti 210 cm. U svakom slučaju, što je udaljenost izvora veća, ravnomernost osvetljenja je bolja. O jačini svetla ne brinemo kada je aparat na stabilnom stativu, jer možemo koristiti duge ekspozicije.

Reprofotografski sto firme Kaiser

Ugao od 45° najpogodniji je zbog toga jer se svetlosni zraci odbijaju pod istim uglom pod kojim padaju, mimoilaze objektiv i ne stvaraju refleksije. Do objektivna stiže svetlo koje emituje površina i koje ne stvara refleksije. Iz istog razloga preporučuje se korišćenje normalnog objektivna ili teleobjektiva kako bi fotoaparat bio što dalje i van područja direktno reflektovanih svetlosnih zraka. Naravno, mnogo kvalitetnije i mekše osvetljenje podloge postizemo upotrebom dva ili četiri reflektora. Postavljamo ih pod uglom od 45°, a njihova udaljenost ne mora da bude tako velika kao kad koristimo samo jedan reflektor.

SNIMANJE PREDMETA

Snimanje predmeta usko je specijalizovana oblast, kojom se bave mnogi fotografi. Za razliku od portreta i akta, koji se ubrajaju, uslovno, u oblast emotivne fotografije, snimanje predmeta je u domenu informativne fotografije. Za razliku od portreta gde ne postoji problem na čemu osoba sedi, kod predmeta uvek se postavlja pitanje na šta je postavljen, šta se nalazi iza i ono što je izuzetno važno – gde padaju

senke. Problem je i materijal od kojeg je predmet napravljen, odnosno fotografska materijalizacija. Predmete u datom prostoru snimamo na licu mesta, u njihovom okruženju. U studiju predmet smeštamo u prostor koji mi određujemo i kojim manipulišemo.

U tu svrhu, studio se oprema najčešće papirnim pozadinama, koje se mogu menjati po potrebi – za snimanje predmeta većih dimenzija. Za snimanje malih predmeta u studiju se nalazi poseban sto kome, takođe, možemo menjati pozadine. Najčešće koristimo neutralne pozadine: bela, siva i crna, ali i pozadine drugih boja, a biramo ih tako da istaknemo sâm predmet. Pozadinu podvlačimo ispod predmeta tako da ona prekriva površinu na koju je predmet postavljen, a savijena u blagom luku pokriva i prostor iza predmeta stvarajući efekat takozvane beskonačne pozadine. Kvalitet papira od kojeg je napravljena pozadina, takođe je važan. Običan beli papir na fotografiji se reprodukuje žućkasto obojen, sivi – plavičasto, a crni papir se na fotografiji registruje kao tamnosiv. Zbog toga se preporučuje korišćenje pozadina specijalno prilagođenih fotografskim namenama.

Sledeći problem s kojim se suočavamo jesu senke koje predmet baca na pozadinu, da li su one poželjne, da li su u funkciji, ili smetaju. Njih jednostavno eliminišemo ukoliko predmet postavimo na staklenu površinu koja ne zadržava senke. Ali, ako staklena površina nije dovoljno velika, njena zadnja ivica biće vidljiva iza predmeta. U tu svrhu stolovi se opremaju savijenom pločom, najčešće od belog klirita, koja se može prosvetliti odozdo i od pozadi što efikasno eliminiše senke. Svetlosno rešenje je klasično: koristimo svetlosne izvore u svim funkcijama: glavno, dopunsko, svetlo za efekte i svetlo na pozadinu. Pri snimanju malih predmeta često će nam biti dovoljan jedan izvor u kombinaciji s refleksnom površinom koja ima funkciju dopunskog svetla. Treba pribegavati što jednostavnijim svetlosnim konstrukcijama, jer veći svetlosni park donosi više problema. Na ovaj način možemo fotografisati predmete koji nemaju sjajne površine i nisu od stakla.

SVETLOSNI TUNEL

Kada na sto postavimo predmete od glazirane keramike, porcelana ili hromiranog metala, u njima će se ogledati ceo studio zajedno sa stativom i nama samima. Bilo koje klasično svetlosno rešenje neće nam pomoći jer će na površini predmeta biti onoliko refleksa koliko je svetlosnih izvora uključeno. Da bismo to izbegli, predmet moramo izolovati od okolnih predmeta – stavićemo ga u

"karantin". U tu svrhu naš sto za snimanje opremamo svetlosnim tunelom koji kupujemo gotov "za skupe pare", ili ga možemo napraviti sami od priručnih materijala – paus papira, hamera, stropora, bele neprozirne plastike i sl. Svetlosni tunel okružuje predmet sa svih strana belim, neprozirnim ali površinama koje propuštaju svetlo. Samo u tom slučaju na površinama predmeta neće se ogledati ništa drugo osim belih zidova svetlosnog tunela. Snimmo kroz mali okrugli otvor koji izrežemo na odgovarajućem mestu, a konstrukcija tunela mora da nam omogući manipulaciju predmetom. Ovetljavaemo spoljašnju stranu tunela, a kroz objektiv pratimo efekat osvetljenja. Svetlo u tunelu ima difuzni karakter ali ako hoćemo, možemo da oblikujemo tamne ili bojene refleksije ubacivanjem odgovarajućih površina na unutrašnje zidove.

SNIMANJE PREDMETA OD STAKLA

Problematika snimanja stakla potpuno je drukčija od dosadašnjih navedenih predmeta. Naime, mi staklo, u stvari, ne "vidimo", vidimo refleksije, prelamanje svetla i nečistoće na njemu. Neprozirne predmete osvetljavamo sa prednje strane a staklo osvetljavamo svetlom koje prolazi kroz predmet! Ako bismo osvetlili prednju stranu, kao rezultat videli bismo mnoštvo refleksa i naravno sâm prostor studija. Kod prozirnog predmeta osim prednje istovremeno vidimo i zadnju stranu. Zbog toga umesto samog predmeta osvetlimo pozadinu iza njega. Bele površine nisu problematične a kod crnih se ispoza pomoć belim reflektujućim površinama koje postavljamo sa strane i na njih usmeravamo snop svetla. Naš sto opremamo sa strane neprozirnim belim ili bojenim površinama koje sprečavaju reflektovanje svetlosnih izvora na staklu, a koje istovremeno pomažu kreiranju poželjnih refleksa – tamo gde su nam potrebni. Problematika snimanja stakla je kompleksna tako da ćemo se njom pozabaviti podrobnije u nekom od narednih brojeva časopisa.

Slikanje svetlom

POSTAVITE OBJEKAT ISPRED FOTOAPARATA, FOKUSIRAJTE, NAMESTITE BLENDE I AKO FOTOGRAFIŠETE LJUDE, KAŽITE IM DA BUDU POTPUNO NEPOKRETNI. KAŽITE IM DA SE SKONCENTRIŠU NA OPUŠTANJE; ZATIM ZATAMNITE SOBU I "SLIKAJTE SVETLOM" KAO ŠTO TO RADI DANSKI FOTOGRAF EMIL SCHILDT

REFOTO: Moj prvi kontakt s Vašim fotografijama bio je preko Interneta, na sajtu: www.photopoints.com. Ipak, bio sam iznenađen kada sam saznao da ste obrazovani kao muzičar, ne fotograf. Kako je došlo do toga da promenite profesiju?

E. Schildt: Čistim slučajem. Posle završetka muzičke akademije osetio sam potrebu da se malo odmorim... Priuštio sam sebi odmor i još uvek nikako da ga prekinem. Veoma je teško biti muzičar – "proizvod" nestaje one sekunde kada se stvori. U fotografiji su slike uvek tu.

REFOTO: Trebalo Vam je samo pet godina od prvog akta, koji ste fotografisali 1982. godine, da postanete fotograf s punim radnim vremenom. Kako je to biti fotograf u Danskoj, bar na osnovu Vašeg iskustva?

E. Schildt: Prvo – to bi bilo premalo godina... i nisam bio fotograf s punim radnim vremenom. Imao sam dovoljno sreće da budem "nezaposleni" muzičar, a tih godina moglo se živeti od socijalne pomoći za nezaposlene.

Fotografija je unekoliko slična muzici. Ne morate da imate diplomu da biste dobili posao. Sve što treba da uradite jeste da budete "najbolji". Danska je zaista loša u obrazovanju fotografa. Kao što verovatno znate, nemam nikakvo formalno obrazovanje iz fotografije. Sve što znam – sam sam sebe naučio.

U ovom digitalnom veku postaje sve teže biti plaćen kao fotograf – ljudi izgleda misle da je reč samo o pritiskanju okidača na fotoaparatu – oni to i sami mogu da rade – i rade to loše.

REFOTO: Danas radite kao predavač fotografije u srednjoj školi u Danskoj. Šta Vas je navelo da se bavite obrazovanjem? Da li je to ikako uticalo na Vaš rad, stil, tehniku i kako?

E. Schildt: To je neka vrsta obrazovne ustanove za odrasle, nije srednja škola već je poseban danski pronalazak na koji se ponosimo – škola za ceo život. Ne postoje ispiti, samo mnogo vremena za istraživanje sopstvenih mogućnosti u životu. Prihvatio sam posao jer sam bio loš u

pravljenu para kao profesionalni fotograf. Dakle, novac me je odoveo tamo, a sada mi je zaista drago da sam tu gde jesam.

REFOTO: Vaše omiljene teme su aktovi, portreti i mrtva priroda. Zašto ove teme?

E. Schildt: Ovo će sada biti prilično intimno. Pre dvadeset godina, na mojim "počecima" u ovoj profesiji, bio sam veoma stidljiva osoba. Nisam imao previše sreće sa ženama. Jedan moj prijatelj znao je da kaže: "Ako ne možeš da imaš ono najbolje, zadovolji se najboljim što možeš". Prilično sam dobar u ovome, a nisam predstavljao pretnju svojim modelima a i oni su zato radili sve što sam tražio od njih. Mnogi su pitali isto: Zašto žene? Zašto mlade prelepe žene? Pa – ja sam muškarac. I, bio sam, i dalje jesam – amater i mogu slobodno da biram. Ja sam izabrao lepotu. Sliku života.

Portreti i mrtva priroda takođe su rezultati moje stidljivosti... Atelje je moj prostor. Tamo ja vladam. Volim taj osećaj i bio bih najgori fotoreporter jer mi nije prijatno da snimam ljude a da od njih ne tražim dozvolu... Obožavam i prirodu, ali nju je izuzetno teško fotografisati – osim ako se zovete Josef Sudek.

REFOTO: Nisam istoričar umetnosti i neću uspeti, ni pokušati, da dešifrujem Vaš simbolizam, ali određeni deo vaših aktova ima mitološke i religijske elemente. Da li crpate inspiraciju iz mitologije, religije, ili bilo kakvog pisanog izvora?

E. Schildt: Ukratko, da. To je proces koji se razvijao tokom poslednjih deset godina. Prvo, ja sam sin sveštenika! To nasledstvo me je bez sumnje učinilo svesnim kada su u pitanju neke religijske teme. Drugo, upoznat sam sa starim načinom slikanja: "VANITAS" simbolizmom. U njemu skoro svi objekti imaju specifično značenje – i skoro se sve vrte oko činjenice da život ima svoj kraj, da se sve završava – osim božje ljubavi. Mitologija (grčka, egipatska i nordijska) me fascinira jer je ispunjena slikama. Mislim da ja pravim totalnu mešavinu svega ovoga. Obično nemam specifičnu temu s kojom poč-

njem. Pratim intuiciju i počinjem odatle da radim... Ono što vidim, kada pregledam svoje aktove koje sam uradio tokom dužeg perioda, je da aktovi sve manje imaju veze s golotinjom – priča, atmosfera je ono što je bitno...

REFOTO: Uglavnom radite u studiju. Nekih osamdeset procenata vaših radova "slikani su svetlom". Ova tehnika prilično je retka, posebno u našoj zemlji, tako da može biti interesantna našim čitaocima. Kada ste počeli da je koristite i kako ste je naučili?

E. Schildt: Pre dvadeset godina čuo sam priču o starim komercijalnim fotografima, i o tome kako su morali da doslikavaju svoje subjekte. Ovo je bilo vreme pre velikih studijskih bliceva... Bio sam zaprepašten i počeo sam razmišljati da li bi ovo moglo uspešno da se koristi s ljudskim modelima. I tako, pokušao sam. Nisam imao apsolutno ništa od čega bih krenuo, tako da sam morao da isprobavam. Na prvom filmu koji sam snimio jedan snimak bio je prihvatljiv i upravo on terao me je da nastavim dalje.

REFOTO: Šta je sve potrebno da se počne "slikati svetlom"?

E. Schildt: Manuelna ekspozicija na fotoaparatu koja dozvoljava B-Z ili T, stativ, okidač sa sajлом koji može da se zakoči, mesto koje može da se zamrača. To je sve.

© EMIL SCHILDT, "JUDGEMENT DAY"

POTREBNA OPREMA

Mala lampa, sa sijalicom od 25 vati, karton koji obavijete oko sijalice kao abažur za usmeravanje svetla, stativ, fotoaparats "Bulb" ili "Time" podešavanjem dužine ekspozicije (ponekad označeno sa T ili Z), okidač sa sajlom koji može da se zakoči i potpuno zamračena soba.

U osnovi, ideja je da morate da osvetlite delove slike koje želite da pokažete i izbegavate delove koje ne želite da pokažete. Ova tehnika ima mnogo varijabla, pa evo nekih korisnih saveta. Uvek koristim iste filmove. Dobio sam veoma dobre rezultate s AGFA APX 100 ISO za crno-bele fotografije i FUJI RTP11 T (64 ISO) za slajdove. Blenda za crno-bele je f11, f8 za slajdove. Pokušajte (bar u početku) da uvek koristite isto rastojanje od objekta koji fotografirate.

Nisu sve sijalice dobre za ovu tehniku. Treba vam sijalica od 25 vati s reflektorom.

Sada ste spremni da počnete. Postavite objekat ispred fotoaparata, fokusirajte, namestite blendu i ako fotografirate ljude, kažite im da budu potpuno nepokretni. Kažite im da se skoncentrišu na opuštanje; izgleda da ovo bolje deluje nego ako se koncentrišu na to da se ne pomere. Zatim zatamnite sobu i "slikajte svetlom".

Pazite da ugao pod kojim osvetljavate model bude dobar: ako odete previše sa strane, film će registrovati svetlo iz vaše lampe. Ovo MOŽE da se posmatra i kao specijalni efekat, ali najčešće izgleda kao greška.

Takođe, pazite da ne osvetlite previše svoju sliku – samo ćete izbrisati prethodno napravljene predivne senke, a vaša slika završiće kao preekspozicionirana i bez senki.

O SLIKANJU U BOJI

U nekim vidovima lakše je nego crno-belo fotografisanje. Obično postavim blendu na f8 a snimak ponovim sa drugim otvorom blende.

Mogućnosti stvaranja vaših sopstvenih boja je neograničena. Probajte ovo: kupite kartone različitih boja (žute, crvene, plave i zelene).

Zatim, ako želite da promenite boju pozadine, držite ih naizmenično ispred svetla i rezultat će biti interesantan. Nažalost, nećete znati rezultat dok ne razvijete film! Ceo proces zahteva mnogo pokušaja i grešaka. Srećno!

(Nije loša ideja da se vežba na golim modelima. Kada nema odeće, svetlo će se jednolično reflektovati s kože. Naročito je teško slikati crno-bele fotografije obučanih ljudi.)

REFOTO: Da li koristite osetljivije filmske emulzije? Pretpostavljam da duže ekspozicije daju više vremena za "slikanje"?

© EMIL SCHILDT, "RAGNAROK"

E. Schildt: Obično koristim 100 ISO, jer mi se čini da osetljiviji filmovi imaju tendenciju da izgledaju čak zrnastije nego obično, kada se "slikaju svetlom".

REFOTO: Kako pristupate tehnici osvetljavanja? Da li imate neki uobičajeni redosled kojim to radite? Da li započinjete od lica i nastavljate prema ivicama, ili je proces individualniji i impulsivniji?

E. Schildt: Uglavnom počnem od lica. Najviše zato što je to vreme kada model mora da bude sasvim nepomičan, a na početku je najbolje vreme za to. Nekoliko puta sam započeo sa drugog mesta. Ako model ima tešku pozu, na primer, gde je njena ruka podignuta, ja ću započeti odatle i odmah preći na pozadinu. Zatim ću osvetliti ostalo. Ovo je zato što je ovakvu pozu nemoguće izdržati duže od minuta. Ovo je način da se spreči veći pokret rukom. Nikada ne idite nazad na lice jer će se model pomeriti i rezultat neće biti uopšte dobar!

REFOTO: Slikanje svetlom može da bude veoma spor proces i da zamori modele. Kako Vi radite s Vašim modelima?

E. Schildt: S humorom i mnogo slobodnog vremena. Ja se "igram" kada snimam i veoma je bitno da uživamo dok to radimo. Ponosim se time što sam veoma pažljiv prema modelima – pravimo puno pauza – atelje treba da bude zagrejan i prijatan – s dobrom muzikom. Što se mene tiče, i viski i cigarete su dobre...

Takođe, verujem da se trudim da budem iskren prema modelima – ako mislim da je posebna, ja joj to kažem – dajem mnogo komplimenata. **REFOTO:** Da li koristite pomoćno svetlo ili samo jedno kojim "slikate"?

E. Schildt: Imam samo jedan jedini svetlosni izvor koji koristim s ljudskim modelima – običnu lampu s noćnog ormarića, a kada fotografisem cveće i druge male objekte koristim malu baterijsku lampu.

REFOTO: Vaši omiljeni fotoaparati su Diana, Topcon i Rolleiflex SL66. Zašto ovi modeli? Šta ih to čini posebnim i drugačijim od novijih, ili skupljih fotoaparata? Koje još fotoaparate koristite?

E. Schildt: To je jednostavno. Rolleiflex SL66 je, po mom mišljenju, najbolji fotoaparati srednjeg formata koji je ikada napravljen. Tako je prilagodljiv i ja nikako ne mogu da shvatim zašto su prestali da ga proizvode.

Topcon je takođe fantastičan fotoaparati. Jednostavan je i težak, sa začudjuće dobrim objektivima. Teško je naći bolje objektivne...

Diana je najgori fotoaparati koji je ikada napravljen! I to je to! Nemojte se zadovoljiti Holgom ili sličnim – Diana vladat! To je jedini fotoaparati, za koji znam, koji pravi snimke snova – osećanja – naše zajedničke prošlosti – slike koje nam se čine kao da smo ih već negde videli. To je fotoaparati koji ja koristim za snimke u prirodi.

Takođe sam ponosni vlasnik GANDOLFI fotoaparata (8 puta 10 inča) – potpuno ručno urađenog i tako prelepeg! Snimam i SINAR NORMA

© EMIL SCHILDT, "ANGST"

fotoparatom a imam i jednu stereo fotokameru...

REFOTO: Da li je uopšte moguće slikati svetlom koristeći digitalne fotoaparate?

E. Schildt: Teško je! Nisam pokušao, ali imam prijatelja (Eric Kellerman) koji jeste. Ima više problema – digitalci su osetljiviji na svetlo nego "pravi" fotoaparati. Izgoreli pikseli stvaraju glavobolje. Digitalni fotoaparati imaju problema s tamnim površinama...

REFOTO: Takođe, volite da radite na drugim starim tehnikama: tečnim emulzijama, cijanotipijama... Nikada nisam čuo da se neko s toliko ponosa hvali da je uništio svoj negativ. Objasnite nam to.

E. Schildt: Najčešće na sebe gledam kao na stvaraoca slika – ne kao "fotografa" kao takvog. Jednom sam video jednog slikara kako objašnjava koncept "ubijanja svojih dragana"... Ideja je da mi svi volimo da idemo sigurnim stazama i da zbog toga možda ne dajemo sve od sebe. Poenta jeste da uništite svoju sopstvenu sliku u pokušaju da odete još dalje. Svesnost da ovo ne može da se vrati unazad je nešto neverovatno – frustrirajuće i pomalo "opasno"... Zbog ovoga to moraju da budu vaše "dragane" – ne vaše drugorazredne slike. Danski filozof Soren Kirkegor (Soren Kierkegaard) je rekao: "Usuditi se, to je izgubiti ravnotežu – ne usuditi se, jeste izgubiti svoj život".

REFOTO: Gde naši čitaoci mogu da vide Vaše fotografije: na Internetu, u knjigama...

E. Schildt: Na mom veb sajtu a takođe i na: http://photo.net/photodb/folder?folder_id=224043 <http://www.photosig.com/go/users/view?id=13857> <http://www.photopoints.com/main/photos/showauthor.aspx?txtHiddenAuthorID=366>

Neke fotografije objavljene su u nekoliko knjiga: "Angels Delight", edicija Skylight (ISBN: 3-03766-552-1); "Nudes", Camera Craft (ISBN: 2-88479-024-1); "Outdoor Lighting: Nudes", AVA photography (ISBN: 2-88479-038-1).

Intervju preko Interneta vodio:

RADOMIR MAŠA DIKOSAVLJEVIĆ
www.artphoto4u.com

Počeci portretne fotografije

ISTORIJSKI DOKUMENT ILI UMETNIČKO DELO, RAĐEN ZA SOPSTVENE ILI DRUŠTVENE POTREBE, PORTRET JE BIO I OSTAO NAJDOMINANTNIJI MOTIV U FOTOGRAFIJI

Pronalazak fotografije prekinuo je vekovnu slikarsku tradiciju u kojoj je portret bio privilegija viših društvenih slojeva. Konačno se i običnom čovjeku ukazala ta dugo iščekivana prilika. Za razliku od slikanog, fotografski portret bio je jeftiniji, brži za izradu i objektivniji. Razvoj portretne fotografije može se pratiti od 1840. godine kada se u svim većim gradovima Evrope i Amerike otvaraju prvi komercijalni fotografski ateljei. U eri dagerotipije i talbotipije još uvek nije postojala postoji masovna potražnja i proizvodnja portreta. Kada je reč o dagerotipiji, razloge treba potražiti u činjenici da je svaki snimak unikat, a cena je visoka za pripadnike nižeg staleža. Posetioci prvih fotografskih ateljea bili su aristokrate, buržuji i ljudi iz naučnih i umetničkih krugova. Snimiti dobar portret tehnikom dagerotipije predstavljalo je i za fotografa i za portretisanog pravi izazov. Fotograf je morao da bude odličan poznavalac tehnike snimanja, a model, zbog duge ekspozicije, dovoljno strpljiv. U protivnom, a što je bio čest slučaj, dagerotipski snimci su zbog pomeranja modela bili neoštri. Na većini tih prvih dagerotipija portretisani je prikazan sa široko otvorenim očijima, s bleđim i bezizražajnim licem. Uvođenjem Pecvalovog (Petzval) portretnog objektiva i dodatnim poboljšanjima učinjen je izvestan napredak. Sredinom četrdesetih godina 19. veka fotografi kao što su: Gustav Erme (Gustav Oehme) iz Berlina, Antoan Klode (Antoine Claudet) iz Pariza, Ričard Berd (Richard Beard) ili Herman Biov (Hermann Biowe) iz Hamburga postigli su veliki ugled zahvaljujući svojim, ne samo tehničkim već i umetničkim sposobnostima. Bilo da su radili grupne ili pojedinačne portrete, uspevali su da postignu skladnu kompoziciju i prirodni izraz modela. Za razliku od dagerotipskih, portreti rađeni tehnikom talbotipije nisu bili toliko popularni. Iako bolji u detaljima i bogatiji u tonovima od dagerotipskih, talbotipski portreti rađeni su na papiru. U poređenju s dagerotipskim metalnim pločama koje su pakovane i čuvane u finim ulošcima, izgledali su poprilično jeftino, što nije bilo po ukusu tadašnje imućne klijentele. Među portretistima koji su radili ovom tehnikom izdvajaju se slikar Dejvid Oktavijus Hil (David Octavius Hill) i Robert Adamson (Robert

Adamson) iz Škotske. Od 1843. godine kada počinju da saraduju, do Adamsonove smrti 1848. godine, uradili su stotine talbotipskih portreta. Fotografisali su sveštenike Slobodne škotske crkve, seljake, stanovnike ribarskog mesta Njuhevn, književnike, lekare, viktorijanske dame. Portreti su im prepoznatljivi po dramatičnoj igri svetlosti i senke. Modeli su prikazani u sedećem ili stojećem stavu i samo pojedini gledaju direktno u posmatrača, dok je kod ostalih pogled usmeren u stranu. Zanimljivo je da su, zbog neophodne količine svetlosti, ovi portreti rađeni na otvorenom, na primer, ispred Adamsonovog ateljea ili na edinburškom groblju. Uvođenjem i usavršavanjem kolodijumskog postupka učinjen je preokret u portretnoj fotografiji. Oštrijih detalja, bogatijeg tonaliteta od talbotipije ili dagerotipije, kolodijumske staklene ploče dovele su do pojave novog tipa portretne fotografije – *carte de visite* ili foto-posetnice. Marseljski fotograf Luj Dodero (Louis Dodero) je 1851. godine u fotografskom listu *Limijer* predložio da se portretne fotografije smanje na format posetnice. Po njemu, manji format bio je praktičniji i mogao se koristiti za lične isprave (pasoši). Kako bi udovoljio potražnji i smanjio cenu portreta, 1954. godine, ovaj format fotografije prvi uvodi u upotrebu pariski fotograf Adolf Andre Dizderi (Adolphe Andre Disderi). Pomoću specijalnog fotoaparata s više objektiva Dizderi je uspeo da na jednoj ploči dobije četiri snimka, šest ili osam snimaka. Nakon razvijanja, fotografije dimenzija 5,5 x 8,5 cm izrezivane su i lepljene na kartonsku podlogu. Na svakoj foto-posetnici, ispod slike, nalazio se prazan prostor za ime fotografa, ateljea i godinu nastanka. Ikonografija foto-posetnica preuzeta je iz sofisticiranog i reprezentativnog portretnog slikarstva. Kao i na slikama i fotografiji, predstavljena je cela figura u stojećem ili sedećem stavu ispred bogato dekorisane pozadine (antički stubovi, somotske zavese, slikana pozadina i dr.). U zavisnosti od profesije ili staleža, model se prikazivao s određenim obeležijima. Gospoda su, na primer, uglavnom prikazivana s knjigom koju drže u rukama ili je čitaju. Prava popularnost i ekspanzija portretne fotografije ovog formata bila je 1860. godine. U gradovima, oko glavnih ulica i trgova otvaraju se novi ateljei.

Portreti na posetnicama Alary & Geiser, Algier, Seywert, Sainte-Marie aux Mines, i Disdéri, Pariz, 1860-te, privatna kolekcija

Prema jednom podatku, u Londonu je 1851. godine bilo svega dvanaest ateljea, a 1860. bilo ih je oko dvesta. Ateljei su nicali i u varošicama, a ubrzo ih je dobilo i svako selo. Godišnje su veći ateljei proizvođili i po milion portreta. Kako bi privukli što više mušterija, fotografi su sve više smanjivali cenu. Primera radi, u Francuskoj cena portreta velikog formata 18x24 cm kretala se u zavisnosti od ateljea i fotografa od 25 do 125 franaka, a cena jedne foto-posetnice bila je svega franak. Portretna fotografija postala je dostupna svima. Svako je želeo i dobiti sliku sebe, članova porodice ili bliskih prijatelja. Ljudi su počeli da razmenjuju fotografije, sakupljaju i čuvaju ih u albumima koji su se pojavili u ovo vreme. Za predstavnike političkih i kulturnih krugova foto-posetnice bile su odlično sredstvo za promovisanje karijere i ugleda. Zahvaljujući njima glumica Sara Bernar (Sarah Bernhardt) postala je naširoko poznata. Fotografi su prodavali i fotografije s likom kraljice Viktorije i princa Alberta, Napoleona Trećeg i mnogih drugih.

JELENA MATIĆ

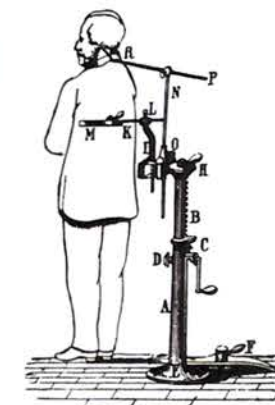
Literatura:

1. Michael Frizot: *A New History of Photography*, Konemann, 1998
2. Mary Warner Marien: *Photography – A Cultural History*, Laurence King, 2002
3. Goran Malić: *Fotografija 19. veka*, Fotogram, 2004

RAD FOTOGRAFA U ATELJEU

Izgled fotografskog ateljea zavisio je od klijentele. Dobro opremljeni ateljei sastojali su se obično iz dve glavne prostorije i nekoliko pomoćnih. Prva je služila za prijem klijenata i prodaju fotografija, a druga, koja je zbog kulisa podsećala na pozornicu pred predstave, za snimanje. U njoj su se nalazile imitacije antičkih stubova, balustrade, teške somotske zavese, ogromna platna s romantičarskim predstavama antičkih vrtova, šuma ili gotičkih ruševina. Pored ovih pratećih rekvizita, fotografi su koristili i specijalne držače za glavu i noge kako bi model tokom snimanja bio statičan. S vremenom tu funkciju preuzimaju sto ili fotelja za koju se model pridržavao ili se na nju samo naslanjao. Kada je klijent po uputstvima fotografa zauzeo

odgovarajuću pozu, počelo bi fotografisanje. Naspram njega nalazio se masivni fotoaparat, postavljen na specijalno dizajnirani stativ. Fotograf je držao sat kojim je merio dužinu ekspozicije. Nakon završetka snimanja, asistent bi odneo negativ na razvijanje u jednu od pomoćnih prostorija. Danas se na foto-posetnice, kao i na većinu dagerotipija ili talbotipija, gleda kao na istorijski dokument. One su svedočanstvo o prošlom vremenu, ljudima, modi, ukusu. U želji da izrade što više portreta, komercijalni fotografi zanemarili su studiranje karaktera i unutrašnjeg izraza portretisanog. Poput svakog proizvođača, za njih je bilo daleko važnije da udovolje potražnji i ukusu potrošača.

Držač za glavu i telo iz 1850-tih. Namena držača je da portretisanu osobu drži nepomičnom za vreme fotografisanja

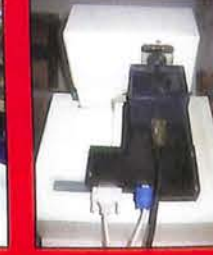

Pretvorite analogno u digitalno

C-Carrier LED

Digitalna maska

Savremena LCD tehnologija koja na veoma jednostavan način postaje deo optičkog sistema mašine, a uz postojeći radni softver spaja tradicionalne printere i digitalnu masku. Omogućava jednostavan rad i izradu index printa, fotografija i dodatka na fotografijama, kao i kalendara, razglednica...

Izbor crno-belog razvijaa

FOTOGRAF BI TREBALO DA BUDE DOBRO UPOZNAT S UTICAJEM RAZLIČITIH VRSTA RAZVIJAČA NA EMULZIJU CRNO-BELOG FILMA KAKO BI ZNAO DA IH PRAVILNO PRIMENI I NA TAJ NAČIN POSTIGNE MAKSIMALNI KVALITET SNIMKA

Jedan od najvećih fotografa prošlog veka Ansel Adams većinu svojih velikoformatnih negati-va razvio je u razvijaju D 23, koji se sastoji od samo dve hemijske komponente: metola i natrijum-sulfita. Ovo je odličan primer kako je jednostavnost najčešće najbolji izbor u fotografiji. Danas, kada je ponuda crno-belog materijala na našem tržištu svedena na "ono čega ima u radnji", ovo treba da bude ohrabrenje, tim pre što ovakav razvijaj svako može sam da napravi.

RAZVIJAČI ZA VIŠEKRAATNU UPOTREBU

Najčešće se ova vrsta razvijaja prodaje u obliku fabrički pripremljenog praška koji treba prvo rastvoriti u vrućoj vodi da bi se dobio radni rastvor, ali isto mogu biti i u obliku tečnog koncentrata. Radni rastvor možemo koristiti više puta (4 - 12) u zavisnosti od tipa razvijaja. Prilikom upotrebe jedan deo supstanci se iscrpljuje iz rastvora pa vreme razvijanja moramo povećavati 5 - 10 odsto za svaki sledeći razvijeni film. Rastvor je veoma stabilan, pa se mogu dugo očuvati kako neupotrebljeni, tako i upotrebljeni. Tipični predstavnici ove vrste jesu: ILFORD ID 11, KODAK D 76, ILFORD MICROPHEN, TETENAL ULTRAFINE.

RAZVIJAČI ZA JEDNOKRAATNU UPOTREBU

Ovi razvijaji prodaju se u obliku tečnih koncentrata koji su stabilni i imaju veliku trajnost.

Primer kako tvrdi i meki razvijaj menjaju tonksi karakter kod crno-bele fotografije

Međutim, za dobijanje radnog rastvora moramo ih razblažiti u određenoj koncentraciji i tada postaju vrlo nestabilni, pa ih moramo pripremiti neposredno pre upotrebe i odmah nakon nje baciti. Razlika u odnosu na prethodne tipove razvijaja jeste u tome što za svako razvijanje uvek imate nove i sveže hemikalije, a uslovi i vreme razvijanja uvek su identični. Tipični predstavnici ove vrste jesu: AGFA RODINAL i KODAK HC 110, s time da se ovaj drugi može koristiti i za višekratnu upotrebu. Iz mog iskustva, HC 110 pokazao je dobru stabilnost tokom 14 dana, u razblažen u odnosu do 1 : 30.

SITNOZRNASTI RAZVIJAČI

Proizvođači crno-bele hemije najzaslužniji su za veliku konfuziju koja vlada u nazivima tipa razvijaja jer iz marketinških razloga većinu razvijaja nazivaju sitnozrnastim. Ovaj naziv trebalo bi koristiti za one koji u toku procesa razvijanja na filmu stvaraju zrno sitnije od fabričkog standarda. Pojedini razvijaji uopšte ne narušavaju fabričku strukturu zrna u filmu, pa samim tim i ne mogu biti sitnozrnasti. Tipičan primer ovakvog razvijaja jeste RODINAL koji smatram idealnim za testiranje izgleda i kvaliteta fabričkog zrna. Slično RODINAL-u ponašaju se pozitiv razvijaji u velikim razblaženjima. Kod ostalih razvijaja uticaj na strukturu zrna zavisi od hemijskog sastava i njihove koncentracije. Razvijaji s visokim sadržajem natrijum-sulfita, poput D 23, D 76 i ID 11, u normalnom radnom rastvoru stvaraju sitnije zrno nego što je fabričko. U razblaženju 1 + 1, 1 + 2, 1 + 3 rastvaranje zrna u emulziji je slabije, pa je samim tim zrno bliže fabričkom. Slično se ponašaju i radni rastvori tečnih koncentrata kao što su: KODAK HC 110 i T - MAX, TETENAL ULTRAFINE.

PRAVI SITNOZRNASTI RAZVIJAČI

U ovu grupu ubrajaju se istinski sitnozrnasti razvijaji koji tako dobro "pegla-ju" zrno da se bukvalno ne može videti na povećanjima, a često ni pod lupom za uoštravanje prilikom izrade

fotografija u laboratoriji. Zaslugu za ovo imaju prvenstveno razvijajke supstance kao što su para i ortofenilendiamin, koji drastično rastvaraju i pomeraju zrna u emulziji. Tipični predstavnici ovih razvijaja jesu: ILFORD PERCEPTOL, AGFA ATOMAL i KODAK MICRODOL. Prilikom korišćenja ovih razvijaja osetljivost filma mora se smanjiti do 50 odsto.

SPORI I MEKANI RAZVIJAČI

Ovaj naziv potiče od činjenice da ovakvi razvijaji relativno sporo prodiru u dubinu emulzije razvijajući ujednačeno previše eksponirane kao i slabo eksponirane delove negativa. Uglavnom se koriste kada scena koju snimamo ima izraženo jak kontrast, pa je potrebno kompenzovati njen veliki raspon. Ovakav razvijaj dobićemo smanjivanjem alkalnosti rastvora, bilo potpunim izbacivanjem, bilo korišćenjem slabih alkalija i razvijajkih supstanci. Svaki fabrički razvijaj razblažen u odnosu 1 + 1 do 1 + 3 ponašaće se tokom procesa razvijanja kao mek i kompenzujući razvijaj. Iste osobine dobijaju i tečni koncentri u razblaženjima 1 : 80 do 1 : 100.

NORMALNI RAZVIJAČI

Većina fabričkih razvijaja u praškastom obliku po svom hemijskom sastavu odgovara ovom tipu. Tečni koncentri ponašaju se kao normalan razvijaj u razblaženjima od 1 : 30 do 1 : 50.

BRZI I KONTRASTNI RAZVIJAČI

Ovaj tip razvijaja karakteriše visoka alkalnost razvijajke supstance koja na razvijenom filmu daje povišen kontrast. Koristimo ih kada je scena "mekana" i bez izraženog kontrasta ili kada je potrebno veštački "podići" osetljivost filma korišćenjem takozvanog "push" procesa. Takođe, razvijanjem filmova u ovoj vrsti razvijaja možemo postići grafički efekat, svodenjem na čiste crne i bele tonove. Svi tečni koncentrovani razvijaji ponašaju se kao kontrastni u razblaženjima od 1 : 10 do 1 : 25. U nedostatku ovakvog negativ razvijaja može se koristiti pozitivan razvijaj razblažen u odnosu od 1 + 1 do 1 + 3.

MILOŠ ZDRAVKOVIĆ

Vaš vodič
kroz svet uspešnog
poslovanja

svakog 15.
u mesecu

broj 26
Jun 2005
Cena 160 din

SVAKOG 15. U MESECU

e
magazin
emagazin.co.yu

Intervju: mr Bojan Stanivuković
generalni direktor Nacionalne stedionice - banke a.d.

Banka bez papira
Izbor fakulteta
Elektronski potpis
Šta je i za šta je?

Intervju: Dimče Gelevski
direktor kompanije Agroinvest i vlasnik Salaša 84

Turistički biznis sa paorskom dušom

Online kredibilitet
Kako se postiže?

63
Info prikaza
banaka
aviokompanija
osiguranja
hotela, sajмова

Voda
Božiji dar ili roba na ceni?

prvi i najbolji srpski magazin o svetu elektronskog poslovanja, ekonomije i komunikacija

www.emagazin.co.yu

e magazin od marta 2003. godine svakog meseca informiše, obrazuje i podstiče čitaoce na primenu savremenih metoda i korišćenje informatičkih dostignuća i Interneta u poslovanju. Iz broja u broj na stranicama e magazina možete da saznate kako da što uspešnije savladate izazove nove ekonomije. Naš posao je da Vam pomognemo da budete uspešni, materijalno obezbeđeni i zadovoljni. Po svom konceptu i sadržaju e magazin je jedinstveno izdanje na prostorima Srbije i Crne Gore. Kvalitet štampe, tiraž od preko 10.000 primeraka, dobro razvijena distributivna mreža, a ponajviše veliki broj eminentnih saradnika iz pomenutih oblasti pozicionirali su nas kao najaktuelniji poslovni mesečnik u zemlji.

Ukoliko ste zainteresovani za pretplatu na e magazin molimo vas da iznos izabrane pretplate uplatite u korist novinsko-izdavačkog preduzeća "GSM Public" na tekući račun 160-15465-47, sa naznakom "pretplata na e magazin" a dokaz o uplati (opšta uplatnica za fizička lica ili virman za pravna) pošaljete na adresu magazina Bul. Vojvode Mišića 14, Bgd. sajam - aneks hale IX ili putem fax-a na broj 011/306-52-44. Za sve ostale informacije kontaktirajte redakciju na tel. 011/306-52-42.

Pretplata za:

fizička lica na 6 primeraka = 864 din.
fizička lica na 12 primeraka = 1728 din.
pravna lica na 12 primeraka = 1920 din.

Anišinabeg

Potpuno prirodni ljudi

Verko Ignjatović

KADA SE VAŠ POGLED SUSRETNE S POGLEDOM MLADOG ČIPEVA INDIJANCA U TRADICIONALNOJ ODEĆI, U NJEGOVIM OČIMA VIDEĆETE NEOBIČNU DUBINU KOJA VODI DO MAGIČNIH I MISTERIOZNIH OBLASTI LJUDSKE SPOZNAJE

© VERKO IGNJATOVIĆ, "KIM"

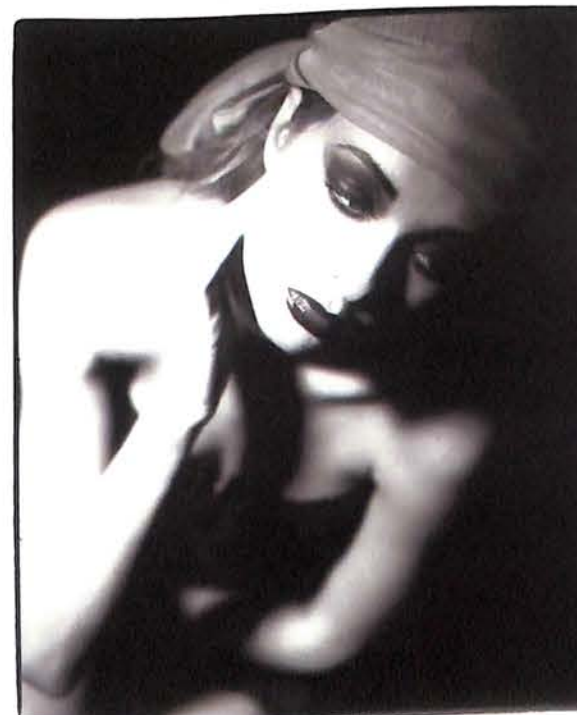
© VERKO IGNJATOVIĆ, "ATHENA STAR"

Vekovi tradicije i jedinstvene kulture postaju dečjački san našeg talentovanog fotografa Verka. Ali, on nije želeo da se probudi samo s bleđim sećanjima. Verko je, za razliku od ostalih, hrabro krenuo ka svom snu i uspeo da ga pretvori u život. San ga je odveo, upoznao i načinio delom Indijancem. I još više – san mu je odredio i životno opredeljenje.

Od detinjstva fasciniran kulturom američkih Indijanaca, Verko je jedva dočekao završetak služenja vojnog roka 1991. i otišao u Minesotu. U to vreme nije imao mnogo kontakata s fotografijom, već je nastavio uspešnu karijeru igrača hokeja na ledu (igrač Partizana i državne reprezentacije). Mnogo važniji razlog zbog kojeg je otišao baš tamo jeste lokalno pleme Anišinabeg

© VERKO IGNJATOVIĆ, "JOSETTE"

© VERKO IGNJATOVIĆ, "HEATHER"

© VERKO IGNJATOVIĆ, "SUSAN"

– kako sami sebe nazivaju, a što u prevodu znači prvi ljudi. Imena svih severnoameričkih plemena u prevodu znače isto: prvi ili prirodni ljudi ili narod. Takođe, koristili su i imena: Ođibve i Čipeva (Ojibwe i Chippewa – kako su ih zvali Englezi i Francuzi). Želja da sačuva scene Pow-wow svetkovina na kojima se dešava uzbuđljiva i fantastična transformacija običnih stanovnika u neverovatno živopisne, ponosne ratnike, odvela ga je fotografiji. Više od dve godine proveo je družeći se s ljudima tog kraja. Bio je čak i urednik univerzitetskih novina. I danas je u kontaktu s mnogim prijateljima iz raznih plemena, o kojima priča s velikom setom i nostalgijom. Ipak, otkriće fotografije odvodi ga u Njujork gde počinje studije na Modnom institutu tehnologije (Fashion Institute of Technology) koji su, između ostalih, pohađali i Kelvin Klajn i Dona Karan. Prve ozbiljne fotografije snima kao asistent profesoru koji je radio i kao profesionalni komercijalni fotograf. U nastavku karijere uči asistiraajući fotografima raznih opredeljenja: od onih koji snimaju samo bebe, do reklamnih snimatelja. Sa stečenim velikim iskustvom vraća se da ovde nastavi svoju fotografsku praksu uz uspešno očuvanje sopstvenog stila. Deo mistike ali i divlje senzualnosti s kojom se sreo postaje trajan deo njegove duše i on je konstantno prenosi na svoje fotografije. A ako vam pogled s fotografije odluta ka zamišljeno nepreglednim prostranstvima prerije koja je nekada bila dom prvim, pravim i prirodnim ljudima, osetićete ritam ritualnih bubnjeva – ritam koji Verka vodi sve dalje i dalje.

M. ŽIVKOVIĆ

www.verkofotoz.com

© VERKO IGNJATOVIĆ, "KATARINA RADIVOJEVIĆ"

© VERKO IGNJATOVIĆ, "MASA"

© VERKO IGNJATOVIĆ, "ANA STANIĆ"

Više od jednostavne funkcionalnosti...

Deo Vašeg urbanog života

ASUS[®]
HEART OF TECHNOLOGY

Moderan dizajn sofisticiranog stila

12.1-inčni ekran - Color Shine tehnologija

Integrirana 1.3 Mpx kamera sa rotacijom od 180 stepeni

Specijalno dizajnirani LiveFrame program

Bluetooth™ komunikacioni protokol

Direct Link

www.DL.co.yu

011/ 321 51 51, Beograd, Mike Alasa 9

© STUDIO INDIGO

studio indigo

DANAŠNJE VREME IZUZETNO BRZE KOMUNIKACIJE USLOVLJAVA DA REKLAMNA FOTOGRAFIJA MORA BITI EKSPRESIVNA I ATRAKTIVNA, DA PRIVUČE PAŽNJU I U TRENUTKU PRENESE PORUKU KOJA JE PREVASHODNA

Ukoliko posmatramo nekog kako lista magazin i u jednom trenutku zastane da bi osmotrio određenu stranu, znaćemo da je fotografija ispunila svoju namenu. Kvalitet i standardi koje postavljaju savremeni trendovi unekoliko se razlikuju od zahteva koje su fotografi morali da ispune u prošlosti. Ultimativni kvalitet koji je moguće dostići samo na dijapozitivima srednjeg i velikog formata velikom brzinom nestaje jer se šteti svuda – najviše na vremenu, ali i u samom procesu snimanja, pripreme i štampe. Nabavka odgovarajućeg materijala, prvenstveno dijapozitiva, njihova adekvatna obrada i, konačno, kvalitetno skeniranje gotovog materijala i pored sve današnje tehnologije predstavlja problem. Pojava licencnih izdanja raznih magazina prisiljava autore da usvajaju visoke standarde zapadnih klijenata. Rad na terenu, kao i snimanja u studiju, podrazumevaju upotrebu raznovrsnih sistema rasvete, korišćenje digitalne tehnologije, kako u procesu snimanja, tako i tokom dalje obrade snimljenog materijala, a sve u kako bi se dostigla tehnička perfekcija.

© STUDIO INDIGO

© STUDIO INDIGO

Milovan i Željko kroz zajednički rad u okviru, nazovimo ga tako, tima Indigo veoma uspešno savladavaju najrazličitije probleme s kojima se susreću u poslu: od ideje, do njene konačne realizacije. Od postavke scene, snimanja, pa i dostizanja, danas izuzetno bitne, brzine u radu koja ujedno ne sme da utiče na kvalitet. Kako sami ističu, prvo je neophodno osloboditi se sujete kao jedine prave prepreke timskom

radu. Zajednički rad kreativno ih stimulise jer razmena ideja i iskustava dodatno doprinosi kvalitetu finalnog proizvoda. Ukoliko uporedimo našu scenu s aktuelnom fotografskom scenom, naš zaostatak ne ogleda se u nedostatku znanja ili potrebne opreme, već je osnovni problem nedostatak platežne moći klijenata. Izuzetno su retka organizovana snimanja gde su pored fotografa angažovani i

© STUDIO INDIGO

© STUDIO INDIGO

© STUDIO INDIGO

© STUDIO INDIGO

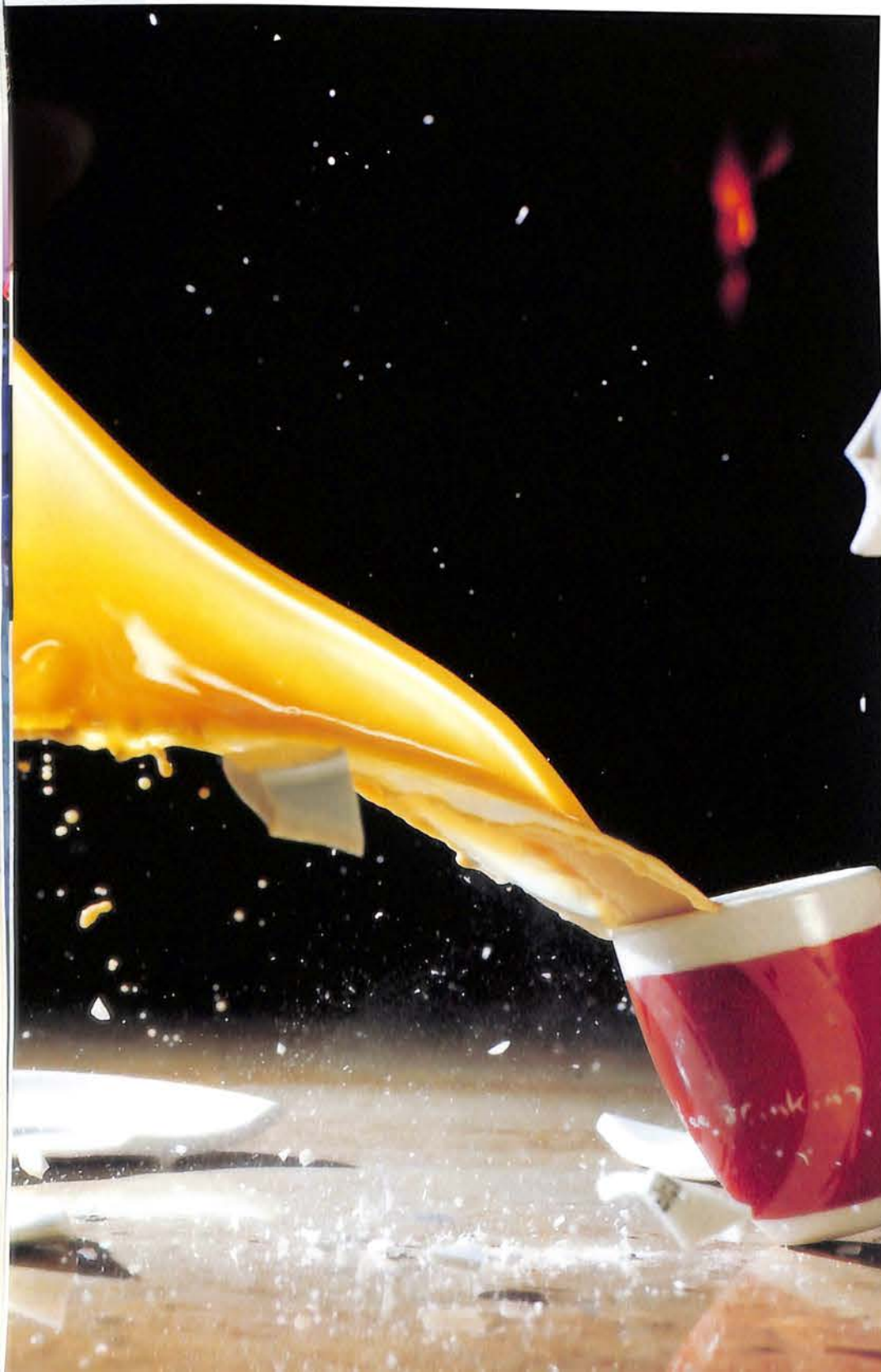
© STUDIO INDIGO

stilista, šminker, scenograf i akviziter. A baš scenografi i akviziteri daju onaj finalni izgled koji fotografiji dodaje neophodnu dozu glamura. Teško je postići visokobudžetni rezultat niskobudžetnom organizacijom, ali šta je tu je i svi naši autori dovijaju se na najraznovrsnije načine.

Današnjim razvojem i pristupačnošću digitalnih fotoaparatića nastaje i problem tipa: ništa se ne sekiraj, snimiće to meni moj mali komšija, juče je baš kupio novi digitalac. Nedostatak kvalitetne pripreme za štampu, kao i same štampe, drastično smanjuje utisak realnog kvaliteta rada samog fotografa.

Željko i Milovan prate sve postojeće trendove u dizajnu i fotografiji – posebno kada su u mogućnosti da kontrolišu kompletan tok kreativnog procesa. U suprotnom, događa se da agencije koje su naručilac posla, ili pogrešno angažovani dizajneri, kompletno unište vizuelnost snimka. Kada su snimanje i obrada fotografije usklađeni s njihovom idejom i dizajnom, sve je mnogo jednostavnije. Često od klijenata dobijaju gotova idejna rešenja i tada obično rade samo fotografisanje – rešavanje čisto tehničkih problema. Od same kreativnosti tada ne ostaje baš mnogo, ali i to je sastavni deo rada u studiju.

Nasuprot tome, najkreativniji deo rada tima Indigo u vezi je s raznim časopisima i revijama: *Prestup*, *Caffe&Bar*, *DC magazine*, *JAT revija*, *Jefimija*, *Evropa*... Posebno ističu magazin *Genius domus* za koji rade fotografiju, dizajn i pripremu za štampu, a tu je i magazin *Camp* koji je u potpunosti delo ovog kreativnog tima sa specifičnim konceptom.

© STUDIO INDIGO

Rad na časopisima posmatraju kao izuzetno dobru reklamu jer na taj način nedvosmisleno pokrivaju najšire segmente društva. Ujedno, koriste i mogućnost da pokažu sferu svojih interesovanja i istaknu svoje mogućnosti.

Na čuveno pitanje kako se postaje fotograf i šta je, osim opreme i znanja, neophodno za rad i kreativno stvaranje u ovoj oblasti, ne postoji jednostavan odgovor. Željko smatra da je za početak najjednostavnije honorarno raditi za dnevne novine ili asistirati nekom afirmisanom fotografu. Naravno da to podrazumeva puno rada za malo novca, ali ujedno se tako stižu nezamenljiva i dragocena znanja o tehnici i tehnologiji, kao i kontakti s klijentima koji su kasnije neophodni radi dobijanja poslova.

Milovan nam je otkrio i tehničko-tehnološke tajne: za snimanje koriste raznovrsnu tehniku prilagodbenu određenom poslu: tehnički fotoaparat Toyo 10x13, fotoaparati srednjeg formata Mamiya i Haselblad. Kada snimaju na formatu Lajka, koriste fotoaparate firme Nikon, objektivne i prateću opremu: F4, F5, kao i digitalne D100, D2H i D2X.

Rasveta koju najčešće koriste sastoji se od nekoliko bliceva marke Bowens s odgovarajućim kvad difuzerima i reflektujućim površinama, ali fotografiju i koristeći halogene reflektore firme Hedler.

Milovan i Željko bave se još uvek umetničkom fotografijom i snimaju, kako se to kaže, i za svoju dušu. Što je još zanimljivije, omiljena im je klasična crno-bela fotografija, koju, nažalost, imamo prilike da vidimo najčešće na amaterskim izložbama, a digitalne printove smatraju surogatom fotografije.

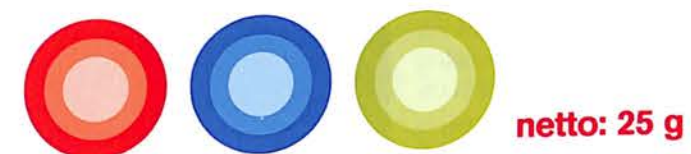
M. Živković

HOT & FRESH

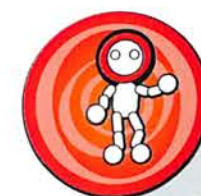
jake **BOMB**one.

RASPOLOŽENI STE ZA: POLJUBAC? LUDU NOĆ? PROLETNJI POVETARAC?

bez šećera.

NEW

HOT&FRESH DRUGAČIJE BOMBONE SA UKUSOM KARANFILIĆA. SPIRMINTA. EUKALIPTUSA.

KARANFILIĆ

kiss.

2,5

kalorije

SPIRMINT

night.

2,5

kalorije

EUKALIPTUS

breeze.

2,5

kalorije

www.hot-fresh.com

PAŽNJA: OVE BOMBONE GARANTOVANO OSVEŽAVAJU VAŠ POGLED NA SVET.

Istine i laži

DA LI JE RELACIJA ORIGINAL-FALSIFIKAT JEDNOZNAČNA I JEDNOSMERNNA, ILI JE FALSIFIKOVANJE SAMO PUKO KRIVOTVORENJE ORIGINALA?

ORIGINAL

Potreba da se nešto naglasi kao *original* verovatno se u istoriji prvi put javila onda kada se u stvaralaštvu pojavilo nešto što nije *original*. Štaviše, pravi razlozi za ovo naglašavanje nisu bile kopije originala za koje se znalo da su kopije. Njih je bilo od pamtiveka i nisu se ni pokušavale predstaviti originalima; naprosto, bile su rađene po uzoru na uspešna dela svog vremena, uz puno zanatske veštine i znanja, i, na neki način, nadoknađivale su nepostojanje velikih serija traženih ukrasnih i upotrebnih predmeta, ili su pak pravljene s namerom da se od nepogoda i trajnog uništenja sačuvaju vredne umotvorine i zaveštanja. Naglašavanje razlike između originala i kopije tada nije bilo ni potrebno jer se znalo šta je original a šta kopija, i koja joj je namena. Ova potreba javila se s pokušajem da se kopije lažno predstavljaju i ponude kao *originali*, tj. kada je kopija postala *falsifikat*. Ali, da li je relacija original-falsifikat jednoznačna i jednosmerna, da li je falsifikovanje samo puko krivotvorenje originala?

Krivotvorenje je svesna manipulacija, namerna obmana iza koje uvek stoji neki interes. Kako motivi i interesi mogu biti različiti, tako i falsifikovanje može imati različite forme. Ciljevi falsifikovanja, u prvobitnom i osnovnom značenju, jesu nudenje i predstavljanje verne kopije kao originala, a motiv, to jest interes, najčešće je dobit, skoro po pravilu materijalna. Druga i potencijalno mnogo opasnija forma falsifikovanja jeste krivotvorenje *značenjske sadržine* originala ili onoga što on odslikava, a to može biti realnost, neka istina ili fotografija (te bi doslovni prevod *"lažiranje"* mogao biti najprikladniji izraz). Motivi i interesi najčešće su politički, u najširem smislu reči, a krajnji efekti mogu biti nesagledivo veliki, u političkom, finansijskom ili sličnom dugoročnom i strateškom interesnom smislu. Između ove dve krajnosti krije se mnoštvo varijanti obmane, a granice su, istorija pokazuje, omedene samo maštom.

Koncepti ove dve krajnosti tehnički su oprečni. U prvom slučaju teži se što manjoj razlici u odnosu na original, a u drugom što boljoj i manje

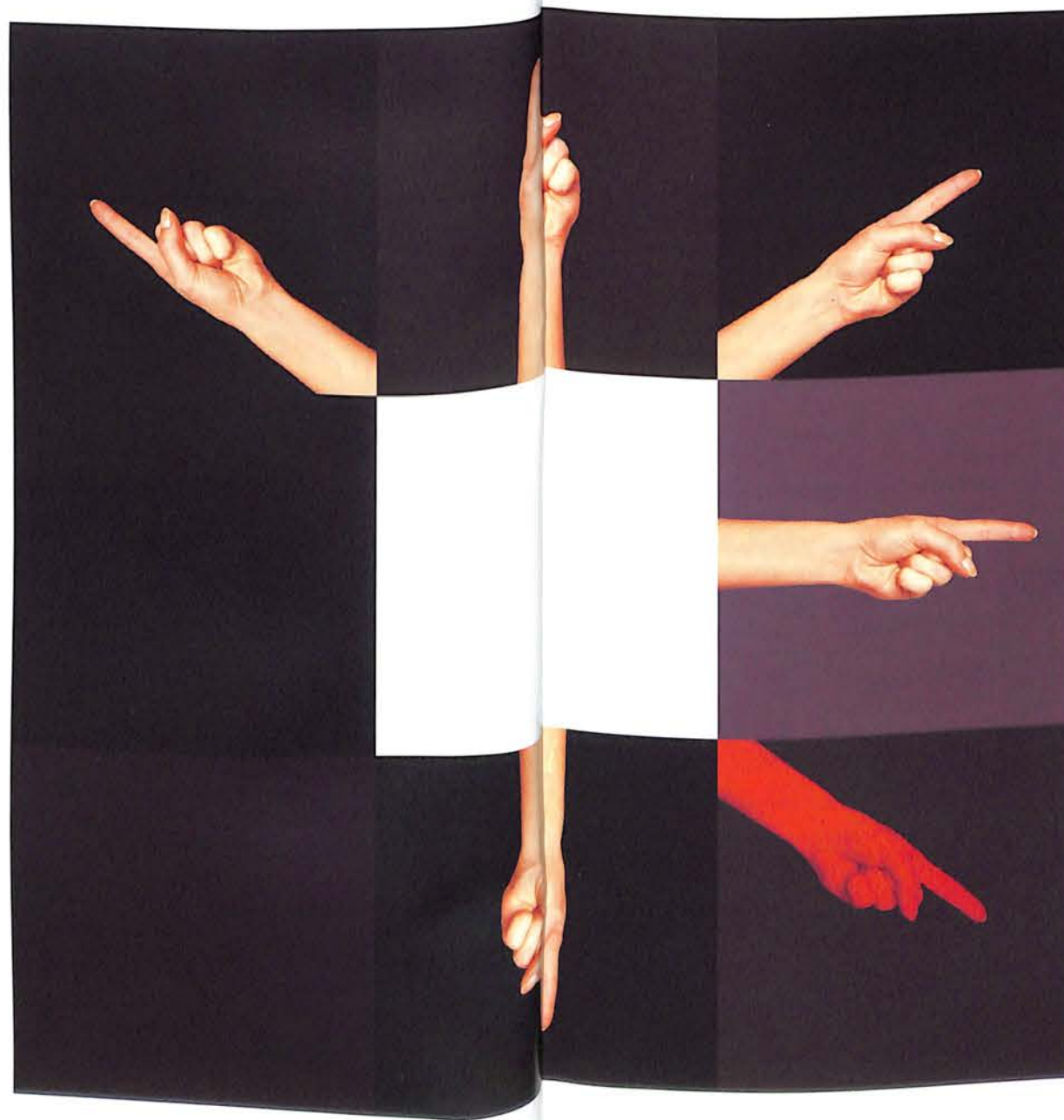
uočljivoj modifikaciji originala da bi se, obmane radi, izmenjeno značenje i faktografija ponudili kao autentični.

Do današnjih dana, s razvojem civilizacije, ovaj fenomen postao je masovniji, komplikovaniji i delikatniji. Pitanje originala toliko je kompleksno i mnogostrano da ako bismo pokušali da ga otvorimo samo u domenu fotografije, videli bismo isprepletana lica etike, autorstva, estetike, faktografije, politike i mnoga, mnoga druga. Fotografija, kao relativno mlada oblast stvaralaštva, između ostalog, i tematski je veoma multidisciplinarna i isprepletana s medijima, pa se i kroz tu prizmu prelamaју različiti oblici i značenja originala.

ORUĐA I DUH VREMENA

Oruda su, kroz istoriju, definisala epohe. Ne mislim na puko tehnologiju, i nikako ne želim da favorizujem njen značaj za sveukupni razvoj čoveka i civilizacije, niti da suprotstavim mišljenje savremenim antropolozima poput Luisa Mamforda koji su tako fino uspeli da sruše mit koji izjednačava razvoj civilizacije s razvojem tehnologije, ali mislim da su oruđa sigurno određivala ljudsku kreaciju u mnogim njenim segmentima, u nekima manje, a u nekima više, i učestvovala u građenju "duha vremena". Oblasti kao fotografija i film u potpunosti počivaju na oruđima i tehnologiji, te je ovde uzajamni odnos posebno istaknut.

Slikovni sadržaji pre pojave fotografije i filma, slično kao i danas, dominirali su u dva pravca. Jedan su činili oni koji su imali pretežno faktografski karakter i težili vernom oslikavanju stvarnosti: crteži, gravure, ilustracije s prizorima iz života, pejzažima, arhitekturom i mapama. Drugi pravac bio je okrenut umetnosti, ali je često posedovao mnogo elemenata faktografskog: slike i crteži koji realistično prikazuju prizore iz svakodnevnog života, ličnosti, pejzaže, arhitekturu itd. Autentičnost mnogih umetničkih dela počivala je na činjenici da je umetnost prošlog vremena bila pretežno "umetnost podražavanja" ("umetnost mimesis", E. H. Gombrich, "Umetnost i iluzija"). Iz istog razloga

mnogih vrhunski umetnici svog vremena često su imali porudžbine za važne dokumentarne teme i sadržaje jer je umetnost "mimesis" iziskivala najviša umetnička i zanatska umeća. Na osnovu sačuvanih pisanih, crtanih i slikanih zapisa re-

konstruisani su mnogi istorijski fakti, te se može naslutiti koliki je značaj njihove autentičnosti. Da li je tada bilo falsifikovanja? Da li je bilo lažiranja? Svakako da jeste, oduvek, od kada postoji interes koji je jači od etike, a proporcionalan oruđima i potrebama svog vremena. Bizarni film "Crtačev ugovor" Pitera Grinveja je lepa i slojevita metaforična priča o tome. Devetnaesti i dvadeseti vek doneli su, do tada, nevidene pomake u pronalascima novih oruđa i tehnologija. U slikovnom domenu, jedno je bila i fotografija, a drugo, nedugo potom, film. Sve je izgledalo kao čarolija, hvatanje i beleženje igre svetla, podražavanje najsvetijeg čula, čula vida. Naspram starinskih tehnika, tako verno i brzo beleženje stvarnosti izgledalo je kao magija. Po prirodi stvari, fotografija je preuzela faktogra-

Danas načelno dominiraju tri vrste fotografije: umetnička, faktografska (dokumentarna) i reporterska, ili da se poslužimo jednom lepom sažetom definicijom: "Fotografija se može posmatrati najmanje na tri načina: kao umetničko delo, zatim kao dokument koji se može upotrebiti i kao dokaz, i, na kraju, kao novinski izveštaj koji služi informisanju, ali i prenošenju ideja i mišljenja" (Imre Szabó, "Etika u novinskoj fotografiji – Pravna regulativa", REFOTO br. 23).

Iz ugla masovnosti i postojanja u svim značajnim medijima, reporterska i dokumentarna fotografija obeležile su dvadeseti vek. Umetnička je stvorila i stvara potpuno nov medij. Ogromni pomaci u društvu, medijima i tehnologiji, nov "duh vremena", proizveli su pomake, kako u kreaciji, tako, srazmerno, i u sistemima obmana i manipulacija. Koliko aspekata problema originala samo na prvi pogled možemo prepoznati u ove tri oblasti! I koliko su ti aspekti različiti i specifični za svaku od njih.

Pored svega, danas imamo i digitalnu tehnologiju koja je donela sasvim nove kvalitete (i kvantitete). Njena nematerijalnost i informatička struktura u kojoj je slika suštinski informacija o slici, koja omogućava neograničene mogućnosti trenutnog umnožavanja i razmene bez ikakvih prostornih ograničenja, i bez ikakve promene kvaliteta i sadržine, opravdano otvara i nova pitanja originala. Oruđa i tehnologije obrade, izmene i transformacije fotografije takoreći su neograničeno moćne, ali koliko u kreativnom, toliko i u manipulativnom smislu. Istovremeno, informacije i slike koje prenose mediji mnogima su jedini ili glavni prozor u realnost i svet, a auditorijum je sve veći. U ogromnom i rastućem moru informacija i sadržaja, njihovoj bezgraničnoj kontrolisanoj i nekontrolisanoj razmeni, mnogi su nazreli i puno razloga za brigu. Ali, da li je tih razloga više u proporcijama i duhu ovog vremena no što ih je bilo u duhu nekog predašnjeg? Mislim da ne, u onoj meri u kojoj su ljudi spremni da budu otvorenog uma, kritični i odlučni da se jasno suprotstave manipulaciji. Jer, i ovde postoji srazmera između svetle i tamne strane, između upotrebe i zloupotrebe. Dokle god ta ravnoteža postoji ili nije znatno poremećena, sam apsolutni kvantitet nije razlog za veliku brigu. Uostalom, postoje i mnoge dobre strane u tom mnoštvu i razmeni: uvek postoji mogućnost da se vernost i istinitost provere, a i veoma je teško dugo sakrivati obmanu.

FALSIFIKAT

Ako govorimo o posledicama falsifikovanja, pored ugrožavanja autora, autorstva i etike, što je najdirektnije i najuočljivije dejstvo, i čije su posledice najočiglednije, postoji i drugi smer dejstva, a to su auditorijum, tj. konzumenti falsifikata. Ovaj smer može imati čitav spektar efekata, nekada i dramatičnih. Problem falsifikovanih umetničkih dela, pored jasnih autorskih, pravnih i kriminogenih, otvara i relativizira

ra niz etičkih i estetičkih pitanja i principa. Da li, na primer, obožavalac Modiljanija, koji sebi ne može priuštiti dolazak u veliki svetski muzej, ima veće zadovoljstvo od posmatranja (nelegalnog) vrhunskog falsifikata u lokalnom muzeju ili (legalne) štampane reprodukcije? Šta, s druge strane, reći za posetioce nekog svetskog muzeja koji posmatraju "original", ne znajući da je to zapravo savršen falsifikat koji su overili najbolji svetski eksperti?

Falsifikovanje fotografije još je delikatnije jer može imati dugoročne i pogubne posledice. Ovdje su problemi autorstva potpuno potisnuti i minorni u poređenju s efektima na auditorijum ili čak društvo u celini. U istoriji, nažalost, ima mnogo primera gde je falsifikovana realnost u službi propagande učestvovala u "krojenju i inženjeringu" masovnog javnog mnenja, drastičnim promenama u društvu, nekada i u promenama smerova istorije.

Sedamdesetih godina prošlog veka, Orson Vels snimio je jedan veoma nekomercijalan i neobičan film, po žanru veoma blizak dokumentarcu. Originalni naziv "F for Fake" ("F kao falsifikat") u nekim zemljama i kod nas preveden je kao "Istine i laži", a "glavni glumac" jeste jedan opskurni Madar koji se (između ostalog) zvao Elmire de Hori i koji je bio verovatno najveći falsifikator dvadesetog veka. Specijalnost su mu bili klasični moderne umetnosti: Matis, Modiljani, Pikaso... Da upotrebimo kod nas popularan izraz, taj čovek je u pravom smislu reči bio *kontroverzan*, kao što je i ceo film, kao što je i sam Orson. Film liči na lagani intervju: Vels dovodi kameru na terasu Horijeve kuće na Ibići i njih dvojica sede u letnjem popodnevju i vode opušten razgovor o umetnosti, remek-delima, Horijevom životu i umeću, ljubavi i poštovanju za Matisa, Monea, Pikasa. Takođe, razgovaraju o mnogim falsifikatima koji stoje okačeni na mestima famoznih originala, o sjajnoj kopiji Pikasa i ekspertima koji neopozivo potpisuju autentičnost "originala". Popodnevna letnja izmaglica prerasta u varljivo predvečerje i sumrak... Film "Istine i laži" otvara mnoga pitanja i podseća upravo na varljivu igru istina i laži. I sam Orson je, u jednom intervjuu BBC-ju, rekao da je i ceo "F kao falsifikat" zapravo falsifikat. Ako je verovati filmu i nekim biografima, desetine "De Horijs" vise na mestima originala u muzejima. Prema današnjim podacima, originalni "De Hori" su na velikoj ceni, a pojavili su se i falsifikati "De Horijs" koji se vrlo dobro plaćaju. Kažu i da ne bi bilo dobro kada bi se znalo da su eksperti i veštaci nedvosmisleno potvrdili...

"Original falsifikata"? Zvuči smešno? A tek "Falsifikat falsifikata"?

Uzgred, sećate li se ko je bio vlasnik glasa koji je davne 1938. godine, u jednoj radio-emisiji, čitajući "Rat svetova" H.G.Velsa, nagnao hiljade Amerikanaca u paničan strah zbog toga što su poverovali da se zaista dešava invazija Marsovaca na Zemlju? Orson Vels!

SRĐAN VUKOVIĆ

JOVAN ĆIRILOV

Ja i moj "idiot"

JOVAN ĆIRILOV PODIŽE FOTOAPARAT, VEĆ U POZORIŠNOM MRAKU, I FOTOGRAFIŠE... BRZO, NEKOLIKO PUTA. NENAMETLJIVO I BRZO, S MIRNOĆOM ALI I STRAŠĆU, NA TRENUTAK MENJA MESTO UČESNIKA, POSMATRAČA I GLEDAOCA POSTAVLJAJUĆI SE IZA OBJEKTIVA

Kao dramaturg, dugogodišnji direktor Jugoslovenskog dramskog pozorišta, osnivač i umetnički selektor Međunarodnog pozorišnog festivala BITEF, pisac i kolumnista, reditelj, član brojnih međunarodnih organizacija Jovan Ćirilov i sam se nalazio pred objektivima mnogih fotografa, o čemu svedoči njegova ogromna arhiva. Ipak, to nikada nije isključivalo njegov "neposredni" odgovor, te je i njegov zabeležen pogled kroz objektiv dao čitavo fotografsko bogatstvo, čiji vam delić predstavljamo.

REFOTO: Da li pravite razliku između crno-belih fotografija i fotografija u boji?
J. ĆIRILOV: Apsolutno nisam video nijednu fotografiju u boji koja bi bila ne među prvih deset, već ni među prvih pedeset koje se meni dopadaju... Sve fotografije koje sam smatrao fantastičnim jesu crno-bele. Smatram da to i nije moja nostalgija, već da još nije dostignut stepen na kome je fotografija u boji umetnost. Čak mi se više dopadaju i one ručno kolorisane fotografije nego one koje su zaista u boji. Na crno-belim fotografijama tačno se vidi ono što se nalazi pred nama, a, naravno, nije svejedno ni ko stoji iza objektivu. Uz to, crno-bela fotografija

obezbeđuje jedan stepen neophodne stilizacije, i samim tim, pošto umetnost i jeste izbor, stilizacija, crno-beli "filter" koji menja utisak u odnosu na prirodu obezbeđuje umetnički pristup, naspram naturalizma.

REFOTO: Kakav je Vaš odnos prema fotografiji uopšte?
J. ĆIRILOV: Meni je fotografija najdraža umetnost. Ni sâm ne znam zašto. Sâm sebi se čudim. Radije ću odabrati da pogledam izložbu fotografije nego slikarsku ili vajarsku postavku, ako mogu da biram. I znam da ću uvek videti neku novu temu koja je obrađena, životnost, poigravanje s tehnikom, što je veoma inspirativno za mene.

REFOTO: Po Vašem dugogodišnjem iskustvu, koliki značaj ima fotografija za pozorišnog glumca?
J. ĆIRILOV: Značaj, inteligencija glumca prestaje s njegovom sujetom. Ima veoma inteligentnih glumaca, ali to sve prestaje s njihovim interesovanjem da li su u izlogu pozorišta pred predstavu zastupljeni, i kakvim fotografijama. Ako imaju veliku ulogu, da li je veličina fotografije u izlogu odgovarajuća, a ako je mala uloga, da li su ipak zastupljeni. To je moje iskustvo s glumcima. Inače, tako se ponaša većina.

Oni inteligentniji posmatraju svoje fotografije iz predstave da bi videli kako izgledaju i kako rade, ali sve više se opredeljuju za video-snimak, da bi što bolje videli kako izgledaju "u akciji".

REFOTO: S rediteljima predstava verovatno je drugačije?
J. ĆIRILOV: Kod nas pozorišta jako malo obraćaju pažnju na nivo fotografija iz predstava... Interesantno je da neka pozorišta van Beograda imaju bolje fotografije nego neka beogradska. To je prosto neverovatno, i nisam uopšte zadovoljan rezultatima. U mom pozorišnom životu, koji traje već pola veka, nikada nisam video fotografiju predstave koja mi se sasvim dopala.

REFOTO: Kada Vi posežete za fotoaparatom?
J. ĆIRILOV: Sebe smatram svedokom vremena u kome živim. I moje pisanje kolumni i tekstova za časopis *Ludus* sve je to beleženje zanimljivih trenutaka i susreta sa savremenicima. Zanimljivi događaji vide se na ulici, u hodnicima zgrada, u gradu... Nikada nisam fotografisao detalje, iako volim da vidim fotografiju na kojoj je motiv, na primer, samo jedan cvet. Sâm skoro da izbegavam te iste motive, verovatno zbog toga što uvek

[1] Honolulu, 1971
 [2] Sonja Vukićević, 1999
 [3] Susret sa Titom, 1964

[4] Oslo
 [5] Tel Aviv, 2004

radim (osim perioda u Rusiji, kada sam koristio fotoaparata Leica) fotoaparatom "idiotom". Dok pripremam izložbu mojih fotografija, koja će verovatno biti održana u CZKD "Paviljon Veljković", smislio sam i naslov: "Ja i moj idiot". Eksperti su izjavili da je moj "idiot", Olympus Mju, najbolji u svojoj klasi, ali su mi takođe preporučili da, ako želim dobre rezultate, ne koristim blic. Nisam ih poslušao jer, verovali ili ne, ne znam kako da isključim blic!

REFOTO: Na Vašim brojnim putovanjima, koja Vas je zemlja najviše inspirisala da pravite fotografije?

J. ĆIRILOV: Najviše su me provocirali bizarni, neobični predeli u koje sam prvi put odlazio... Island, Kavkaz, Irsk, a iz Izraela sam doneo najviše fotografija.

REFOTO: Veliki poljski pozorišni reditelj Tadeusz Kantor, čija je izložba i prezentacija nedavno održana u Beogradu (u CZKD), na temu fotografije rekao je sledeće: "Ona je naj-savršeniji oblik iluzije za koju sam veoma zainteresovan. Fotografija je poma- lo nalik na smrt, likovi u njoj ostaju zarobljeni poput miševa u klopci, očajni, bez budućnosti i bez prošlosti".

www.foto-oprema.com

- Profesionalna foto oprema
- Uporedni pregled aparata
- Objasnjenje najčešćih termina
- Najkompletniji asortiman robe
- Dodatna oprema:
 - objektivu
 - blicevi
 - mem. kartice...

- Detaljne specifikacije aparata sa slikama...
- Detalne specifikacije kamera sa slikama...
- Novosti
- Pogodnosti
- Akcije

- Naručivanje putem sajta
- 24h - Non Stop
- Naručivanje putem telefona
- Besplatna kućna dostava
- Besplatna dostava za Srbiju
- Raspoloživi Info telefoni
- Briga o korisnicima i kupcima

CANON - NIKON - FUJI - OLYMPUS - KODAK - SONY - PENTAX - KONICA MINOLTA - SIGMA

Foto-Oprema
 Francuska 41, Beograd
 office@foto-oprema.com

011/3391-551
 063/73-74-698 i 063/73-74-697

A, u stvari, samo pitanje vremena već od Zenonovih "Aporija" definisano je kao da ništa i ne postoji osim sadašnjosti, koja je niz tačaka, a pogotovo ne postoji budućnost. Trenutak u kome smo započeli ovaj razgovor postojao je samo ukoliko nas dvoje, dok smo živi, možemo da posvedočimo da se desio. Inače, izvan toga prošlost je nepostojeća....

REFOTO: Kada bi Vam neko ponudio da odaberete fotomonografiju koju biste rado poželeti da razgledate – kojim motivima bi se ona bavila?

J. ĆIRILOV: To bi bilo nešto nalik tema konkursa časopisa REFOTO: život grada, čovek i pejzaž, a najviše – život čoveka. To me najviše interesuje, i zato se veoma divim Tomislavu Peterneku koji je uvek uspevao da bude na pravom mestu, u pravo vreme i da zabeleži događaje. Dobra novinska fotografija značajnog događaja – to je veoma interesantno. Pored toga – život malog, običnog čoveka. Najmanje me interesuje pejzaž, međutim, uživam kada je dobro urađen. Detalji me još manje interesuju, jer, pre svega, bitan je život, a mnogo manje igra svetlosti i senki.

REFOTO: Da li je, po Vašem mišljenju, fotografija izmenila našu civilizaciju?

J. ĆIRILOV: Smatram da šta god da je do

sada u civilizaciji stvoreno – nije potisnulo ono što je prethodno čovek izmislio. Znači, kinematografija nije potisnula ni fotografiju, ni pozorište, a pozorište nije potisnulo ples. Kao što ni električna energija nije potisnula vatru. Kakva je razlika između upaljača i kremenca? Pa, upaljač je malo adaptiran u odnosu na vreme kada su ljudi palili vatru udarajući kamenom o kamen. Sve što je čovek ikada stvorio zadržalo se uglavnom i u današnjoj civilizaciji – šivenje, izrada porcelana, beleženje na ilovači, izrada predmeta. Tako je i s fotografijom – nikada neće nestati. Dokle god postoji čovek, ona će postojati i to onakva kakvu je znamo sad.

REFOTO: Snimate li ipak "privatne fotografije"?

J. ĆIRILOV: Da, naročito kada sam negde u poseti ili na ručku. I to obično nisu dobre fotografije, osim portreta prijatelja, koji su uvek uspešni. Oni koji su lepi, na mojim fotografijama biće još lepši. Znam taj trenutak... Ili kada mi neka osoba kaže: "Jao, kako sam ružna... nemoj me fotografisati... jako sam nefotogenična...", odgovorim: "Ne, sada ćeš izgledati lepo." Zaista mislim da imam tu sposobnost da uhvatim trenutak u kome neko izgleda lepo i simpatično. Za to mi odaju priznanje.

REFOTO: Pitanje za Vas kao dramaturga. Da li smatrate da jedna fotografija može promeniti čitav nečiji život?

J. ĆIRILOV: Pa, recimo, u slučaju preljubice – da... isto kao i video s pornografijom, na najbanalnijem nivou. Zatim, i nekom ko postane veliki, poznati fotograf sa samo jednom izložbom. Promenila je život Zapu Ruderu koji je snimio atentat na J. F. Kenedija i time se obogatio i proslavio jer je snimio i neobjašnjivi trenutak u kome se Žaklina Kenedi penje na zadnju platformu karoserije automobila veoma uplašena. Izmenila je život francuskom fotografu Dageru, koji nije ni slutio da će postati toliko značajan. Pa i našem Anastasu Jovanoviću, koji je imao jedinstvenu priliku da fotografiše Vuka Karadžića, Branka Radičevića i mnoge druge.

Jovan Ćirilov ima preko pet stotina albuma s fotografijama savremenika, umetnika, predela koje je posetio i ljudi koje je tamo sretao, pozorišnih susreta i situacija, kao i arhivu fotografija iz detinjstva, s ličnostima iz starih vojvodanskih porodica. Svi ovi nizovi prizora po svojoj životnosti i raznovrsnosti govore o beskrajnom bogatstvu motiva u svetu koji nas okružuje, ali su u celini i svedočanstvo vremena.

MILICA LAPČEVIĆ

SIGMA

Josipović Trade/Markantex
Gen. Mihaila Nedeljkovića 33
fax: 011/318 12 95
tel. 011/227 95 67, 227 88 14
e-mail: drj@eunet.yu
www.josipovictrade.co.yu

A high-speed, ultra-wide zoom lens for film and digital SLR cameras covering a 104-degree angle of view
SIGMA 17-35mm F2.8-4 EX DG ASPHERICAL HSM

AF 12-24/4.5-5.6 EX DG
AF 50 F 2.8 EX DG MACRO
AF 8/4 EX FISHEYE CIRCULAR
AF 15-30/3.5-4.5 EX DG ASP
AF 24-70/2.8 EX DG
AF 70-200/2.8 APO HSM
AF 70-300/4.5-5.6 APO MACRO SUPER 2
AF 28-105/2.8-4 ASP
AF 80-400/4.5-5.6 EX 8
AF 50-500/4.0-6.3 EX HSM RF
AF 18-50 F/3.5-5.6 DC
AF 18-50 F/2.8 EX DC
AF 55-200 F/4-5.6 DC
AF 18-125/3.5-5.6 DC
APO TELE CONVERTER 2X EX
SIGMA EX FILTER M.C. UV 55, 58, 62, 67, 72, 77, 82
SIGMA ELECTRONIC FLASHES EF-500

Power to create. Apple G5.

AppleCentarYugoslavia, Maksima Gorkog 47, Tel: +381 11 444 92 43

TOPCON

GODINE 1959. JAPANSKE FIRME: NIPPON KOGAKU I TOKYO OPTICAL CO. SVOJIM MODELIMA OZNAČAVAJU POČETAK KRAJA NADMOĆI EVROPSKE FOTOGRAFSKE INDUSTRIJE

Originalno ime fabrike koja je što sama, a što u kooperaciji sa drugima (Horsemann), za nekih četrdeset godina proizvela pedesetak modela fotoaparata za filmove tipa 120, 127 i 135, jeste TOKYO KOGAKU KIKAI K.K. (na engleskom to je TOKYO OPTICAL CO., LTD.). U skladu s ovim, Topconi su dobili ime po engleskoj verziji naziva fabrike. A objektivni na ovim fotoaparatom zvali su se, naravno, Topcori, kako bi drugačije?

LORD

Prvi fotoaparat ove fabrike nije imao oznaku Topcon. U vreme kada je napravljen, a to je bilo 1937. godine, fabrika još nije imala engleski naziv, ali je fotoaparat ipak dobio englesko ime, postao je Lord. U to vreme samo nekoliko fabrika u Japanu proizvodilo je fotoaparate, ali je Lord, iako prvenac firme, bio izvanredan fotoaparat. Čak i za evropske pojmove. Ne zaboravimo da je tada Evropa bila daleko ispred Japana, posebno kada je fotografska industrija u pitanju. Lord je bio kompaktni fotoaparat koji je na filmu od 120 mm snimao 16 snimaka formata 4,5 x 6 cm, s tražilom i daljinom u istom prozoru. Objektiv ovog fotoaparata Simlar 3,5/75 mm u Seikosha centralnom zatvaraču s ekspozicijama između 1 i 1/250 s bio je metalnim tubusom spojen s telom fotoaparata.

Seikosha zatvarač imao je auto-knips i tada popularne ekspozicije T i B, a izgledom je neodoljivo podsećao na evropske Compur zatvarače. Kompaktan, posebno zahvaljujući tubusu na izvlačenje, jednostavan za rad i lepo dizajniran, Lord ostavlja prijatan utisak. Onima koji ga poseduju posebno će biti "prijatan" podatak da njegova kolekcionarska cena dostiže i do 500 evra, a to je ujedno i gornja granica kolekcionarske vrednosti nekog Topcona.

TOPCON B

Godine 1959. japanska firma Nippon Kogaku pušta na tržište Nikon F, prvi pravi jednooki refleksi sistem fotoaparat (za film od 135 mm) na svetu. Iste godine i druga japanska firma, Tokyo Optical CO., LTD. izlazi sa svojim, takođe, sistem SLR fotoaparatom – Topcon B. Nikon F i Topcon B označili su početak kraja nadmoći evropske fotografske industrije nad japanskom. Ali, Evropa to tada još nije znala.

Topcon B s izmenljivom prizmom i dodatnim šah tražilom

Pogledajmo sada Topcon B. To je, kako smo već rekli, jednooki refleksi fotoaparat sa zavesnim zatvaračem, izmenljivom prizmom i, naravno, izmenljivim objektivi. Uz sve ovo, izuzetno je robustno izrađen, što mu, sasvim sigurno, obezbeđuje atribut "sistem" fotoaparata i to vrlo pouzdanog.

Ali, neki detalji konstrukcije ovog fotoaparata bili su presudni da Topcon B ostane u senci Nikona F. Topcon je menjao objektiv pomoću bajoneta "ukradenog" s Exakte. Taj bajonet je malog prečnika, a pored toga Exakta je "levi" fotoaparat i ima eksternu vezu okidača i automatike blende ("levi" znači da se okidač nalazi na levoj strani). Topcon B ima okidač na desnoj strani, a to znači da se Exaktini, inače dobri objektiv, praktično nisu mogli koristiti na Topconu B. Zavesni zatvarač na Topconu bio je platneni, s rasponom ekspozicija od 1 do 1/1.000 s, dok je Nikon već imao zavesni zatvarač od titanijuma, sposoban da izdrži i 500.000 okidanja.

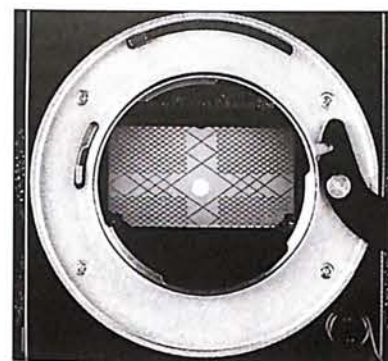
Topcon B imao je dva regulatora ekspozicija smeštena jedan ispod drugog. Gornji je za kraće ekspozicije, dok se donjim regulišu one između 1/30 i 1/1.000 s. Pritiskom na dugme s leve strane pentaprizme ona se oslobađa, a da biste je skinuli, treba je horizontalno izvući, te se posle toga može staviti drugo promenljivo tražilo.

Pomenimo još i da je standardni objektiv na ovom fotoaparatu Auto-Topcor 1,8/5,8 cm. To je, u stvari, objektiv čiju je blendu potrebno pre uoštravanja napeti, a automatika se sastoji u zatvaranju blende na nameštenu vrednost prilikom okidanja. Eksterna veza između blende i tela fotoaparata nije bilo najsrećnije rešenje i zbog toga je 1960. napravljen Topcon C – isti kao prethodnik, ali s internom automatikom blende. Oba modela imala su prilično kratak vek proizvodnje, oko tri godine, jer trebalo je napraviti mesto novom, savršnijem modelu. Kolekcionarska vrednost Topcona B je oko 150, a modela C oko 120 evra.

TOPCON SUPER DM

Ime novog, savršnijeg modela stoji u podnaslovu i ne samo da je to jedan savršniji Topcon nego je to, tehnološki posmatrano, najsavršniji SLR fotoaparat svoga vremena. Pogledajmo čime je taj fotoaparat zaslužio ovakav epitet.

Topcon Super DM (pravljen i pod nazivom RE Super)

Svetlomer u refleksnom ogledalu, ispred je exantin bajonet za izmenu objektiv

jednooki je refleksi fotoaparat sa zavesnim zatvaračem, izmenljivim tražilima, priključkom za vajnder, TTL merenjem svetlosti pri otvorenoj blendi i s unakrsnom vezom blende, ekspozicije i svetlomera. Upravo ovde svetlomer je najinteresantniji: o njemu ćemo prvo, a i najviše.

SVETLOMER

Kao merna ćelija koristi se CdS fotootpornik. To i nije neka naročita novost, ali mesto gde je on smešten već nešto znači. A smešten je u proreze refleksnog ogledala tanke svega 0,05 mm. Prorezi su tako raspoređeni da predstavljaju idealan uzorak za merenje prosečne količine svetlosti; uzgred, ukupna površina fotootpornika iznosi svega 7 odsto od površine refleksnog ogledala, što ima zanemarljiv uticaj na svetlu sliku u tražilu. Kao što smo naveli, svetlomer je unakrsno vezan s regulatorima blende i ekspozicije, merenje je pri punom otvoru blende, a svaki objektiv, prilikom stavljanja na fotoaparat, automatski programira svetlomer prema svojoj svetlosnoj jačini. Svetlomer bez problema radi s bilo kojim izmenljivim tražilom ili mat staklom. Baterija iz koje koristi energiju dovoljna je za godinu dana profesionalnog rada.

Poređenja radi, interesantan podatak jeste da je Nikon F svoj prvi TTL svetlomer dobio tek 1965. i on se morao posebno programirati prilikom stavljanja svakog novog objektiv različite svetlosne jačine od prethodnog. Svetlomer Topcona Super DM mogao se podesiti na osetljivost filma 25 – 1.600 ASA. Još jedan interesantan podatak govori o pouzdanosti merenja svetlosti ovim Topconom. Naime, na Olimpijskim igrama održanim 1964. godine u Tokiju mnogi fotoreporteri, naročito oni koji su snimali srednjeformatnim fotoaparatom, koristili su ovaj fotoaparat i kao svetlomer.

ZATVARAČ I TRAZILO

Zatvarač je standardni zavesni, platneni s rasponom ekspozicija između 1 i 1/1.000 s i B. U okviru regulatora ekspozicija smešteni su prozorčići za podešavanje osetljivosti filma. Okidač se nalazi na prednjem delu fotoaparata, ima horizontalno kretanje, poseduje kočnicu, a ispod njega smeštena je poluga autoknipsa. Ovakav okidač nije baš bio u skladu ni s tadašnjim, a ni sa savremenim trendovima u fotografiji.

Za razliku od zatvarača, tražilo odgovara avangardnom tipu svetlomera. Postojala su četiri modela tražila s dodacima i ukupno devet izmenljivih mat stakala. U tražilu je bila vidljiva vrednost nameštene blende, kao i kazaljka svetlomera s indeksom prema kome se podešava.

OBJEKTIVI I PRIBOR

Napravljeno je ukupno 20 objektiv za ovaj fotoaparat sa žarišnim daljinama u rasponu između 20 i 500 mm, šesnaest s oznakom "auto", što znači da imaju automatsku blendu, dok ostala četiri rade uz "pre set" metod. Interesantni su objektiv: 2,8/300 mm, četiri makro-objektiva, kao i tada vrlo redak zum objektiv Zoom Auto-Topcor 4,7/87–205 mm. Takođe, treba

pomenuti i dva objektiv s oznakom GN. Ako se sećate, to su objektiv koji su, prilikom snimanja blicevima koji u ono vreme još nisu bili kompjuterski, uz podešenu vodeću brojku blica, na osnovu udaljenosti dobijene uoštravanjem, zatvarali blendu na potrebnu vrednost, čime su regulisali količinu svetlosti koja je osvetljavala film.

U starim američkim fotografskim časopisima (*Popular Photography*, *Modern Photography* i *Camera* 35) videli smo više testova Topconovih objektiv na kojima su oni pokazali visok kvalitet. Ali, svi Topcori imaju jednu veliku zajedničku manu, a to je Exaktin, potpuno besperspektivni bajonet. Vajnder s praktičnim rukohvatom koji se skida s tela Topcona Super DM izgleda kao da je integralni deo fotoaparata i prvi je deo pribora koji treba pomenuti. Sa četiri alkalne baterije može da premota do 10 rolni filмова od 36 snimaka, brzinom od dva snimka u sekundi. Pored već pomenutih izmenljivih tražila i mat stakala, napravljeno je i više tipova makromehova, slajd duplikatora, adaptera za mikroskop, zatim leđa za 250 snimaka s posebnim motorom, uređaja za daljinsko okidanje putem radio-talasa i još dosta sitnog pribora.

DIZAJN I ZAVRŠNA OBRADA

Topcon Super DM izuzetno je lepo dizajniran, daleko ispred svoga vremena, i po tome može da se meri i s najsavremenijim fotoaparatom. Završna obrada, izvedena u crnoj mat boji, retka za ono vreme, davala mu je izgled pravog profesionalnog fotoaparata. Uz sve komplimente ovom fotoaparatu, napis o njemu moramo da završimo ovim nimalo prijatnim podnaslovom:

TUŽAN KRAJ

Super DM bio je u proizvodnji skoro punih dvanaest godina – do 1974. godine prema jednim ili 1975. prema drugim podacima. Uprkos savršenosti, nikada nije dostigao znatniju kolekcionarsku vrednost – između 200 i 250 evra, što zaista nije mnogo. Nisu nam poznati razlozi zbog kojih se fabrika koja je proizvodila ovaj fotoaparat povukla iz masovnog fotografskog biznisa; kažu da se preorijentisala na medicinsku fotografiju.

To je bio i kraj proizvodnje Topcona Super DM.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ

Tražilo fotoaparata Topcon Super DN sa blendom i kazaljkom svetlomera vidljivim u tražilu

Super DN u punoj snazi sa kasetom za 250 snimaka i dodatnim električnim motorom

Svet detalja

ZORAN VASIĆ

"Crkva u Hamovnikima", Rusija, 2000

VIŠE OD HILJADU FOTOGRAFIJA SNIMLJENIH NA JEDNOM MESTU JOŠ UVEK PODSTIČE ZORANA VASIĆA DA ODABERE SAMO MALI DEO I POKAŽE NAM SVOJIH 36 POGLEDA NA NOVODEVIČJE – NAJPIKTORESKNIJE MESTO KOJE JE IKADA FOTOGRAFISAO

Prozore likovnosti za njega i ostale nespretni i netaleovane osnove (koji ni do dana današnjeg nisu naučili kako da pravilno drže četkicu ili nacrtaju pticu) otvorio je nastavnik Sava Birta. Njegovih bezličnih i nemuštih figura, do bola dekomponovanih igrača naslikanih u hiljadu nijansi samo dve ili tri boje, Zoran se setio puno godina kasnije dok je naoružan manifestima ruske avangarde pokušavao da očima Kazimira Maljevića vidi i fotografiše flaminga, drvo, crkveni krov...

Kako sâm Zoran navodi, najplodotvornijim vremenom fotografskog stvaranja smatra svoju "rusku petoletku" 1998–2003. Živeo je samo dva bloka dalje od, za njega, najpiktoresknijeg kutka na severnoj hemisferi: Novodevičjeg manastira. Sedam vekova istorije na dohvata ruke i žižne daljine objektivu... Još uvek želi da od preko 1.000 fotografija snimljenih na ovom predivnom mestu izabere najbolje i objavi knjigu "36 pogleda na Novodevičje". Sličnu rešenost morao je imati Hokusaj, japanski slikar na prelazu 18. u 19. vek, koji je u životu 93 puta promenio stanište, ali svoje životno delo "36 pogleda na planinu Fidži" ipak posvetio tom jednom mestu kojem se celog života divio i iz kojeg je crpeo nepresušnu inspiraciju.

U Moskvi je prvi put kročio u foto-laboratoriju. Negative je razvijao u Mosfilmu, kod grupe posvećenih fotografa koji su u saradnji s Kodak laboratorijama vodili fotografski centar vredan najbolje ruske i svetske foto-tradicije. Ipak, najveću pomoć u tom periodu pružio mu je dugogodišnji predsednik esnafa fotografa Sovjetskog Saveza i kasnije Rusije, fotograf i fotoreporter svetskog glasa Jurij Abramočkin. Učio ga je da se svet ljudi sastoji od detalja; da mnoštvo boja, objekata i događaja najbolje predstavljaju jednostavniji detalji. Brigadu umornih rudara najbolje će predstaviti samo jedno lice ili čak podignuta obrva jednog od njih. Jurijeve omiljene reči dok posmatra fotografije bile su: "Seci, još... još uže, još

"Sunčani sat", 2002

čvršće." Nikad Zoran neće zaboraviti svoju fotografiju ptice koja je činila možda četvrtinu originalnog kadra. Isekao je i odbacio celo jato šarenih gusaka i ostavio samo tu jednu. Juri je uzeo makaze i ostavio samo nekoliko pera i pokret krilom... Najveći broj snimaka napravio je manualnim fotoaparatom Canon AL-1 (reč je o maloj seriji napravljenoj za kratkovidne). Crvena i zelena lampica u tražilu – skromne predstavnice prvog autofokusa – označile bi da je objekat u fokusu. Kada je Canon pre nekoliko godina pustio u prodaju EOS-1v, a cene prethodnih modela naglo su pale, priuštio je sebi fotoaparat svojih snova – EOS 1-n. Fotografiše uglavnom s normalnim objektivom 50 mm f1,2 i EF zumom 70–200 mm. Za fotografisanje koristi Kodak Portra i

Fuji Velvia filmove. Snimke digitalizuje koristeći Nikon Coolscan V ED film skener.

Rođen je 1961. godine u Vršcu. Živeo je, školovao se i radio u Beogradu, Bolonji, Baltimoru, Beču, Moskvi, kao i u nekoliko mesta u Engleskoj. Bankarska i finansijska karijera, i povremeno bežanje od nje na kratkotrajna turistička putovanja, vodili su ga na svih pet kontinenata, od Toronta do Melburna, od Meksika do Krasnojarska, ili od Dubajja do Askota. Živi sa svoja dva najomiljenija modela i dve najveće inspiracije: suprugom Svetlanom i osmogodišnjim sinom Natanijelom.

MILAN ŽIVKOVIĆ

- [1] "Smolenski Sabor", 2002
- [2] "Beli se usamljeno jedro", Aruba, 1998
- [3] "Mozaik", Dubai, 2004
- [4] "Ispred Kazanskog Sabora", St. Petersburg, 2000

ProFoto

www.profoto.co.yu

DIGITALNI FOTOAPARATI

preko 100 modela renomiranih svetskih proizvođača

Canon Nikon
OLYMPUS PENTAX
SAMSUNG MINOLTA

DODATNA OPREMA

memorijske kartice svih vrsta čitači memorijskih kartica

razne vrste kablova

IZRADA FOTOGRAFIJA SA SVIH MEDIJA

fotografije svih formata

Terazije 36
011 361.09.09
011 687.454
info@profoto.co.yu

PRIREADIO: IMRE SZABÓ

CANON

Canon PowerShot S2 IS

Najnoviji digitalni fotoaparati srednje klase firme Canon jeste PowerShot S2 IS. Opremljen je čipom od pet miliona piksela i zum objektivom 12 puta sa stabilizatorom slike, što bi trebalo da ga čini konkurentom s fotoaparata sličnih karakteristika koji su već u prodaji, pre svega Konica-Minolta Z5 i Panasonic Lumix DMC-FZ5. Opremljen je brzim i veoma tihim motorom za zum, što je bitno naročito pri video-snimanju ili snimanju fotografija u nizu, a novost je stereo-audio zapis. Nova opcija "Photo-in-Movie" omogućuje snimanje fotografija u maksimalnoj rezoluciji za vreme video snimanja i to jednostavnim ponovnim pritiskom na dugme okidača. Napajanje je

pomoću četiri AA baterije, ima 16 MB interne memorije i slot za SD memorijske kartice. Na poledjini ima LC ekran dijagonale 1,8 inča, koji ima funkciju za noćno snimanje i za lakšu kontrolu slike na slabom svetlu. Pomoću "PictBridge" funkcije moguće je štampanje fotografija bez povezivanja na računar sa štampačima koji imaju ovu funkciju. Predviđena cena za ovaj fotoaparati je oko 500 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na internet adresi: www.canon.com.

HEWLETT PACKARD

HP Photosmart M517

Najnoviji digitalni fotoaparati iz M-serije poznatog proizvođača Hewlett Packard jeste model Photosmart M517 s čipom od pet miliona piksela i trostrukim zum objektivom. Ovaj model ima već prepoznatljive osobine koje olakšavaju put do

dobre fotografije kao što su: automatsko uklanjanje crvenih očiju prilikom snimanja blicem još u fotoaparatu, adaptivna tehnologija osvetljavanja pomoću koje se prosvetljavaju detalji u senkama kod veoma kontrastnih motiva, kao i "Instant Share" tehnologija koja olakšava slanje fotografija putem Interneta. Na poledjini fotoaparata nalazi se LC ekran dijagonale dva inča, a predviđena cena iznosi 229 evra. Detaljnije informacije: www.hp.co.yu.

ADOBE PHOTOSHOP CS2

Svakako najpopularniji računarski program za digitalnu fotografiju Adobe Photoshop dobio je novu verziju CS2 s mnogim poboljšanjima koji znatno olakšavaju obradu fotografija. Najznačajnija nova alatka jeste "Vanishing point" s kojom je pojednostavljeno kloniranje i transformacija slike u dubinu, unapređena redukcija šuma nastalog snimanjem s povećanom osetljivošću, zatim korekcija optičkih aberacija objektivna i obrada u šesnaestobitnoj paleti. Kod ove verzije programa crvenilo u očima nastalo snimanjem blicem uklanja se samo jednim "klikom" miša i ima još puno toga što će olakšati život fotografu, o čemu ćemo pisati opširnije drugom prilikom. Kada se bude pojavio u Americi početkom leta, moći će da se kupi za 599 dolara ili da se starija verzija nadogradi za 149 američkih dolara.

KONICA-MINOLTA

Konica Minolta DiMAGE X60 jeste nov model digitalnog fotoaparata namenjen pre svega onima koji tek nameravaju da zakorače u svet digitalne fotografije. Ovo je takođe fotoaparati s čipom od pet miliona piksela i veoma lepo dizajniranim kućištem od brušenog metala. Na poledjini fotoaparata nalazi se LC ekran dijagonale 2,5 inča, ima mogućnost makrosnimanja sa 5 cm i spreman je za akciju već posle 0,5 sekunde po uključivanju. Ima 15 MB interne memorije i slot za SD memorijske kartice, a sistem merenja svetla sa 256 tačaka (ali i mogućnost spot merenja) uz "Automatic Digital Subject Program Selection" koji sam bira programski modus za fotografisanje garantuju kvalitet

fotografija. Predviđena cena za ovaj fotoaparati na američkom tržištu, gde je trebalo da se pojavi već u maju, jeste 349,99 dolara.

Konica-Minolta Dimage Scan Elite 5400II

Za one koji imaju nameru da i dalje fotografišu koristeći film ili žele da digitalizuju svoje negativne snimljene na filmski materijal širine 35 mm, Minolta se pobrinula da to mogu da učine veoma kvalitetno novim Dimage Scan Elite 5400II koji ima rezoluciju 5.400 dpi, a to znači da s negativa ili dijapozitiva Lajka formata daje digitalni zapis od 5.328 x 7.920 piksela, bilo osmobiitni ili šestnaestobitni. Dinamički opseg ovog skenera je čak 4,8, ima pojednostavljene funkcije za pritiskanje samo jednog dugmeta prilikom skeniranja. Koristi brzi USB 2 port i radi, kako na Windows, tako i na Macintosh platformi, s minimum 1 gigabajtom ram memorije i najmanje 69 GB slobodnog prostora na hard-disku. I za ovaj uređaj saznali smo samo ceu na američkom tržištu i ona iznosi 569,95 dolara. Detaljnije informacije: www.konicaminolta.com.

NIKON

Nikon D50

U nastojanju da digitalne SLR fotoaparate približi što većem broju korisnika, Nikon je ponudio tržištu nov Nikon D50. Namenjen je pre svega početnicima i onima s plićim džepom ili pak onima koje mrzi da se bakte s komplikovanim podešavanjima, a žele da koriste po kvalitetu poznate Nikon objektivne. Za takve je kod

Fantasea podvodna kućišta za Nikone

Poznata američka firma za proizvodnju ronilačke opreme i podvodnih kućišta za fotoaparate Fantasea izbacila je na tržište dva nova modela za ovo leto: Fantasea CP-6 kućište za digitalne fotoaparate Nikon Coolpix 4600 i Coolpix 5600 i model CP-7 za Coolpix 5900 i Coolpix 7900. Cena kućišta je 160 američkih dolara, a zanimljivo je što u tu cenu ulazi i osiguranje na godinu dana za

ovog fotoaparata predviđeno nekoliko vrsta automatike, ali su i dalje zadržane mogućnosti manualnog podešavanja svih elemenata, kao i istovremenog snimanja u JPEG i RAW formatima. Opremljen je čipom od 6,1 miliona piksela, ali se fotografije pomoću njega beleže na manje i lakše SD memorijske kartice. Za veoma precizno beleženje svetla i boja ugrađen je nov "3D Color Matrix Metering II" sistem. Napajanje je iz novog tipa litijum-jonske baterije koja sa jednim punjenjem obezbeđuje 2.000 snimaka, a s računarnom se povezuje preko USB 2 protokola. Kada se od polovine juna bude pojavio u radnjama zajedno s novim objektivom AFS DX Zoom Nikkor f3,5-5,6/18-55 mm G DX, trebalo bi da košta oko 900 evra. Pored ovog objektiv, Nikon je predstavio i nov zum objektiv AFS DX Zoom Nikkor f4-5,6/55-200 mm G DX.

slučaj prodiranja vode, pa ukoliko ona ošteti fotoaparati, kupac dobija u zamenu novi isti model. S ovim kućištima može se zaroniti do 40 metara dubine. Detaljnije informacije na internet adresi: <http://www.fantasea.com/>

SAMSUNG

Samsung Digimax Pro 815

Na sajtu kineskog "PCOnline" objavljene su prve fotografije digitalnog fotoaparata Samsung Digimax Pro 815 nalik refleksnim fotoaparata, koji je predstavljen na sajmu fototehnike u Pekingju. Ovaj fotoaparati opremljen je mehaničkim zum objektivom Schneider-Kreuznach 15 puta ekvivalenta 28-420 mm i dvotrećinskim čipom nepoznate veličine (naslućuje se da brojka osam ukazuje na čip od osam miliona piksela). Zahvaljujući litijum-jonskoj bateriji 7,4 V/1.900 mAh ovaj fotoaparati je veoma brz i može da snimi 2,5 slika u sekundi. Zanimljiv je još i LC ekran na poledjini fotoaparata veličine čak 3,5 inča. U prodaji će se pojaviti sredinom leta, a na zvaničnom sajtu Samsunga još nema informacija ni o fotoaparatu, ni o tome kolika će mu biti cena.

PANASONIC

Panasonic Lumix DMC-FX8

Najnoviji model džepnog digitalnog fotoaparata iz firme Panasonic jeste Lumix DMC-FX8 s čipom od pet miliona piksela koji je veoma sličan prethodnom modelu FX-7, ali s bitnim unapređenjima. Najvažniji novi element jeste dvostruki stabilizator slike koji značajno povećava mogućnost fotografisanja na slabijem svetlu, uz zagarantovan kvalitet i oštrinu fotografije koju obezbeđuje i trostruki zum objektiv Leica DC Vario Elmarit 2,8-5/5,8-17,4 mm (ekv. 35-105 mm). Novost je veliki ekran za kontrolu i pregledanje snimljenog materijala s prosvetljenjem koje prikazuje jasne fotografije i na jakom svetlu. Kao i prethodni model, i ovaj se proizvodi u tri boje: crnoj, plavoj i ljubičastoj, a nova litijum-jonska baterija garantuje za 162 odsto više energije, što je dovoljno za 300 fotografija u punoj rezoluciji. Cena ovog fotoaparata koji na japanskom tržištu treba da se pojavi od juna ove godine još nije poznata, a detaljnije informacije možete naći na internet adresi: www.panasonic.com.

NAGRADE TIPA

- I ove godine dodeljene su nagrade udruženja TIPA (Technical Image Press Association). Ovom prilikom ćemo ih samo poredati po kategorijama:
- Digitalni refleksni fotoaparati za početnike: Canon EOS 350D;
 - Digitalni refleksni fotoaparati srednje klase: Fujifilm FinePix S3 Pro;
 - Profesionalni digitalni refleksni fotoaparati: Canon EOS-1Ds Mark II;
 - Digitalni ultrakompaktni fotoaparati: Sony Cyber-shot T7;
 - Digitalni superzum fotoaparati: Panasonic Lumix DMC-FZ20;
 - Objektivni ekonomske klase: Tamron AF 18-200 mm f/3,5-6,3 XR Di II LD Asph. (IF) Macro;
 - Profesionalni objektivni: AF-S VR Nikkor 200 mm f/2G IF-ED;
 - Prestižni fotoaparati: Epson RD-1;
 - Digitalna leđa: Sinarback eMotion22;
 - Skener za negative: Konica Minolta DiMAGE Scan Elite 5400 II;
 - Ravni skener za fotografije: Epson Perfection 4990 Photo;
 - Štampač za fotografije A4 formata: Hewlett Packard Photosmart 375;
 - Štampač za fotografije malog formata: Canon Pixma iP8500;
 - Štampač za fotografije A3 formata: Epson Stylus Photo R1800;
 - Fine Art inkdžet fotopapir: Hahnemühle Digital FineArt Collection;
 - Inkdžet fotopapir: Ferrania OptiJet Professional Plus;
 - Sistem za kolor menadžment: GretagMacbeth Eye-One Photo series;
 - Mediji za zapisivanje fotografija: SanDisk Extreme III;
 - Uređaji za bekup: Epson P-2000;
 - Softver za obradu fotografija: Adobe Photoshop CS2;
 - Mobilni uređaj za fotografije: Sony Ericsson K750i;
 - Inovativni dizajn: Olympus μ-mini Digital S;
 - Tehnološko rešenje: Picture Archiving and Sharing Standard (PASS);
 - 3D monitor: Eizo ColorEdge CG 220.

Refleksni digitalni fotoaparati

SLR

BORIS BJELICA

POPULARNOST DIGITALNIH SLR FOTOAPARATA KONSTANTNO RASTE A CENE PADAJU. TO JE RAZLOG POJAVE RELATIVNO VELIKOG BROJA NOVIH MODELA KOJI SU NAMENJENI I ONIMA KOJI NE ŽIVE OD FOTOGRAFIJE VEĆ JE JEDNOSTAVNO VOLE

U analognoj fotografiji jednooki refleksi (Single Lens Reflex) fotoaparati stekli su simpatije velikog broja korisnika. Tako su svi proizvođači nastojali da pokriju različite kategorije – korisnika od početnika do profesionalaca. Tehnologija SLR fotoaparata u digitalnoj fotografiji na početku postojanja zasnivala se isključivo na postojećim analognim fotoaparata i bila je rezervirana isključivo za profesionalne korisnike jer im je cena bila visoka. Razvojem tehnologije nekoliko proizvođača ponudilo je tržištu i pristupačnije kategorije SLR digitalnih fotoaparata namenjenih većem krugu korisnika, pa i amaterima. Njihova cena danas je znatno ispod magične cifre od 1.000 evra, a nije daleko vreme kada ćemo u digitalnoj fotografiji imati SLR fotoaparate različitih kategorija s cenama koje danas imaju analogni fotoaparati. Postojećim korisnicima analognih SLR fotoaparata formata od 35 mm ovo je najbezbolniji prelazak na digitalnu tehnologiju, jer su mogućnosti i glavne karakteristike skoro identične. Razlozi za korišćenje digitalnih SLR fotoaparata u odnosu na kompaktne digitalne fotoaparate jesu višestruki, ali najvažniji su: veći nivo kontrole nad svim parametrima, promena objektivna prema subjektima i uslovima fotografisanja, vreme kašnjenja pre okidanja skoro ne postoji, a takođe omogućavaju znatno brži rad. Testirali smo dve kategorije SLR digitalnih fotoaparata koje se ubrajaju u nižu i srednju klasu, a oni nam omogućavaju štampanje fotografija formata A3, s kvalitetom skoro identičnim onom koji daje film. Više načina eksponiranja, brzina zatvarača, blenda i dodatna oprema znači da ovi fotoaparati mogu izaći na kraj sa širokim opsegom subjekata i omogućavaju potpunu kontrolu i, na kraju, konačan izgled snimljene fotografije. Niža kategorija prilagođena je korisnicima bez prethodnog znanja i sadrži unapred definisane programe sa scenama za različite uslove i subjekte koje želimo da fotografiramo.

Glavne karakteristike digitalnih SLR fotoaparata

CANON EOS 350D

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Imati fotoaparata kompaktnih dimenzija može biti presudno za nošenje, ali ozbiljno utiče na njegovo korišćenje. To je slučaj i sa EOS 350D kod kojeg "dominira" njegova veličina. Glavni rukohvat je plitak, što stvara poteškoće korisnicima s malo većim šakama smanjujući komfor držanja, a primetićete da mali prst uvek ispada ispod rukohvata. Sveukupni izgled ovog fotoaparata nasleđen je od EOS 300D, sa jednim točkom na gornjem delu rukohvata i džojstikom sa četiri pravca za navigaciju kroz menije. Ova četiri dugmeta na delu džojstika omogućavaju pristup opcijama promene ISO osetljivosti, režima autofokusa, balansa belog i načina merenja. Svi ovi parametri menjaju se na glavnom monitoru, bez označavanja na manjem informacionom displeju. Monitor od 1,8 inča je manji od većine ovde prikazanih fotoaparata, a podaci na njemu teško se očitavaju. Kvalitet izrade znatno je bolji nego kod prethodnog modela EOS 300D.

MOGUĆNOSTI

Canon EOS 350D izdvaja se po rezoluciji od osam miliona piksela i brzini koja je postignuta zahvaljujući korišćenju novog procesora Digic II. Obrada informacija je vrlo brza i čini da se ovaj model po performansama može porediti sa svima, čak i s mnogo bržim profesionalnim modelima. Sistem merenja u 35 zona procenjenim sistemom ostao je isti kao kod modela EOS 300D, a takođe i autofokusni sistem koji omogućava izostravanje u sedam polja. Povećan je broj parametara na koje se može uticati, što nije bio slučaj kod ranijeg modela EOS 300D, tako da sada možete individualno izabrati način merenja, kao i režim rada autofokusa. Devet korisničkih funkcija daju mu bolju prilagodljivost različitim uslovima snimanja. Sada koristi manju NB-2LH litijum-jonsku bateriju, pa ako hoćete da vam on služi kao drugo telo ili zamena za EOS 300D, moraćete da izdvojite dodatni novac za rezervnu bateriju.

KVALITET I MOGUĆNOSTI

Dva miliona piksela više od većine konkurenata daje kvalitet fotografija koji vas kod EOS 350D sigurno neće razočarati. Oština snimka jednaka je rezultatima koji daju skuplji fotoaparati kao što je EOS 20D. Kad izvadite fotoaparata iz kutije, možete mu u meniju postaviti profil za direktno štampanje s memorijske kartice tako da će i novopečeni korisnici digitalnih SLR fotoaparata bez naknadne obrade moći odmah da dobiju dobre fotografije. Nivo šuma je skoro nevidljiv s osetljivostima do ISO 400 i možete štampati fotografije snimljene s osetljivošću od ISO 800 do formata A4. Samo s najvećom osetljivošću od ISO 1.600 kvalitet postaje nešto lošiji. Jedino ograničenje u celom pakovanju jeste standardni objektiv od 18 do 55 mm, koji se isporučuje u setu. On daje dobre rezultate s manjim otvorom blende, ali primećuje se trbušasta distorzija i gubitak oštine na krajevima pri većem otvoru blende.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Umesto osnovne verzije programa Zoombrowser EX 5.1 koji je više prilagođen amaterskim korisnicima i omogućava pretraživanje, pregledavanje i konvertovanje RAW formata, na pratećem CD-u Canon nudi i poslednju verziju programa Photo Professional koji se isporučuje sa skupljim modelima kao što je Canon EOS-1Ds Mark II. Photo Professional nudi veći nivo kontrole pri konvertovanju RAW formata. Uz fotoaparata dobićete punjač i punjive baterije, a moguće ga je kupiti s objektivima ili bez njega, kao i u setu sa dva objektivima 18 – 55 mm i 55 – 200 mm. Takođe, ne treba posebno napominjati da Canon proizvodi bogatu kolekciju objektivna i ostale opreme.

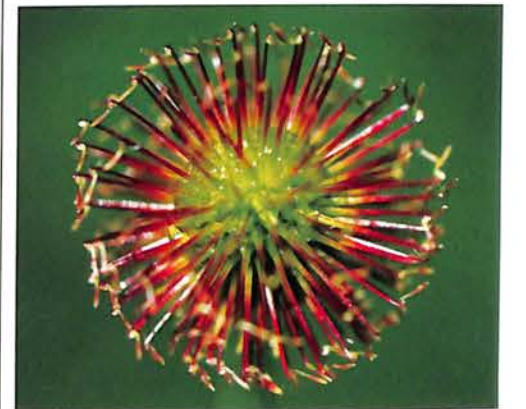
ODNOS CENA/KVALITET

Cena ovog fotoaparata zaista je odlična jer nudi skoro isti nivo mogućnosti i kvalitet fotografije kao i skuplji EOS 20D koji se razlikuje po udobnijem držanju, jačoj konstrukciji i većoj brzini. Ako ste se odlučili da zamenite vaš analogni SLR fotoaparata, a imate neki od Canon objektivna i želite kućište fotoaparata koje je praktično za nošenje, onda je EOS 350D pravi izbor za vas.

NIKON D70S

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Nikon D70s je poboljšana verzija popularnog D70 koji je zadobio simpatije velikog broja korisnika. On predstavlja kombinaciju skupog digitalnog SLR fotoaparata, a po dimenzijama je kompaktan i lak za nošenje. Deluje dosta robustno u ruci i pruža nam osećaj veće pouzdanosti nego bilo koji drugi fotoaparata čija je cena ispod 1000 evra. Monitor od dva inča nešto je veći nego kod njegovog prethodnika. Upravljački meni zadržao je isti raspored, ali je poboljšana čitljivost. Raspored komandi ostao je isti i omogućava jednostavno i logično korišćenje.

MOGUĆNOSTI

Nikon D70s ima skoro savršenu mešavinu opcija za početnike i naprednije korisnike. Ima mnogo automatskih opcija, uključujući i programe sa scenama koji su namenjeni amaterima. Napredniji korisnici biće oduševljeni brojnim parametrima na koje se može uticati: kontrola dubinske oštine, izbor različitih načina merenja i fokusa, a tu su i maksimalna brzina zatvarača od 1/8.000 s i sinhronizacija s blicem do 1/500 s. Zadržao je odličnu brzinu spremnosti za rad, kao i brzinu zapisa na memorijsku karticu, pa ako, na primer, koristite brže memorijske kartice, moći ćete u kontinuitetu da snimate bez potrebe za pauzom da bi se memorija za privremeni smeštaj podataka ispraznila. Autofokus koristi pet mernih polja, pouzdan je i poseduje jaku lampu kao pomoć pri izostravanju u lošim svetlosnim uslovima. U odnosu na raniji model, poboljšane su performanse dinamičkog autofokusa kada se fotografiraju pokretni objekti.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Snimljene fotografije imaju dobru zasićenost boja i oštinu. S najmanjom osetljivošću od ISO 200 možete odštampati fotografije formata A3 bogate detaljima i bez primetnog šuma skoro identične onim koje daju Canon i Olympus s čipom od osam miliona piksela. S povećanjem osetljivosti šum se postepeno povećava, ali su upotrebljive i fotografije snimljene s osetljivošću od ISO 1600 jer je struktura šuma nenametljiva i veoma je slična zrnu koje imaju filmovi. Kao i kod ranijeg modela, možete sami kreirati vlastitu tonsku krivu koristeći program Capture 4.2, a zatim je memorisati u fotoaparatu.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Uz fotoaparatus isporučuje se program PictureProject koji je Nikon razvio za svoje digitalne fotoaparate. Softver olakšava pretraživanje snimljenih fotografija, narezivanje kompaktdiska, štampanje i konvertovanje RAW formata. Konverter RAW formata takođe radi kao plug-in za programe kao što su Photoshop i Photoshop Elements, s ograničenim podešavanjima, i omogućava vam da vidite minijaturni prikaz snimljene fotografije kada koristite Windows pretraživač. Nešto je komplikovaniji za rad u odnosu na raniji Nikon View. Najbolje rezultate prilikom konvertovanja RAW formata i mogućnost uticaja na veliki broj parametara omogućava program Nikon Capture 4.2, ali za ovaj program morate izdvojiti dodatnu količinu novca jer uz fotoaparatus dobijate samo probnu verziju. Koristi unapređenu bateriju EN-EL3a s većim kapacitetom od 1.500 mAh. Osnovni paket opremljen je punjačem, baterijama i kablovima, a, takođe, prodaje se i u setu s objektivom AF-S DX.

objektivi mogu koristiti bez funkcije merenja svetla. Kao i njegov prethodnik D70, koristi novi i-TTL sistem, pa je u potpunosti kompatibilan samo blicevima SB-800 i SB-600.

Zoom-Nikor 18-70 mm f/3,5-4,5. Kompatibilan je velikom broju Nikonovih autofokusnih objektivna, dok se manuelni

ODNOS CENA/KVALITET

Novi D70s samo je unapređena verzija veoma uspešnog D70 i iako je zadržao rezoluciju od šest miliona piksela, ona mu donosi samo 15 odsto manju veličinu slike u odnosu na one koji imaju rezoluciju od osam miliona piksela. Po mom mišljenju, ostaje najbolja kupovina kada uporedimo kvalitet, mogućnosti i cenu. Takođe, nećete pogrešiti i ako kupite stari D70 kojeg trgovci rasprodaju, pa je nešto jeftiniji od nove verzije. Nikon je za D70 napravio novu verziju FirmWare softvera koji ga po mogućnostima približava novom D70s.

OLYMPUS E-300

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Telo E-300 je mnogo veće nego što izgleda na slici. Šire je od ostalih konkurenata u svojoj klasi, ali ima manju visinu zahvaljujući ravnom gornjem delu. Ovaj izdužen dizajn ističe objektiv na levoj strani kućišta, čime stižete osećaj neuravnoteženosti fotoaparata kad ga držite u jednoj ruci. Ako ovo izuzmemo, fotoaparatus je dobro dizajniran. Raspored kontrola je izvanredan, s velikim, lakim za korišćenje i dobro označenim komandama. Kada ga uključite, na zadnjem monitoru pojavice se sve jasne informacije o svim glavnim podešavanjima na fotoaparatusu. Bilo koje od sedam najčešće korišćenih podešavanja menja se jednostavnim pritiskom na odgovarajuće dugme na zadnjoj strani i okretanjem točkica za izbor komandi. Svetlost koja dolazi s monitora odvrtače vaš pogled s tražila, ali monitor će se isključiti kada se lagano pritisne okidač. Kad prevazidete prvi šok u vezi sa dizajnom ovog fotoaparata, videćete da je rukovanje s modelom E-300 brže i lakše u odnosu na bilo koji drugi Olympusov digitalni kompaktni fotoaparatus.

MOGUĆNOSTI

Ovaj fotoaparatus poseduje senzor od osam miliona piksela. Ima 14 programa sa scenama, tri polja autofokusa, puno opcija merenja i manualnih režima. Ovo je jedini model u ovoj klasi koji omogućava snimanje u TIFF formatu podjednako dobro kao i u JPEG i RAW formatima. Olympus E-300 takođe poseduje i Supersonic Wave filter na prednjoj strani senzora. On stvara vibracije kada uključimo fotoaparatus i otklanja prašinu koja može da se

uvuče u fotoaparatus prilikom izmene objektivna. Olympus E-300 ima najsporije vreme spremnosti za rad i vreme zapisa fotografija snimljenih u JPEG

formatu u svojoj klasi. Vreme zapisa u RAW formatu približno je vremenu kod

EOS 350 i D70s i bolje je nego kod *istDs. Slično je kada fotografišemo u kontinuitetu: pre nego što sačekamo da fotoaparatus oslobodi mesto za snimanje, možemo snimiti samo četiri uzastopna snimka u RAW formatu ili najboljem JPEG kvalitetu. Ovaj fotoaparatus nije idealan za brzo fotografisanje i ne daje baš uvek konstantne rezultate kod ESP merenja svetla, ali kao pozitivnu osobinu možemo izdvojiti brzinu i tačnost autofokusa.

KVALITET FOTOGRAFIJE

S najmanjom ISO osetljivošću fotografij snimljene u JPEG formatu kod E-300 su svetle, jasnih boja i s mnoštvom detalja. Idealne su za direktno štampanje s fotoaparata, ali ako ih obrađujete, bolje je da koristite RAW format jer ćete imati veću kontrolu i manji šum. Rezultati su impresivni sve do osetljivosti od ISO 400, ali iznad toga šum koji se javlja ograničava upotrebljivost snimljenih fotografija.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Uz E-300 dobijate softver za prenos, pretraživanje, štampanje i obradu vaših fotografija. Olympus Master softver omogućava vam da odete direktno iz pretraživanja i sortiranja vaših fotografija u konvertovanje i podešavanje fotografija u RAW formatu. Možete istovremeno konvertovati više fotografija, ali samo ako sve zahtevaju iste parametre podešavanja. Kad započnete podešavanje fajlova, možete da kontrolišete sledeće opcije: kompenzaciju ekspozicije, balans belog, kontrast, uoštravanje i zasićenost boja. U osnovnom paketu dobijate punjač, baterije i kablove. Prodaje se s objektivom solidne konstrukcije i performansi ZUIKO DIGITAL ED 14-45 mm f/3,5-5,6. Kada je u pitanju ostala dodatna oprema (pored toga što je ovaj sistem "mlad", jer postoji nešto više od godine), Olympus je do sada napravio lepu kolekciju od devet originalnih objektivna i jednog koji proizvodi Sigma, a tu su i nekoliko bliceva i ostala dodatna oprema.

ODNOS CENA/KVALITET

Reč je o fotoaparatusu od osam miliona piksela, neobične konstrukcije, koji daje fotografije odličnog kvaliteta. Nešto je manje robustan nego profesionalniji model E-1, ali nije nimalo uskraćen za broj funkcija. Ima konkurentnu cenu i zaslužuje da se nađe u razmatranju pri kupovini, pogotovo ako brzina fotografisanja nema toliki značaj, a ne posedujete kolekciju objektivna drugih proizvođača od koje vam se ne isplati oprostiti.

PENTAX *IST DS

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Kada prvi put vidite ovaj fotoaparatus, zapazicete odmah njegovu veličinu. Ovo je najmanji model od svih koje sam testirao, a on je i najmanji digitalni SLR fotoaparatus s promenljivim objektivom. Mnogima neće odgovarati njegove male dimenzije, ali Pentax je upravo težio da napravi fotoaparatus koji možete da nosite, a da ne predstavlja teret, što amateri i očekuju od fotoaparata. Raspored komandi sličan je kao kod skupljeg modela *ist D, s nekoliko prepoznatljivih dugmića koja su jasno obeležena. Kada pritisnete dugme "Function", na monitoru se otvara praktičan meni koji omogućava direktno podešavanje ISO osetljivosti, balansa belog, načina rada blica i načina okidanja, dok ćete za ostala podešavanja, kao što su kvalitet i način merenja svetla, morati ući u meni fotoaparata. Monitor ima dobru vidljivost i omogućava čitanje teksta, čak i pri jakom dnevnom svetlu.

ovoj klasi – Nikonu D70s, a sada i fotoaparatusu Canon EOS 350D. Slično je i s vremenom zapisa

za JPEG fajlove gde je za snimanje potrebno samo 2,3 sekunde, ali razočarava vreme snimanja RAW fajlova – 9 sekundi. Ovaj fotoaparatus nasledio je isti autofokusni sistem kao i *ist D. Sistem je dovoljno brz, ali ne uspeva uvek da memorise subjekt, pogotovo ako se on kreće. Ovo može biti frustrirajuće kad se snimaju subjekti u pokretu, ali u ostalim situacijama dobro funkcioniše.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Kvalitet boja i detalja fotografija snimljenih ovim Pentaxom skoro da dostižu Olympus i Canon koji imaju višu rezoluciju. Fotografije u JPEG formatu s najmanjom osetljivošću ISO 200 su svetle i poseduju dovoljno detalja da se mogu štampati do formata A3 bez puno podešavanja boja i uoštrerenosti. Izvršne performanse zadržava i pri najvećoj vrednosti ISO osetljivosti, s veoma malim šumom čak i kod postavljene osetljivosti od ISO 800 i ISO 1.600.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Pentax Photo Browser koji je lak za upotrebu "stiže" uz ovaj fotoaparatus i omogućava pronaženje i sortiranje vaših fotografija brzo i lako. Za RAW obradu jednostavno kliknite na ikonu Photo Laboratory i novi prozor daće vam pristup širokom opsegu opcija za podešavanje. Nudi sličan nivo kontrole kao i Olympus, s opcijama za osetljivost (kompenzaciju ekspozicije), kontrast, zasićenost boja, uoštravanje i balans belog.

Možete obrađivati više fotografija istovremeno s istim podešavanjem i, za razliku od Olympusa, ovde nećete imati minijaturni prikaz ili opcije pretraživanja u ovom režimu. Uz ovaj fotoaparatus dobićete nekoliko dugotrajnih litijumskih baterija koje nisu punjive, što je veliki hendikep u odnosu na konkurenciju koja isporučuje litijum-jonske baterije. Baterije tipa AA jeftinije su i lakše se pronalaze, ali morate odmah nakon kupovine odvojiti novac za punjač. One koji već poseduju Pentax SLR fotoaparatus obradovače činjenica da je *ist DS kompatibilan skoro svim Pentax K-objektivima, čak i s nekim starijim modelima s manualnim fokusom.

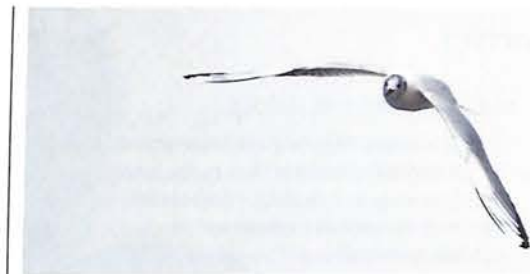
ODNOS CENA/KVALITET

Pentax *ist DS nešto je jeftiniji, ali njegove mogućnosti znatno su ispod onih koje pružaju ostali fotoaparatusi na ovom testu, dok standardni objektiv 18-55 mm, koji se prodaje u setu, zaostaje po mogućnostima koje imaju Nikon 18-70 mm ili Olympus 12-45 mm. Ali, mogućnost korišćenja originalnih objektivna čini ovaj fotoaparatus atraktivnim za sve korisnike Pentax fotoaparata koji se još nisu prebacili na digitalnu tehnologiju.

MOGUĆNOSTI

Najveća specifičnost ovog fotoaparata jeste da za memorisanje snimljenih fotografija koristi SD memorijsku karticu umesto uobičajne CompactFlash kartice koju koriste ostali digitalni SLR fotoaparatusi. Poseduje veliki broj automatskih i manualnih režima rada koji omogućavaju jednostavan rad. Iskusniji korisnici mogu primetiti nedostatak mogućnosti kontrole dubinske oštine, dok ćete većinu ostalih karakteristika koje se očekuju od digitalnog SLR fotoaparata naći i kod *ist DS. Vreme spremnosti za rad manje je od sekunde tako da ćete morati malo da pričekate pre nego što Pentax bude spreman za snimanje. Ipak, on je brži u odnosu na skuplji *ist D i skoro je približan lideru u

CANON EOS 20D

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Canon koristi isti osnovni raspored kontrola koji poseduju i ostali EOS modeli. Kvalitet izrade je izvanredan i daje prijatan osećaj kada ga držite u ruci, čak i posle dužeg vremena korišćenja. Novina je džojstik za izbor autofokusnih polja koji se nalazi odmah iznad točka za brzi izbor komandi. Njegovim korišćenjem znatno je olakšan izbor željenog autofokusnog polja. Dugme koje podiže ugrađeni blic može se aktivirati samo kad je fotoaparatus uključen tako da nema šanse da se slučajno pritisne kad okačite fotoaparatus na rame. Raspored ostalih komandi je dobar i omogućava jednostavno podešavanje parametara.

MOGUĆNOSTI

Sa 8,2 miliona piksela, 20D nudi najveći kvalitet. Poseduje, za ovu klasu SLR digitalnih fotoaparata, nepotrebne ekspozicijske programe sa scenama namenjene neiskusnim korisnicima. Takođe, ima mogućnost podešavanja skoro svih parametara fotografisanja. Nedostaje mu jedino spot merenje, koje ipak ne bi trebalo da je luksuz za ovu klasu SLR digitalnih fotoaparata. Autofokus je poboljšan i sada ima devet polja romboidno raspoređenih, koja pokrivaju najpotrebniji deo kadra za koji vam je potreban autofokus. Takođe, može se pohvaliti i sinhronizacijom za rad blica od 1/250 s, što je najbrže za ovu kasu fotoaparata.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Fotografije se mogu snimati u maksimalnoj rezoluciji 3.504 x 2.336 piksela, što prevedeno u centimetre znači da dobijamo fotografiju veličine od 29,6 x 19,78 cm, s rezolucijom od 300 dpi. Reprodukcijski, zasićenost i tonski raspon boja više su nego korektni. Šum slike na nižim osetljivostima ISO 100 do ISO 200 gotovo je identičan. Za veće osetljivosti neznatno se povećava. Postojeći šum ima veoma lep oblik i to tako da podseća na zrnco kod visokoosetljivog filma. Jednolične površine su savršeno čiste i na njima se ne vide nikakve nepravilnosti.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Uz ovaj fotoaparat isporučuje se program Canon Digital Photo Professional Ver.1.6, koji omogućava da vidimo snimljene fotografije i da pri konvertovanju RAW formata možemo uticati na različite parametre koji utiču na konačan kvalitet fotografije koju obrađujemo. Isporučuje se s punjačem,

baterijama i kablovima, a može da koristi veliku paletu Canon objektivna sa EF i EF-S bajonetima. Takođe, prodaje se i s objektivom EF-S 18-55 mm, f/3,5-5,6 koji je nežne plastične

konstrukcije i skromnih optičkih performansi. Mnogo bolja opcija jeste set koji se odnedavno pojavio na tržištu, a poseduje mnogo kvalitetniji objektiv EF-S 17-85 mm, f/4-5,6 IS USM sa stabilizatorom slike.

ODNOS CENA/KVALITET

Ako ne možete sebi da priuštite prilično skup EOS-1D Mark II, možete naći odlične performanse i mogućnosti u fotoaparatu EOS 20D. Njegove performanse najbliže su onima kod visokoprofesionalnih fotoaparata, a da pri tom ne morate potrošiti čitavo bogatstvo. Možete dobiti sve što vam je potrebno u telu fotoaparata koji je skoro bez ijedne mane. Ako je 20D približan ceni koju ste spremni da platite, onda bi trebalo ozbiljno da razmotrite njegovu kupovinu.

KONICAMINOLTA DYNAX 7D

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Ovo je veliki digitalni SLR fotoaparat robustne konstrukcije, s gumenim rukohvatom koji omogućava sigurno i stabilno držanje. Većinu korisnika možda će uplašiti i zbuniti veliki broj komandi (čak 24) koje se nalaze na njemu, ali nakon kratkog upoznavanja primetićete da to i nije tako strašno. Izbor najvećeg broja komandi dostupan je i bez potrebe ulaska i pretraživanja menija. Takođe, primetno je da nema poseban kontrolni monitor, a sve informacije mogu se videti na velikom monitoru koji se posle nekoliko sekundi isključuje da ne bi previše trošio bateriju ili onda kada se oko približi okularu tražila da nam svetlo koje dolazi od monitora ne bi smetalo prilikom kadriranja. Ponovo se aktivira laganim pritiskom na okidač, a na njemu se orijentacija podataka menja zavisno od toga da li fotoaparat držimo u vertikalnom ili horizontalnom položaju.

MOGUĆNOSTI

Činjenica jeste da je KonicaMinolta prvi digitalni SLR fotoaparat koji će imati veliki značaj za one koji koriste analogne Minoltine fotoaparate. Jedna od najoriginalnijih mogućnosti koju poseduje ovaj SLR digitalni fotoaparat sigurno je ugrađeni sistem za redukciju vibracija zasnovan na pomeranju CCD senzora, a ne na pomeranju grupe sočiva u objektivu. Na ovaj način sa svim Minolta objektivima funkcioniše podjednako dobro i nije potrebno razvijati posebne objektivne koji imaju u sebi stabilizator slike i koji su znatno skuplji u odnosu na slične objektivne bez stabilizatora slike. Sistem za redukciju vibracija kompenzuje trešenje fotoaparata i omogućava bezbedno fotografisanje s brzinama zatvarača koje su za tri stepena duže ili sa osam puta manjim brzinama. Dugme manuelnog fokusa perfektno je postavljeno tako da brzo prebaci s uključenog na isključen autofokus. Sve kontrole savršeno su postavljene da bi korišćenje bilo što lakše.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Kvalitet fotografija koji daje Dynax 7D neće nikoga razočarati. Fotografije s rezolucijom od šest miliona piksela toniski su veoma dobro izbalansirane, s dobrom zasićenošću boja i dobrim dinamičkim rasponom. Kako bi se poboljšala vernost reprodukcije, KonicaMinolta je korisnicima ponudila dva podešavanja na ovom fotoaparatu pod nazivom "Hi-key" i "Low-key", koja treba da omoguću dobijanje većeg broja detalja iz svetlih i tamnih delova fotografije. Kada se odabere opcija "Hi-key", fotoaparat će automatski postaviti osetljivost na ISO 100, a zatim zahvaljujući unapred definisanom algoritmu izračunava potrebne vrednosti kontrasta i zasićenja kako bi se sačuvali detalji u vrlo svetlim delovima fotografije. Ova opcija mogla bi biti korisna, na primer, prilikom fotografisanja venčanja gde bela venčanica može biti uzrok pogrešne

ekspozicije. Kada izaberemo opciju "Low-key", onda se osetljivost automatski podešava na ISO

250 i nastoji da izvuče što više detalja iz tamnih delova slike, što može biti korisno pri fotografisanju noćnih scena.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Sa Dynax 7D dobici softver DiMAGE Viewer 2.3.7 koji nam omogućava pretraživanje, pregledavanje, organizovanje i konvertovanje RAW formata. Osnovni prozor ovog softvera podseća na normalni Windows Explorer. Aktiviranjem DiMAGE Viewer/ editor moći ćemo da uradimo osnovnu obradu fotografije simljene u JPEG formatu ili konvertovanje s izborom parametara kod fotografija snimljenih u RAW formatu. Kao opcija nudi se DiMAGE Master 1.0.0 softver s profesionalnijim mogućnostima, ali za njega moramo izdvojiti dodatni novac. U paketu ćete dobiti punjive baterije i punjač, a može da koristi bogatu kolekciju Minolta objektivna i ostale dodatne opreme.

ODNOS CENA/KVALITET

Poseduje izvanredan opseg karakteristika i mogućnosti, ali sistem autofokusa nije baš zadovoljavajući. Dynax 7D ima sav potencijal da bude izvanredan fotoaparat, i sa novom cenom koja je sada niža skoro 500 € u odnosu na prvobitnu može da se nosi s jakom konkurencijom. Međutim i pored jake konkurencije, postojeći korisnici Dynax SLR analognih fotoaparata mogu imati i te kako koristi kupovinom ovog fotoaparata jer će koristiti postojeće objektivne.

NIKON D100

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Nikon D100 je čvrst, dobro napravljen i lak za korišćenje fotoaparat, koji je konstruisan da bude jeftinija verzija originalnih profesionalnih fotoaparata kao što je D1. Vreme spremnosti za rad takoreći da i ne postoji jer je manje od sekunde, tako da čim uključite fotoaparat možete početi fotografisanje. Glavni problem jeste postavljanje balansa belog, ISO osetljivosti i kvaliteta jer se sve komande nalaze na jednom istom točkiću s ekspozicijskim režimima rada. Ovo podrazumeva da morate okrenuti točkić da promenite opciju i zapamtiti promenu i zatim se vratiti u željeni ekspozicijski režim rada. Ako ovo ne uradite, nećete moći da fotografirate, što je malo dosadno.

MOGUĆNOSTI

Glavna prednost D100 jeste da će on uvek biti jeftiniji od visokoprofesionalnih Nikon fotoaparata. Međutim, kad se pojavio D70 sa svojom cenom, D100 je dobio ozbiljnog konkurenta. Veliki bonus daje mu mogućnost dodavanja vertikalnog rukohvata MB-D100 s prostorom za dve EN-EL3

baterije ili šest AA baterija. Dve EN-EL3 baterije omogućavaju snimanje na hiljade fotografija bez dopunjavanja, što je fotografima veoma značajno.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Tokom godina D100 bio je izložen ozbiljnim testiranjima i uslovima rada, i dokazao se kao pouzdan fotoaparat. Sistem autofokusa radi dobro u većini situacija, ali snimljene fotografije u JPEG formatu zahtevaju blago doterivanje i upotrebu opcije Unsharp Mask u Photoshopu. Brzina zapisa na memorijsku karticu znatno je sporija u odnosu na onu koju ima D70s.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Nikon View 5 softver obezbeđuje jednostavno pretraživanje i pregledavanje snimljenih fotografija,

kao i čitanje i konvertovanje RAW formata. Konverter RAW, takođe, radi kao plug-in za programe kao što su Photoshop i Photoshop Elements, s ograničenim podešavanjima, i omogućava da vidite minijaturni prikaz snimljene fotografije kada koristite Windows pretraživač. Bolji rezultati postižu se kada koristimo program Nikon Capture. Koristi bogatu paletu Nikon objektivna i ostale opreme.

ODNOS CENA/KVALITET

S jedne strane, dokazao se kao veoma pouzdan fotoaparat, ali s druge, D100 danas se ne može nositi s konkurencijom kao što je Canon 20D. Snažno telo glavni je adut u odnosu na znatno brži i jeftiniji D70s. Možemo samo naslutiti da bi Nikon uskoro mogao tržištu ponuditi njegovu dostojnu zamenu, koja bi bila jeftinija verzija profesionalne serije D2.

FUJIFILM FINEPIX S3PRO

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Odmah ćete primetiti da S3Pro izgleda mnogo bolje od svojih prethodnika. Dizajn je ergonomski mnogo bolji, s rukohvatom presvučenim gumom i dodatim vertikalnim rukohvatom s okidačem. Osnovne funkcije su iste kao i kod S2 - lake za razumevanje i upotrebu. Na zadnjem delu nalaze se dva monitora, jedan je veličine dva inča i služi za prikaz fotografije, a drugi je manji, monohromatski i na njemu su prikazana osnovna podešavanja. Jedina nelogičnost jeste ta što se postavljanje ISO osetljivosti nalazi na istom točkiću na kojem se nalaze i ekspozicijski režimi rada. Ovo podrazumeva da morate okrenuti točkić, promeniti osetljivost, pa zatim vratiti u željeni ekspozicijski režim rada.

MOGUĆNOSTI

U fotografskom pogledu, mogućnosti ovoga fotoaparata nisu znatnije unapređene u odnosu na raniji model S3Pro. Za rad ovim fotoaparatom potrebno vam je dosta vremena, jer je vreme zapisa na memorijsku karticu i brzina fotografisanja od 2,5 snimaka u sekundi osrednja za ovu klasu digitalnih

fotoaparata, naročito kada fotografišemo u maksimalnoj rezoluciji. Ako vaše potrebe uključuju akciono snimanje, S3Pro možda neće moći da vas prati. Dobra novina za svakog ko je ranije koristio S1Pro ili S2Pro jeste da je sistem sa dve vrste baterija zamenjen sa samo četiri AA baterije, a sadrži i prostor za dva tipa memorijskih kartica xD i CompactFlash.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Gubljenje detalja u senkama i svetlim delovima biće uvek izazov za digitalnu fotografiju. Model S3 poseduje nov Super CCD SR11 koji ima mogućnost da zadrži detalje u ovim situacijama korišćenjem dve fotodiode i da time poveća dinamički opseg. Snimljene fotografije imaju nešto više detalja u svetlim delovima, što je za svaku pohvalu. Na taj način imaćemo detalja i na svetlom oblačnom nebu. Takođe one imaju dobru zasićenost boja, sličnu onoj koju imaju i Fujifilm filmovi, pa tako poseduje i dva režima koja simuliraju različite filmove: jedan napravljen za pejzaž (sličan s Fuji Velvia) i drugi za portrete (sličan s Fuji Astia). Jedina stvar koja vam se neće dopasti kada je u

pitanju kvalitet jeste da su fotografije snimljene u najvećoj rezoluciji od 12 miliona piksela malo mekane i imaju nešto veći šum, koji je inače dosta nizak. Najbolji rezultati postižu se kada koristimo RAW format i fotografišemo s rezolucijom od šest miliona piksela s proširenim dinamičkim opsegom, tj, koristimo svih 12 fotoosetljivih elemenata, a nakon toga u računaru konvertujemo snimljene fotografije.

SOFTVER I OPREMLJENOST

S3Pro isporučuje se s programima FinePix AX i FinePix Hyper-Utility2 Version 3.0, koji omogućavaju pretraživanje, pregledavanje i konvertovanje RAW formata. Brzina konvertovanja je prosečna i ne nudi preveliki broj parametara za podešavanje. Uz njega dobijate punjive baterije i punjač, pa morate kupiti samo memorijsku karticu i objektiv, ako ih već ne posedujete. Budući da je njegova konstrukcija zasnovana na fotoaparatu F80, može da koristi sve Nikon objektivne i ostalu opremu.

ODNOS CENA/KVALITET

Fujifilm FinePix S3Pro je na vrhu po cenama za srednju klasu SLR digitalnih fotoaparata, ali je skoro i u vrhu kada je u pitanju kvalitet snimljenih fotografija. Mogućnosti su dobre, mada je teško naći opravdanje zašto je S3Pro za više od 500 evra skuplji od svojih konkurenata. Prema dosadašnjoj praksi, može se očekivati korekcija cene naniže, što se strpljivim kupcima može isplatiti.

MODEL FOTOAPARATA	Canon EOS 350D	Nikon D70s	Olympus E-300	Pentax *istDS
Cena telo/set s objektivom (sa PDV)	~86.100 din. (~1.050 evra)	82.000/114.390 din. (999/1.395 evra)	69.700/73.554 din. (850/897 evra)	77.900/94.300 din. (950/1.150 evra)
Priključak za objektiv	Canon EF / EF-S bajonet	Nikon F-bajonet	ZUIKO DIGITAL bajonet	Pentax K bajonet
Faktor uvećanja žižne daljine	1,6 puta	1,5 puta	2 puta	1,5 puta
Tip senzora / veličina	CMOS / 22,2 x 14,8 mm	CCD / 23,7 x 15,6 mm	CCD / 17,3 x 13 mm	CCD / 23,5 x 15,7 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)	1,5 (3:2)	1,33 (4:3)	1,5 (3:2)
Efektivna rezolucija	8 miliona piksela	6,1 milion piksela	8 miliona piksela	6,1 milion piksela
Maksimalna veličina slike bez interpolacije	3.456 x 2.304 piksela	3.008 x 2.000 piksela	3.264 x 2.448 piksela	3.008 x 2.008 piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG	JPEG, RAW, RAW + JPEG	JPEG, TIFF, RAW, RAW + JPEG	JPEG, RAW
Tražilo	pokriva 95 % vidnog polja, korekcija dioptrije -3 do +1 m-1	pokriva 95 % vidnog polja, korekcija dioptrije -1,6 do +1 m-1	pokriva 94 % vidnog polja, korekcija dioptrije -3 do +1 m-1	pokriva 95 % vidnog polja, korekcija dioptrije -2,5 do +1,5 m-1
Monitor	TFT LCD od 1,8 inča (4,6 cm) sa 115.000 piksela	TFT LCD od 2 inča (5 cm) sa 230.000 piksela	LCD od 1,8 inča (4,6 cm) sa 134.000 piksela	TFT LCD od 2 inča (5 cm) sa 210.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	sistem sa 7 AF polja / jedan krstasti / -0,5 do +18 EV	sistem sa 5 AF polja / jedan krstasti / -1 do 19 EV	sistem sa tri AF polja / jedan krstasti / 3 do 17 EV	sistem sa 11 AF polja / 9 krstasti / 0 do 19 EV
AF osvetljivač	koristi svetlo ugrađenog blica	da	koristi svetlo ugrađenog blica	koristi svetlo ugrađenog blica
Brzina zatvarača	30 s do 1/4.000 s i B	30 s do 1/8.000 s i B	30 s do 1/4.000 s i B (8 min)	30 s do 1/4.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/200 s	1/500 s	1/180 s	1/180s
Ekspozicijski režimi rada	Auto, P, Av, Tv, M, A-DEP i šest programa sa scenama	Auto, P, A, S, M i šest programa sa scenama	P, A, S, M i 14 programa sa scenama	Auto, Tv, Av, M i sedam programa sa scenama
Merni sistem	procenjeno u 35 zona, parcijalno (9 % na centralnom delu) i merenje s naglaskom na centar	3D Color Matrix u 1.005 piksela, centralno i spot (1 %)	procenjeno Digital ESP, centralno i spot (2 %)	procenjeno u 16 zona, centralno i spot
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto (100-400), ručno (100/200/400/800/1.600)	Auto i ručno (od 200 do 1.600 s korakom 1/3)	Auto (100-400), ručno (100/200/400/800/1.600)	Auto (200-800), ručno (200/400/800/1.600/3.200)
Korekcija ekspozicije	+/-2 EV (korak 0,3 EV)	+/-5 EV (korak 0,3 EV)	+/-5 EV (korak 0,3 EV)	-2 do 4EV (korak 0,5 EV) ili +/-2 EV (korak 0,3 EV)
Korekcija snage blica	+/-2 EV (korak 0,3 EV)	-3 do +1 EV (korak 0,3 EV)	+/-2 EV (korak 0,3 EV)	nema
AutoBracketing	tri snimka s korakom od +/- 0,3 do 1 EV	dva ili tri snimka s korakom od +/- 0,3 do 2 EV	tri snimka s korakom od +/- 0,3 do 1 EV	tri snimka s korakom od +/- 1/3, 1/2, 1 EV
Balans beloga	Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereni	Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereni	Auto, 8 definisanih opcija, prethodno izmereni i u kelvinima	Auto, 7 definisanih opcija i prethodno izmereni
Bracketing / fino podešavanje balansa beloga	da / da	da / da	da / da	ne / ne
Ugrađeni blic	GN 13 (ISO 100) i pokriva polje objekta do 17 mm (ekv. 27 mm)	GN 12 (ISO 100) i pokriva polje objekta do 18 mm (ekv. 27 mm)	GN 11 (ISO 100) pokriva polje objekta do 14 mm (ekv. 28 mm)	GN 11 (ISO 100) i pokriva polje objekta do 18 mm (ekv. 28 mm)
Blic TTL sistem	E-TTL II	i-TTL	TTL	TTL
Tip memorijske kartice	CompactFlash tip I i II i MicroDrive	CompactFlash tip I i II i MicroDrive	CompactFlash tip I i II i MicroDrive	SD (Secure Digital)
Daljinski okidač	bežični RC-1 ili RC-5 i elektronski žičani RS-60E3	bežični ML-L3 i elektronski žičani MC-DC1	bežični elektronski žičani s HLD-3)	bežični i elektronski žičani SS-205
Kontrola dubinske oštine	da	da	da	da
PictBridge standard	da	da	da	ne
Prikljucci	USB 2,0, video, daljinski okidač E3	USB 2,0, video-izlaz, daljinski okidač i AC adapter	USB 1,1, video, AC adapter	USB 2,0, video-izlaz, daljinski okidač i AC adapter
Napajanje	Li-jon baterija NB-2LH (720 mAh) ili 6 AA (s BG-E3)	Li-jon baterija EN-EL3a (1.500 mAh) ili 3 litijumske CR2 (s MS-D70)	punjiva Li-jon baterija BLM-1 (1.500mAh)	četiri AA (alkalne ili NiMH) ili 2 x CR-V3
Dimenzije / masa (bez baterija i objekta)	127 x 94 x 64 mm / 400 g	140 x 111 x 78 mm / 600 g	146,5 x 85 x 64 mm / 580 g	125 x 93 x 66 mm / 505 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija NB-2LH, punjač CB-2LT, kabl, USB i video-kabl, CD-ROM: Canon Digital Camera Solutions Disk	Li-jon baterija EN-EL3a, nosač baterija MS-D70, punjač MH-18a, kabl, USB i video-kabl, poklopac za monitor BM-5, CD-ROM: PictureProject	Li-jon baterija BLM-1 i punjač BCM-2, kabl, USB i video-kabl i CD-ROM s Olympus Master	dve lijumске baterije CR-V3, kabl, USB i video kabl i CD-ROM s Pentax Photo Browser / pentax Photo Laboratory
Informacije	PROFIFOTO, Beograd, tel.: 011/655-100, www.canon-adria.com	REFOT B, Beograd, Pčinjska 17, tel.: 011/2456-151, www.refot.com	Olympus, Mekenzijska 57, tel.: 011/34-04-138, www.olympus.co.yu	BTI Company, Beograd, Požeška 83a, tel.: 3540-940, www.pentax.com

Canon EOS 20D	FujiFilm FinePix S3Pro	KonicaMinolta Dynax 7D	Nikon D100	Olympus E-1	Pentax *istD
131.200/139.400 din. (1.600/1.700 evra)	180.892 /- din. (2.206 /- evra)	102.500/- din. (1.250/- evra)	118.900/- din. (1.450/- evra)	116.112/156.655 din. (1.416/1.910 evra)	123.000/- din. (1.500 /- evra)
Canon EF / EF-S bajonet	Nikon F-bajonet	Minolta bajonet A tipa	Nikon F bajonet	ZUIKO DIGITAL bajonet	Pentax K bajonet
1,6 puta	1,5 puta	1,5 puta	1,5 puta	2 puta	1,5 puta
CMOS / 22,5 x 15 mm	SuperCCD SR11 / 23 x 15,5 mm	CCD / 23,5 x 15,7 mm	CCD / 23,7 x 15,6 mm	CCD / 17,3 x 13 mm	CCD / 23,5 x 15,7 mm
1,5 (3:2)	1,5 (3:2)	1,5 (3:2)	1,5 (3:2)	1,33 (4:3)	1,5 (3:2)
8,2 miliona piksela	12,34 miliona piksela (6,17 S-tipa i 6,17 R-tipa)	6,1 milion piksela	6,1 milion piksela	5 miliona piksela	6,1 milion piksela
3.504 x 2.336 piksela	3.024 x 2.016 piksela	3.008 x 2.000 piksela	3.008 x 2.000 piksela	f2.560 x 1.920, piksela	3.008 x 2.008 piksela
JPEG, RAW, RAW + JPEG	JPEG, RAW	JPEG, RAW, RAW + JPEG	JPEG, TIFF, RAW	JPEG, TIFF, RAW, RAW + JPEG	JPEG, TIFF, RAW
pokriva 95 % vidnog polja, korekcija dioptrije -3 do +1 m-1	pokriva 95 % vidnog polja, korekcija dioptrije -1,8 do +0,8 m-1	pokriva 95 % vidnog polja, korekcija dioptrije -3 do +1 m-1	pokriva 95 % vidnog polja, korekcija dioptrije -2 do +1 m-1	pokriva 100 % vidnog polja, korekcija dioptrije -3 do +1 m-1	pokriva 95 % vidnog polja, korekcija dioptrije -2,5 do +1,5 m-1
TFT LCD od 1,8 inča (4,5 cm) sa 118.000 piksela	TFT LCD od 2 inča (5 cm) sa 235.000 piksela	TFT LCD od 2,5 inča (6,4 cm) sa 207.000 piksela	TFT LCD od 1,8 inča (4,6 cm) sa 120.000 piksela	TFT LCD od 1,8 inča (4,6 cm) sa 134.000 piksela	TFT LCD od 1,8 inča (4,5 cm) s 118.000 piksela
sistem sa 9 AF polja / jedan krstasti / 0,5 do +18 EV	sistem sa 5 AF polja / jedan krstasti / -1 do 19 EV	sistem sa 9 AF polja / jedan krstasti / 0 do 19 EV	sistem sa 5 AF polja / jedan krstasti / 0 do 19 EV	sistem sa tri AF polja / jedan krstasti / 0 do 19 EV	sistem sa 11 AF polja / 9 krstasti / 0 do 19 EV
koristi svetlo ugrađenog blica	da	koristi svetlo ugrađenog blica	da	da	koristi svetlo ugrađenog blica
30 s do 1/8.000 s i B	30 s do 1/4.000 s i B	30 s do 1/4.000 s i B	30 s do 1/4.000 s i B	60 s do 1/4.000 s i B	30 s do 1/4.000 s i B
1/250 s	1/180s	1/160s	1/180 s	1/180 s	1/150 s
Auto, P, Av, Tv, M, A-DEP i šest programa sa scenama	P, A, S i M	Auto, P, A, S, M i šest programa sa scenama	P, A, S i M	P, A, S i M	Auto, P, Tv, Av i M
procenjeno u 35 zona, parcijalno (9 % na centralnom delu) i merenje s naglaskom na centar	3D Matrix u deset segmenata, centralno i spot (1%)	merenje u 14 segmenata (sača), centralno i spot	3D Matrix u deset segmenata, centralno i spot (1%)	procenjeno Digital ESP, centralno i spot (2%)	procenjeno u 16 zona, centralno i spot
Auto (100-400), ručno (100/200/400/800/1.600/3.200)	ručno (100/200/400/800/1.600)	Auto (100-400), ručno 100/200/400/800/1.600/3.200	Auto (200-1.600), ručno (od 200 do 6.400 s korakom 1/3)	Auto (100-400), ručno (100/200/400/800/1.600/3.200)	ručno (200/400/800/1.600/3.200)
+/-2 EV (korak 0,3 EV)	+/-5 EV (korak 0,5 EV)	+/-3 EV (korak 0,5 EV) ili +/-2 EV (korak 0,3 EV)	+/-5 EV (korak 0,3 EV)	+/-5 EV (korak 0,3 EV)	+/-3 EV (korak 0,5 EV) ili +/-2 EV (korak 0,3 EV)
+/-2 EV (korak 0,3 EV)	-3 do +1 EV (korak 0,5 EV)	+/-2 EV (korak 0,3 EV)	-3 do +1 EV (korak 0,3 EV)	+/-2 EV (korak 0,3 EV)	nema
tri snimka s korakom od +/- 0,3 do 1 EV	dva ili tri snimka s korakom od +/- 0,5 do 2 EV	tri snimka ili pet snimaka s korakom od +/- 0,3 do 1 EV	dva ili tri snimka s korakom od +/- 0,3 do 2 EV	tri snimka s korakom od +/- 0,3 do 1 EV	tri snimka s korakom od +/- 0,3 do 1 EV
Auto, 6 definisanih opcija, prethodno izmereni i u kelvinima	Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereni	Auto, 6 definisanih opcija, prethodno izmereni i u kelvinima	Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereni	Auto, 8 definisanih opcija, prethodno izmereni i u kelvinima	Auto, 7 definisanih opcija i prethodno izmereni
da / da	ne / da	da / da	da / da	da / da	ne / ne
GN 13 (ISO 100) i pokriva polje objekta do 17 mm (ekv. 27 mm)	GN 12 (ISO 100) pokriva polje objekta do 28 mm (ekv. 42 mm)	GN 12 (ISO 100) pokriva polje objekta do 16 mm (ekv. 24 mm)	GN 11 (ISO 100) i pokriva polje objekta do 18 mm (ekv. 27 mm)	nema	GN 11 (ISO 100) pokriva polje objekta do 18 mm (ekv. 28 mm)
E-TTL II	D-TTL	TTL	D-TTL	TTL	TTL
CompactFlash tip I i II i MicroDrive	xD, CompactFlash tip I i II i MicroDrive	CompactFlash tip I i II i MicroDrive	CompactFlash tip I i II i MicroDrive	CompactFlash tip I i II i MicroDrive	CompactFlash tip I i II i MicroDrive
elektronski žičani RS-80 E3	žičani mehanički okidač	elektronski žičani	žičani mehanički okidač i žičani elektronski s MB-D100)	bežični i elektronski žičani	bežični i elektronski žičani SS-205
da	da	da	da	da	da
da	ne	ne	ne	ne	ne
USB 2,0, video, daljinski okidač E3	USB 2,0, Firewire (IEEE 1394), video-izlaz, X-sinhro priključak i AC adapter	USB 2,0, video izlaz, X-sinhro priključak i AC adapter	USB 1,1, video-izlaz, daljinski okidač i AC adapter	USB 2,0, Firewire (IEEE 1394), X-sinhro priključak, video-izlaz, daljinski okidač i AC adapter	USB 1,1 / video-izlaz, X-sinhro priključak, daljinski okidač i AC adapter
Li-jon baterija BP-511A (1.390 mAh) ili 6 AA (s BG-E2)	četiri AA (alkalne ili NiMH) (isporučuju se NIMH od 2.300 mAh)	Li-jon baterija NP-4000 (1.500 mAh)	Li-jon baterija EN-EL3 (1.400 mAh) ili 6 AA (s MB-D100)	Li-jon baterija BLM-1 (1.500 mAh) ili BLL-1 (s SHLD-2)	četiri AA (alkalne ili NiMH) ili 2 x CR-V3
144 x 106 x 72 mm / 685 g	148 x 135 x 80 mm / 835 g	150 x 106 x 78 mm / 760 g	144 x 116 x 81 mm / 700 g	141 x 104 x 81 mm / 660 g	129 x 95 x 60 mm / 550 g
Li-jon baterija BP-511A i punjač CB-5L, kabl, USB i video kabl, Canonovi programi (Canon EOS Solution Disk v8.0 i Digital Photo Professional v1.2) i Adobe Photoshop Elements 2.0.	četiri NiMH baterije, punjač BCN-NH2, kabl, USB IEEE 1394 (FirmWire) i video kabl, poklopac za monitor, CD-ROM: FinePix AX i FinePix Hyper-Utility2 Version 3.0	Li-jon baterija NM-400 i punjač BC-400, kabl, USB i video kabl, poklopac za monitor i CD-ROM s DiMAGE Viewer	Li-jon baterija EN-EL3, punjač MH-18, kabl, USB i video kabl, poklopac za monitor BM-2, CD-ROM: NikonView 6 i Photoshop Elements 2	Li-jon baterija BLM-1 i punjač BCM-1, kabl, USB kabl, IEEE1394 (Firmwire) kabl, video-kabl i CD-ROM s Olympus View 1.0 programom	dve lijumске baterije CR-V3, kabl, USB i video kabl i CD-ROM s Pentax Photo Browser / pentax Photo Laboratory
PROFIFOTO, Beograd, tel.: 011/655-100, www.canon-adria.com	MEGAPHOTO, Cara Uroša 71a, Beograd, tel.: 011/184-179, www.fujifilm.co.yu	Powercom imaging, Bulevar Avnoja 67/4, Beograd, tel.: 011/3017-828, www.konicaminolta.com	REFOT B, Beograd, Pčinjska 17, tel.: 011/2456-151, www.refot.com	Olympus, Mekenzijska 57, tel.: 011/3404-138, www.olympus.co.yu	BTI Company Beograd, Požeška 83a, tel.: 3540-940, www.pentax.com

MODEL FOTOAPARATA	Canon EOS 350D	Nikon D70s	Olympus E-300	Pentax *istDS	
Plus	odličan kvalitet snimljenih fotografija, veoma mali šum čak i za osetljivost od ISO 1.600, prihvatljiva cena za mogućnosti koje pruža, brzina rada	sinhronizacija od 1/500 s, kvalitet snimljene fotografije, veliki broj parametara za podešavanje, prihvatljiva cena za mogućnosti koje pruža, brzina rada	odlična cena za mogućnosti koje pruža, kvalitet snimljenih fotografija s nižim osetljivostima i sistem za čišćenje CCD senzora	dobar kvalitet snimljenih fotografija i s većom ISO osetljivošću, svetlo tražilo, jednostavno upravljanje i kompaktna konstrukcija	
Minus	otežano postavljanje osnovnih parametara kada je jako dnevno svetlo, suviše je mali za korisnike s većim šakama, kapacitet baterije je nešto manji	nema dodatni nosač baterija s vertikalnim rukohvatom, nema nižu osetljivost od ISO 200, RAW+JPEG format koristi samo Basic kvalitet	mala brzina zapisa kod RAW i TIFF formata, spremnost za rad, veliki šum iznad osetljivosti ISO 400, USB 1,1 veza s računarom, okular nije u osi objektiva	ne isporučuje se s punjivim baterijama i punjačem, nema mogućnost dubinske kontrole, nema nižu osetljivost od ISO 200, suviše je mali za ljude s većim šakama	
Vreme spremnosti za rad	manje od 0,5 s	manje od 0,5 s	2 s	1,1 s	
Brzina kontinualnog fotografisanja	2,9 snimaka u sekundi	3 snimka u sekundi	2,5 snimaka u sekundi	2,8 snimaka u sekundi	
Bafer (JPEG/RAW/TIFF)	14 / 5 / - snimaka	9 / 4 / - snimaka	4 snimka	8 snimaka	
Vreme zapisa na memorijsku karticu ¹ / veličina ²	JPEG	1,5 s / 2,5 MB	1,5 s / 2,9 MB	3 s / 6,1 MB	
	TIFF	-	-	6 s / 23,3 MB	
	RAW	3 s / 7 MB	3 s / 5 MB	4 s / 13,5 MB	9 s / 10,3 MB
	RAW+JPEG	3,5 s / 9,49 MB	3,5 s / 5,8 MB	6 s / 19,6 MB	-
OCENA					
Konstrukcija i rukovanje	85 %	95 %	95 %	90 %	
Mogućnosti	95 %	95 %	90 %	85 %	
Kvalitet fotografije	95 %	90 %	90 %	90 %	
Softver i opremljenost	90 %	90 %	90 %	85 %	
Cena / kvalitet	95 %	95 %	95 %	90 %	
Ukupna ocena	92 %	93 %	92 %	88 %	

¹ korišćena memorijska kartica SanDisk Ultra II od 1 GB
² približne vrednosti

OLYMPUS E-1

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Telo je robustne konstrukcije, napravljeno od legure magnezijuma. Na njemu su sve potrebne komande neophodne za podešavanje osnovnih parametara. Ali, to umanjuje vašu pripravnost ukoliko sklonite ruku s rukohvata na fotoaparatu. Zvuk okidača je odličan – mekan i tih, nasuprot tvrdom zvuku kod većine konkurentnih SLR fotoaparata. Veoma je komforan i stabilan u ruci zahvaljujući dobro oblikovanom rukohvatu i prostoru za palac na zadnjem delu, koji su presvućeni mekanom gumom, a svemu tome doprinosi i dobro izbalansirana težina.

MOGUĆNOSTI

Olympus E-1 zasnovan je na četvorotrećinskom (FourThirds) sistemu i to je bio prvi SLR sistem kod koga su objektivni specijalno konstruisani za digitalne fotoaparate. Telo je napravljeno da bude otporno na vremenske uslove tako da ne morate previše da brinete da li će vlaga ući u fotoaparatu. Olympus takođe poseduje i Supersonic Wave filter koji otklanja prašinu s površine CCD senzora – drugi proizvođači fotoaparata trebalo bi da razmisle o ovom Digitalno ESP

merenje, koje meri svetlost na čitavoj površini i određuje prosečnu ekspoziciju, veoma uspešno rešava različite svetlosne situacije, a na raspolaganju je i spot merenje.

KVALITET FOTOGRAFIJE

U vreme kad se ovaj fotoaparatu pojavio, pet miliona piksela bilo je ispod rezolucije koju su imali konkurentski modeli. Međutim, kao pozitivnu osobinu treba istaći da su rezultati mnogo bolji nego što biste očekivali od fotoaparata sa pet miliona piksela. Pikseli su dobro definisani i omogućavaju dobijanje oštrih fotografija s dobrom reprodukcijom boja. Sistem autofokusa je odličan i poseduje tri autofokusna polja, ali, nažalost, izabrano autofokusno polje nije osvetljeno.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Uz ovaj fotoaparatu isporučuju se dva softvera: Olympus Viewer i Olympus Studio. Dok se prvi softver dobija besplatno, drugi je samo probna verzija i moraćete ga nakon isteka perioda od 30 dana kupiti. Olympus Viewer omogućava pretraživanje i

pregledavanje snimljenih fotografija po sličnom principu kao što radi i dobro poznati program ACDSee, a biće vam od koristi nakon što počnete puniti vaš računar snimljenim fotografijama. Takođe, omogućava i konvertovanje RAW formata. On neće zadovoljiti potrebe profesionalaca, ali tu je daleko napredniji softver Olympus Studio koji omogućava znatno bolju kontrolu nad svim parametrima pogotovo prilikom obrade RAW formata. Uz njega ćete dobiti sve što vam je potrebno za rad, osim memorijske kartice, a prodaje se u setu s objektivom ZUIKO DIGITAL 14–54 mm f/2,8–3,5, a u poslednje vreme i s jeftinijim objektivom DIGITAL 14–45 mm f/3,5–5,6. Iako je sistem mlad, za njega ćete naći objektivne različiti žižnih daljina i ostali pribor.

ODNOS CENA/KVALITET

Cena E-1 pala je za, verovali ili ne, čitavih 700 evra u odnosu na 2003. godinu kada se pojavio. Sada je mnogo prihvatljiviji, ali zadnja serija digitalnih SLR fotoaparata, uključujući njihovog mlađeg brata E-300, sa 8 miliona piksela ostavlja E-1 za sobom. Ako ste student, možete ga kupiti i za 900 evra u kompletu s objektivom DIGITAL 14–45 mm f/3,5–5,6. što je zaista lepa cena i odličan mamak da se priključite četvorotrećinskom sistemu.

Canon EOS 20D	FujiFilm FinePix S3Pro	KonicaMinolta Dynax 7D	Nikon D100	Olympus E-1	Pentax *istD
odlična rezolucija i kvalitet snimljenih fotografija, veoma nizak nivo šuma kod većih ISO osetljivosti, konstrukcija tela i udobnost držanja	ugrađeni vertikalni rukohvat, kvalitet snimljenih fotografija s minimalnim šumom i dobrim dinamičkim opsegom	konstrukcija tela i udobnost držanja, veliki monitor, kvalitet izrade i jedinstveni sistem za stabilizaciju slike	robustna konstrukcija, mogućnost podešavanja velikog broja parametara, kvalitet fotografije snimljene u RAW formatu	odličan kvalitet za 5 miliona piksela, sistem za čišćenje CCD senzora, robustno kućište zaštićeno od prašine i vlage	jednostavno upravljanje i kompaktna konstrukcija, svetlo tražilo, dobro kontrolisan šum
nema spot merenje, monitor bi mogao da bude veći od 1,8 inča, džojstik za izbor AF polja je premalen	mala brzina zapisa, nema vertikalnih komandi, visoka cena za ovu klasu fotoaparata	merni sistem ima tendenciju da podeksponira, nema poseban kontrolni displej, autofokus zna ponekad da izneveri	mala brzina zapisa, fotografije u JPEG formatu blago su mekane	vreme spremnosti za rad, izabrano autofokusno polje nije osvetljeno	mala brzina zapisa i spremnosti za rad, rukovanje nije toliko komforno, nema nižu osetljivost od ISO 200, ne isporučuje se s punjivim baterijama i punjačem
manje od 0,5 s	1 s	1,4 s	manje od 0,5 s	1,7 s	1,5 s
5 snimaka u sekundi	2,5 snimaka u sekundi	3 snimka u sekundi	3 snimka u sekundi	3 snimka u sekundi	2,7 snimaka u sekundi
23 / 6 / - snimaka	12 snimaka (bez interpolacije)	15 snimaka	7 snimaka	12 snimaka	4 snimka
1,5 s / 2,7 MB	4,5 s / 3,2 MB	5,5 s / 4,6 MB	3 s / 2,5 MB	5 s / 15,7 MB	18 s / 17,3 MB
-	-	-	25 s / 17,3 MB	3 s / 10,4 MB	8,5 s / 12,7 MB
2 s / 7,5 MB	9 s / 12,8 MB	9 s / 12,8 MB	6 s / 9,5 MB	5 s / 13,5 MB	-
3 s / 10,2 MB	-	10,5 s / 11,46 MB	-	-	-
95 %	90 %	95 %	95 %	95 %	90 %
95 %	95 %	95 %	90 %	90 %	85 %
95 %	96 %	90 %	85 %	85 %	85 %
90 %	90 %	90 %	90 %	90 %	85 %
90 %	80 %	92 %	85 %	90 %	85 %
93 %	90 %	92 %	89 %	90 %	86 %

PENTAX *ISTD

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Pentax *ist D je ubedljivo najmanji i najlakši u srednjoj klasi digitalnih SLR fotoaparata i sigurno će uzbuditi one koji vole male fotoaparate. Međutim, nije baš komforan za korišćenje tokom dužeg vremena i nemojte čak ni da razmišljate da nosite rukavice, osim ako nemate male šake. Kontrole su dobro raspoređene i konstrukcija je dobra, ali majušna veličina čini da rukovanje ovim aparatom nije toliko komforno kao što je kod ostalih većih konkurentskih fotoaparata.

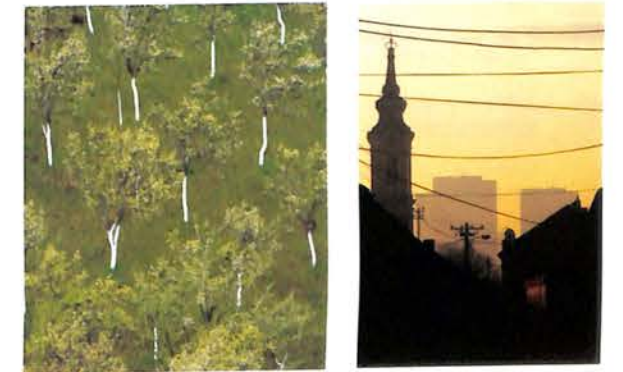
MOGUĆNOSTI

Pored kontrolnog displeja nalazi se mali dijagram koji nam pokazuje, u slučaju da ste zaboravili, koje je dugme potrebno da koristite kako biste promenili podešavanja. Takođe, zanimljivo je da kada koristite ekspozicijski režim P, okretanjem jednog od dva komandna točkica dobićete trenutni prioritet zatvarača ili blende, što može biti sasvim zgodno kad vam je potrebna brza promena izabrane kombinacije.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Fotoaparati u ovom rangu cena trebalo bi da rade većim brzinama, ali *ist D je sporiji od konkurencije. Vreme spremnosti za rad je tri sekunde i snima prilično sporo. Pokušaj memorisanja pokretnih subjekata može biti mala varka za autofokus. Fotografije snimljene ovim aparatom imaju neutralan prikaz boja, sličan onome koju daje film, šum je dobro kontrolisan čak i za osetljivost od ISO 800, a oština nešto mekša. To nam omogućava izradu fotografija dobrog kvaliteta veličine A3 formata.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Uz ovaj fotoaparatu isporučuju se dve programske aplikacije: Pentax Photo Browser i Pentax Photo Laboratory. Photo Browser omogućava pregledavanje, organizovanje i pretraživanje fotografija snimljenih u JPEG, RAW i TIFF formatima, prikazujući sve potrebne EXIF podatke o snimljenim fotografijama. Druga aplikacija, Photo Laboratory, omogućava konverziju RAW formata. Izbor parametara za podešavanje malo je impresivniji, a ni brzina konvertovanja nije baš impresivna. Nažalost, ovaj fotoaparatu ne isporučuje se s punjivim baterijama i punjačem, a s njim se mogu koristiti solidna paleta Pentax objektivata i ostale opreme koju su koristili i analogni fotoaparati.

ODNOS CENA/KVALITET

Po karakteristikama i mogućnostima ne donosi ništa specijalno i po ceni je negde u sredini za ovu klasu. Na ovom testu nije ni nadmašio, a ni previše razočarao i performanse su mu zadovoljavajuće. Međutim, ako su male dimenzije ono što vi želite, onda je Pentax *ist D pravi izbor za vas.

Univerzalni skener

EPSON JE VEĆ NEKOLIKO GODINA U SAMOM VRHU KADA SU U PITANJU RAVNI SKENERI KOJI MOGU DA SKENIRAJU I FILMOVE. NOV SKENER SAMO JE LOGIČAN NASTAVAK S KOJIM EPSON NASTOJI OSTATI U VRHU. DA LI OVAJ MODEL NASTAVLJA TRADICIJU, VIDEĆETE U NASTAVKU

SADRŽAJ U KUTIJI

Kada otvorite kutiju primetićete da se u njoj nalazi sve što vam je potrebno za skeniranje fotografija i filmova. Jedino što ćete možda morati kupiti jeste FireWire kabl, naravno, ako planirate da ga povežete s računarom koristeći ovu vezu.

KONSTRUKCIJA

Skener je solidne plastične konstrukcije i veoma lepog dizajna. U poklopcu se nalaze lampa i mehanizam za skeniranje filmova, tj. transparentnih površina do 203 x 254 mm. Adapteri za skeniranje filmova možda deluju malo nežno, ali omogućavaju dobro i jednostavno postavljanje filmova različitih formata.

INSTALACIJA

Kada izvadimo skener iz kutije, potrebno je prvo otključati mehanizam oba dela skenera, zatim instalirati program i priključiti ga s izvorom napajanja i računarom. Nakon toga skener je spreman za rad. Instalacija je jednostavna i za manje iskusne korisnike.

PROGRAM

Osnovni Epson Scan program podeljen je na tri segmenta za različite grupe korisnika. Prvi je potpuno automatski režim skeniranja, a tu su i: režim za manje iskusne korisnike (za kućnu upotrebu), profesionalni segment koji omogućava potpunu kontrolu i uticaj na sve parametre koji omogućavaju dobijanje kvalitetnijih skenova. Podešavanje nije nimalo komplikovano i brzo ćete se snaći bez većih problema. Program za skeniranje pored opcije Digital ICE, koja automatski koriguje nečistoće i ogrebotine s filmova, poseduje i mogućnost koja automatski rekonstruiše izbledele fotografije i filmove prilikom skeniranja. Naravno, uz ovaj skener dobijate i još dva odlična, dobro poznata programa – Photoshop Elements 2.0 i SilverFast 6, što je zaista pohvalno, mada specijalizovani program SilverFast 6 ne nudi ništa bolji i jednostavniji rad od originalnog Epson programa.

BRZINA I KVALITET SKENIRANJA

Brzina skeniranja u odnosu na raniji model 4970 povećana je za oko 40 odsto. Pobošanje brzine najviše se primećuje kod skeniranja reflektujućih površina, dok je prilikom skeniranja transparentnih površina povećanje brzine nešto manje od pomenutog procenta, a i manje je i od brzine koju imaju današnji specijalizovani film skeneri. Skeniranje reflektujućih površina kao što su fotografije, što je njegova osnovna namena, više je nego odlično, s detaljima u tamnim delovima i s dobrom oštrinom, a reprodukcija boja je korektna i zahteva samo u nekim slučajevima manje korekcije. Kada skeniramo transparentne površine, kvalitet je takođe odličan, s nešto manjom oštrinom u odnosu na one koje daju bolji specijalizovani film skeneri, ali to je sigurno nešto najbolje što mogu da ponude ravni skeneri u ovoj klasi.

CENA / KVALITET

Ovaj model nastavlja tradiciju veoma uspešnih ranijih modela ravnih skenera (Epson Perfection 3200 i 4970 Photo), koji veoma uspešno i kvalitetno skeniraju fotografije i filmove različitih formata. Pa tako, za veoma malo novca možete imati odličan univerzalni skener za vašu profesionalnu ili kućnu digitalnu laboratoriju.

BORIS BJELICA

Adapteri za skeniranje različitih veličina filmova

PLUS

- » kvalitet skeniranja,
- » Digital ICE,
- » mogućnost skeniranja transparentnih filmova do 25 x 20,
- » cena

MINUS

- « kvalitet i brzina ne mogu se porediti s boljim film skenerima.

TEHNIČKI PODACI

Cena (sa PDV)	45.100 din. (550 evra)
Optička rezolucija	4.800 x 9.600 dpi
Dinamički opseg *	4D
Veza s računarom	USB 2.0 i FireWire (IEEE 1394)
Maksimalni format fotografija koje može da skenira	A 4
Format filma koji može da skenira	35 mm, 120 mm, 5 x 4 inča i 203 x 254 mm
Maksimalna rezolucija skeniranja	4.800 x 9.600 piksela
Maksimalna veličina fotografije formata A4 u 300 dpi	24 MB
Prethodni pregled (preview) fotografija formata A4	7,3 s
Brzina skeniranja A4 fotografije	14,5 s
Maksimalna veličina fajla filma od 35 mm (8 bita)	80 MB
Prethodni pregled (preview) filma od 35 mm	1 min
Brzina skeniranja filma od 35 mm	2 min, 11 s
Brzina skeniranja filma od 35 mm s uključenom opcijom Digital ICE	5 min, 30 s
Dimenzije (D x Š x V)	476 x 304 x 134 mm
Masa	6,7 kg
Sadržaj kutije	USB kabl, kabl za napajanje, četiri adaptera za film, programi (Epson Scan, drajver, Photoshop Elements 2.0, SilverFast 6 SE)
Informacije	BS Procesor, Beograd, Hadži Nikole Živkovića 2, tel.: 3284 488, www.bsprocesor.com

* (eng. Density range, Dynamic range) označava sposobnost skenera da prenese što je moguće kvalitetniju sliku, a da se pri tome ne izgube detalji u tamnim i svetlim delovima.

SanDisk
STORE YOUR WORLD IN OURS™

CompactFlash

SD

SD mini

MultiMedia

RS-MMC

MemoryStick PRO

MemoryStick Duo

xD-Picture Card

U svim bolje snabdevenim radnjama

WWW.SANDISK.CO.YU

SanDisk

REFOT B - Ekskluzivni uvoznik i distributer
tel. 011 308 7004, 2456 151, fax. 011 446 0234

SanDisk, SanDisk logo i CompactFlash su zaštitni znaci korporacije SanDisk, registrovane u SAD i drugim zemljama. Store Your World in Ours je zaštitni znak SanDisk korporacije. © 2004 SanDisk Corporation. Sva prava zadržana.

GORAN MALIĆ, predavač istorije fotografije na Akademiji umetnosti BK u Beogradu

Najpre reč dve o načinu izbora radova za ovu rubriku. Kako za svaki broj pristigne mnogo fotografija, katkad i u tridesetak pošiljaka, a u svakoj je najmanje tri (a ako je CD, onda ume da bude i svih sto), razumljivo je da izbor nije nimalo lako napraviti. To ne znači da biramo samo "dobre fotografije" (ma šta to kome značilo), a one nedovoljno uspešne odbacujemo. Ne, nego u svakoj pošiljci tražimo karakterističan i dovoljno uopšten primer da se kroz njegov komentar odgovori na pitanja više čitalaca. A ako, pri tom, fotografija nije baš najbolja, šta da se radi – na greškama se najbolje uči. Dakle, šaljite svoje radove, ali nema razloga da nas zatrpavate velikim brojem fotografija. Ako su na papiru, biće dovoljno i desetak, a ako su na kompaktnom disku, možete i neku više. Još nešto: savetujte se pre slanja, sprovedite anketu među poznanicima, izložite im više svojih fotografija, pa dopustite da odaberu one koje im se čine najboljim. Više očiju bolje vidi. Tako će se vaša obimna kolekcija fotografija nejednake vrednosti sama od sebe pročistiti, a neki primerci koji svima zapadnu za oko, postaću i vaši favoriti.

SVETOZAR Đurić ▲

MAKROSNIMAK Svetozara Đurčića iz Titela pod nazivom "Posle kiše 4" daje lepu informaciju o sposobnosti fotografa da priđe dovoljno blizu svom objektu i načini oštru fotografiju. Ta činjenica je pohvalna za autorovo poznavanje zanata, ali da li je to dovoljno? Idemo redom... Zeleno je boja prirode, ona dominira, a to fotografiju donekle čini jednoličnom. Kapljice su male, pa malo veće i najzad vrlo krupne, što je zanimljivo kao gradacija. Položaj stabilnije neprirodan je za uobičajeno shvatanje da stabla uglavnom rastu manje-više uspravno (makar da

ima izuzetaka). Sve u svemu, prizor deluje kao da je odsečen iz prirodnog okruženja i, pri tom, izokrenut. Ako se zapitamo o čemu nas fotografija obaveštava, i šta novo možemo saznati o biljci, kapima rose, ili uopšte o makrofotografiji – e, tu smo zatečeni. Ne bismo znali pravi odgovor. Dakle, i na fotografijama koje ne pretenduju da budu umetnička dela, već su, takoreći, egzibicije zanatsko-tehničke prirode, treba da postoji vidljiv smisao i razlog za postojanje. Virtuoznost izvođenja, sama po sebi, nije dovoljna, ona je samo neophodan uslov za nastanak dela.

Svet drugačiji od realnog

◀ BOJAN milović

NA FOTOGRAFIJI Bojana Milovića iz Novog Pazara pod nazivom "Magla u polju", a i na nekim drugim fotografijama iz iste pošiljke, može se uočiti sklonost autora ka atmosferičnosti. U stvari, nimalo nije lako načiniti korektan snimak pod maglom a da se sva ta meka atmosfera ne samo zadrži nego i istakne u svojoj izražajnosti. Najpre, magla unosi u fotografiju preovladavajuće sivkaste tonove, što će nevestom fotografu da napravi velike probleme. Na takvoj fotografiji i nema pravih belina, a to već onemogućuje kontrolu zasićenosti fotografije (budući da je

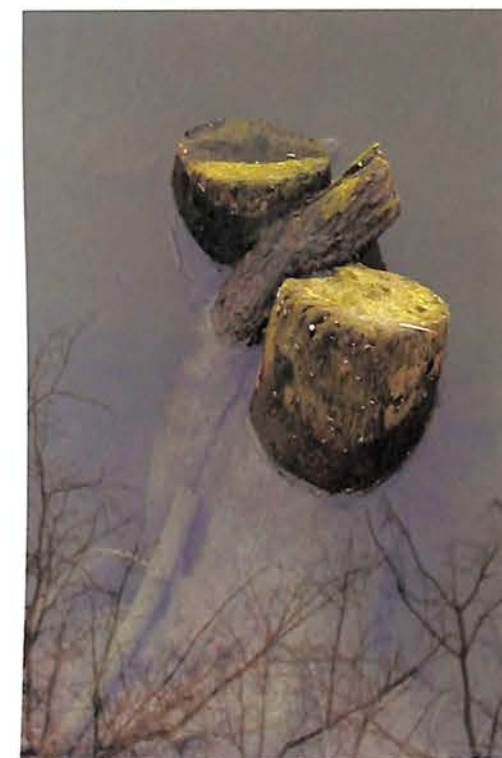
prirodno da svaka fotografija sadrži što širi spektar tonova, od belog do crnog). Sve u svemu, mora se prilično pažljivo postupati s očuvanjem postojećih tonova, pri čemu neki pogreše naknadno kada odluče da poprave kontrast, tobož da očiste fotografiju, a zapravo tako razore ono što je najdragocenije – atmosferu. Uočimo da je fotografija lepo komponovana; autor zna da nije sve u izmaglici, već se dosetio da uključi i tamni prvi plan – rešetkastu ogradu, koja fotografiji daje makar neku reljefnost i donekle produbljuje prostornost.

SINIŠA pavlič ▲

ČITALAC Siniša Pavlič iz Vladičinog Hana šalje tri, kako sâm navodi, "loše snimljene ali zanimljivo ispale" fotografije. U uvodnoj napomeni autor tih radova izražava nepoverenje prema informaciji koju smo objavili da se "kolorisati mogu i crno-bele fotografije" i traži da ga u to uverimo. Zaista je moguće, a za to nije nužna savremena tehnika jer postoji čitav niz tonera još od 19. veka. (Da li da vas podsetimo da je čuveni Gistav le Grej svoje marine iz 1856. radio u bakarno-crvenom tonu?) A danas je to "mačji kašalj" – dovoljno je da se crno-beli negativ poveća na kolor papiru uz odgovarajući obojeni filtar. Nego, da sve vratimo suštini – Sinišinoj fotografiji koju smo odabrali za komentarisanje.

Nama se ne čini da je konačan proizvod rezultat lošeg snimanja. Naprotiv, detalj (čvor na dasci) je sasvim lepo uočen, čak svojim koloritom podseća na slikarstvo obnovljene figuracije, veoma popularno sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog veka. Treba imati na umu da snimanje ne dovršava proces stvaranja fotografije. Mnogi autori zapravo su ponosni na drugi deo posla, tj. na eventualno doradivanje ili čak i na sam izbor među gotovim delima. Tako i razumemo primedbu s početka: fotografije su (možda) loše snimljene, ali šta mari ako su, ipak, "dobro ispa le". Sačuvaćemo ih. I priznati ih kao svoje! Izbor je takođe deo autorstva.

JELENA trmčić ▲

NA FOTOGRAFIJI Jelene Trmčić iz Kovina nalaze se samo dva panja, reklo bi se, ništa naročito. Možda se nekome čini da se znamenite fotografije ne mogu praviti od skromnih sredstava, ali treba se podsetiti da mnoga velika dela imaju skromne motive (a u literaturi teme). Prema tome, nema malih stvari, već samo malih stvaralaca. Jelena je lepo uočila ovaj skromni ali izražajni motiv, i ukazala gledaocu da i obične stvari, ako su na pogodan način prevedene u fotografiju, mogu valjano da odjeknu. Uočljiv je ritam okruglih oblika, dijagonalno raspoređenih, dva panja koji izviruju iz vode. Sve je naizgled blatnjavo blede, žučkasto, skoro da je to motiv za crno-belo, a ne za boju. Ali ako se popravi kontrast i pojačaju obojeni tonovi, to bi mogla biti zanimljiva fotografija.

◀ ĐORĐE horvat cinger

DOGADA SE da nas prizor općini svojom monumentalnošću ili lepotom "štimmunga", a kad napravimo fotografiju, to ni izdaleka nije isti utisak. Izgleda nam da je baš jedan takav prizor izabrao Đorđe Horvat Cinger iz Subotice. Senovita staza ispresecana trakama sunčeve svetlosti zaista ostavlja prijatan utisak atmosfere toplog letnjeg dana. Nesklad dolazi otuda što se čulni utisci ne mogu bez ostatka prevesti u fotografiju, budući da fotografija ima sopstvene zakone. Otuda se

dogada da sasvim nevažni prizori, čak i ružne stvari na fotografiji, mogu biti zanimljive i naoko lepe. Iz ove fotografije ne može se ništa više izvući eventualnim prekadriranjem, rezanjem ili odstranjivanjem. Najviše što je moglo bilo je da se negde u dubini staze zatekne, npr., ljudska figura, koja bi bar oživela prizor i dala fotografiji razlog za postojanje. Ovako, to je samo detalj iz prirode, prosta informacija o jednom doživljaju.

ALEN popov ▲

MLADI fotograf iz Zrenjanina, Alen Popov, s čijim radovima smo se već susretali na ovoj strani, sada nam šalje, pored ostalih, i jedan zanimljiv prizor koji je snimio na ispucalom zemljištu. Pogledajmo tu sasvim jednostavnu ali zanimljivu fotografiju. Za trenutak se zapitajmo šta bi se dobilo da je isti prizor ravnomerno osvetljen s prednje strane (iz ose objektiva)? U stvari, cela dramatika ovog prizora dolazi od neravne zemlje i kosog osvetljenja. Neočekivano se javljaju detalji koji nas navode na čitanje tragova. Podsećamo, mnogi renesansni slikari ispitivali su fleke na zidu, oronule fasade, ispucalu zemlju, tražeći u slučajnim oblicima nadahnuće za pred-

stavljanje likova, figura i objekata na svojim slikama. Kod Leonarda da Vinčija u "Traktatu o slikarstvu" tome je posvećena čitava mala studija. Veliki je broj primera u fotografiji, pa i srpskoj, ispitivanja slučajno zatečenih prizora, derutnih prostora ili zardalih metalnih površina, koji menjaju izraz zavisno od ugla osvetljenosti (podsećamo, npr., na radove Dragane Kojić iz Novog Sada i Marjana Mišića iz Beograda). To je ne samo dobra vežba za opažanje nego i zgodna mogućnost za originalno izražavanje, jer ono što kao fotograf vidite vi, ne mogu videti osatli (ali zato oni mogu videti nešto drugo).

DUŠAN čarnić ▲

NA BELOM BREGU, kod Orešca, Dušan Čarnić iz Beograda zapazio je zanimljiv predeo koji se delimično odslikava u vodi kao u ogledalu. To jeste uvek privlačno, ali krije opasnost da se dva puta ponovi ako ne istovetan prizor, a ono njegove suštinske odlike. Zato uvek treba razbiti monotoniju bilo prekadriranjem, da bi posmatrač razumeo šta je osnovni cilj snimatelja (da li sâm motiv ili njegov odraz), ili jednostavnim sredstvom – tako što ćemo pred okidanje baciti kamen u vodu, da je bar uznemirimo. Uz to, neka stara fotografska estetska pravila govore da fotografiju treba rezati prilikom komponovanja dok se ne odbaci sve što je nebitno i što bi na neki način moglo da remeti njeno jedinstvo. Ovde to jedinstvo kvari udvojen prizor, ali ne samo činjenicom da je ponovljen, jer nigde ne piše da je to zabranjeno, nego isuviše vidljivom podelom – horizontalnom linijom koja ga deli na dve slične slike. Jedna je, ipak, bolja, izražajnija, a ako je već tako, onda je ona druga suvišna.

DEVOJČICA s razbarušenom kosom koju je fotografisala Dragana Majstorović iz Beograda deluje simpatično, neposredno, mada sadrži i osobine koje bi pre odgovarale fotografiji starije

na filmsku reklamnu fotografiju, na slike vampdiva, gotovo kao da je raden za naslovnu stranu kakvog glamur magazina, a ne za dečji album. Dobro, reći će neko, ne moraju svi prizori da

◀ DRAGANA majstorović

ženske osobe, nego dečjem snimku. Ima i nečeg ne sasvim usaglašenog između postupka na koji je tretiran sadržaj i naslova rada koji glasi "Nevinost". U stvari, ovde je upotrebljen jedan način (estetski prilaz) fotografisanja koji odiše idealizacijom, podseća

budu ispeglani, a svi modeli očesljani, može se nešto uhvatiti iz stvarnog, kao i iz zamišljenog života. Naravno da može, složićemo se, štaviše, povremeno se javljaju autorske izložbe na kojima se prikazuju gradnje fiktivnih svetova, a sami autori (autorke) snimaju sebe kao sobarice, kućepaziteljke, usedelice, mačkaste zavodnice... Niko nije osuđen da (samo) prepisuje prirodu i stvarnost. Sve ovo, naravno, nema direktne veze s fotografijom o kojoj govorimo, ali daje ideju da se u fotografiji može i svesno graditi svet drugačiji od realnog. To je prvi korak ka umetnosti.

PRAKTIKA

from germany

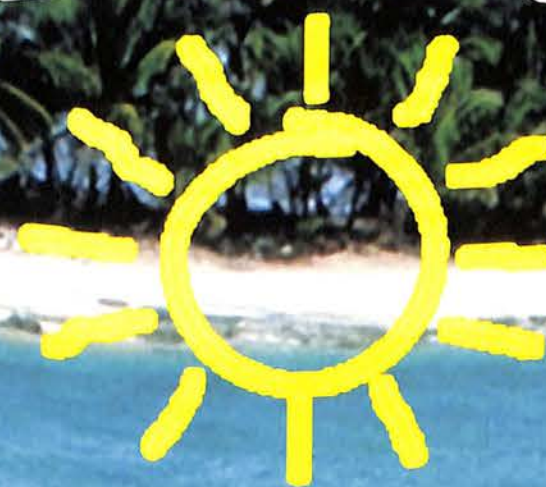
Photo
&
Digital

Repro
Market

www.repromarket.co.yu
E-mail: office@repromarket.co.yu;
Tel: (011) 344-49-63, fax: (011) 444-60-79

Hit ležaj!
FOTO APARATI SA BLICEM
ZA JEDNOKRATNU UPOTREBU

AKCIJSKI POPUST ZA DILERE!!!

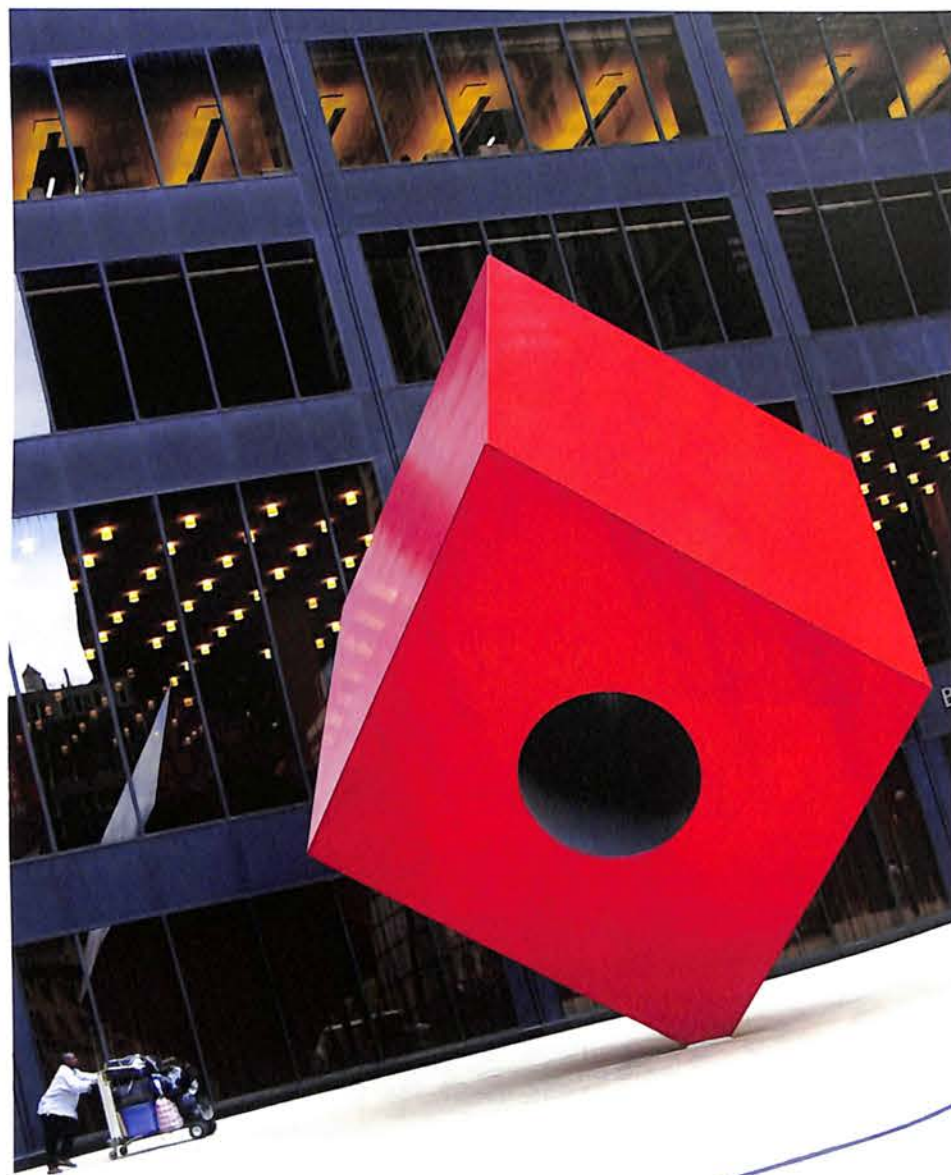

Repro

www.repromarket.co.yu

ŽIVOT grada

Konkurs s vašom omiljenom temom, a možemo je slobodno tako nazvati sudeći po broju radova koji stižu u redakciju, privlači pažnju sve većeg broja autora, tj. vas. Pristup ovako široko definisanom zadatku veoma je različit. Na osnovu toga možemo zaključiti koliki je trud uložen u vaša nastojanja da pronađete nešto što drugi nisu videli ili da nam nešto uobičajeno pokažete na nov, apsolutno vaš način. Iako je nagrađena fotografija pod nazivom "Sizif", naš konkurs odavno je prestao da bude Sizifov posao. Pokazali ste nam svakodnevnicu vaših gradova u kojima se snalazite bez muke. Videli smo i skoro istraživačke fotografije neuobičajenih scena egzotičnih i tako dalekih gradova. Oduševili ste nas slobodom pristupa u izboru motiva, načinu snimanja i, posebno, finalnom izrezu. Stigle su nam kolor fotografije, ali i crno-bele i to one prave,

1. NAGRADA – Sofija Kajtez, Beograd, "Sizif", Sony DSC - F 717

iz vaših mračnih komora. Snimali ste panorame, okretali fotografije "naglavačke"... Bili ste reporterski direktni i skoro voajerski diskretni tokom snimanja. Šaljite nam svoje fotografije i dozvolite da ih, ukoliko ne prođu žiriranje, prosledimo Goranu Maliću, koji će pokušati da vas usmeri ka dobroj fotografiji.

M. ŽIVKOVIĆ

2. NAGRADA – Ivan Sepić, Beograd, "Veliko blejanje"

2

3. NAGRADA – Goran Bjenić, G. Crnišava – Trstenik, "Inat"

3

4

POHVALE

- [1] Milota Dubovska Poslon, Novi Sad, "Žed", HP Photosmart 850
- [2] Marjan Nikolovski, Skoplje, "Predah", Nikon Coolpix 5900
- [3] Nikola Panajotović, Beograd, "3"
- [4] Aleksandar Radoman, Beograd, "Stakla"

narudžbenica

REFOTO, Beograd, Pčinjska 17, tel. 011/2456-151, 244-7958, e-pošta: refoto@net.yu

PRETPLATA ZA MOSTRANSTVO
Za 6 brojeva za 6 meseci 35 eura, a za Ameriku i Kanadu 60 eura

DRŽAVNI BILTI
INTERBUDAP (gospodarska biltna)
Dnevnik Bank Ag. - Frankfurt, SWIFT (CONR, DEUDIFF)

ACQUINTI WITH (biltna konkursa) 1000 916 2699 10
PROMERDIA BANKA RIJAD 4d - Beograd
SWIFT (CONR, FB88RIBG)

PRETPLATA ZA 2002.
2002 2003 2004

PRETPLATA ZA 2003.
2003 2004

PRETPLATA ZA 2004.
2004

REFOTOKARTI (konkurs) REFOT 8 - Beograd/Pinjaka 17
Akredit: 5401 978 0001032 za amonikom REFOT 17A ZA REFOT 10
Kopiju uplate dostaviti na fak: 381114460234 ili poslati na adresu: Redakcija

TEHNIKA BACON (finansijske uplate)
255-00097701000-53

REFOTOKARTI (konkurs) REFOT 8 - Beograd/Pinjaka 17
Akredit: 5401 978 0001032 za amonikom REFOT 17A ZA REFOT 10
Kopiju uplate dostaviti na fak: 381114460234 ili poslati na adresu: Redakcija

TEHNIKA BACON (finansijske uplate)
255-00097701000-53

Narudžbenica časopisa REFOTO ili druga ponudena izdanja, koja ćete mi isporučiti putem prethodne ili poznećem na sledeću adresu:

Ime i prezime _____
Adresa _____
Grad _____
Heslo _____
E-pošta _____
Danar / Fotoap _____
Fotograf _____
Heslo fotografije _____
E-pošta fotografije _____
Heslo fotografije _____
E-pošta fotografije _____

9/2002

Aleksandar Kelic, Zeljko Sinobad; Nikon foto-konkurs NPCI; Blicve; Olympus Camedia 4040 Zoom

10/2002

Branislav Strugar, Vladimir Marković, Yu Press Photo; Mamiya 645; Nikon D100

11/2002

Mario Bračić; Nova Francuska modna fotografija; Branko Bačović; Nikon Coolpix 5000, Nikon F100

12/2002

Mirodrag - Mića Miladinović, Mario del Kurto; Studenti FAMU; Contax N1, Nikon D100

13/2002

FOTOKINA - Hasselblad H1; Fuji Fine Pix S2, Canon EOS 1D; Nikon Coolpix 5700

14/2002

Konkurs "Putovanje" - finale; Gregor Podgorsky; Nikon F80, Canon EOS 300V, Contax N1 digital

15/2003

Dragoljub Zamurović, Branko Belić, Canon EOS 1V, Olympus Mju 300 i Mju 400; Nikon Coolpix 4300

16/2003

Henri Cartier - Bresson; Jaroslav Pap; World Press Photo 2002; Canon G3; Kompaktni fotoaparati

17/2003

Robert Doisneau, Vladan Milsavjević; Canon EOS 10D; Nikon F75; Canon Ixus 400

18/2003

Aleksandar Doljic; Branislav Brajan Rašić; Kodak DCS Pro 14n, Olympus Camedia C-740; Nikkor AF-S VR 70 - 200 mm

19/2003

Mihaly Moldvay; Vlaho Brangoljica, Ljubiša Tešić; Nikon D2H; Olympus E-1

20/2003

Finale konkursa "I ljubav"; Alija A Akmalija; Canon D300; Nikon objektiv; Fujifilm Finepix F700

21/2004

Novi konkurs časopisa; Rene Baric; Darnir Sagolj; Pejzaž u fotografiji; Tema broja: DIGITAL/ANLČ

22/2004

YU/World press photo; Boris Spremo; Tema broja/ PRESS PHOTO; Cebit/ PMA; Nikon D70

23/2004

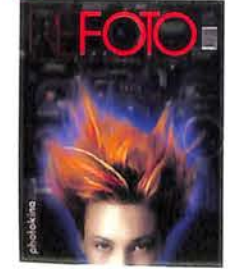
Dragoljub Tošić; ODLAZAK LEGENDE; Lazar Pejović; Tema broja/ ETIKA; 5x8 Mpix

24/2004

Klavdij Sluban; Božana Marincik; Dani fotografije u Srbiji; Tema broja/ ETIKA II; ULTRAZUM digitalni fotoaparati

25/2004

Photokina 2004; Izložbe; SLR i kompaktni digitalni fotoaparati; Štampači; skeneri; filmovi; Zanimljivosti

26/2004

Finale konkursa; Arno Rafael Mirnikner; Test digitalnih fotoaparata; Foto škola rezervizma

27/2005

Novi konkurs; Danilo Cvetanović; Milan Radjić; Film; skener; Foto škola ekspozicija

28/2005

Pete Turner; Yu i World Press Photo; Tema broja/BOJA; Test foto štampača; Nikon F6 i Nikon D2X

MALE TAJNE

VLADIMIR MAKSIMOVIĆ, BEOGRAD

Obraćam vam se najpre s pohvalama za izgled vašeg lista i uređivačku politiku. Izuzetno ste svestrani i za razliku od mnogih stranih časopisa koji su "skrtni" prvenstveno u savetima, otkrivajte "male tajne" fotografisanja. U jednom od brojeva pisali ste o crno-beloj fotografiji i načinu razvijanja filma, ali to nije dovoljno objašnjeno. Bilo bi više nego korisno da napravite tabelu s podacima o, recimo, temperaturi razvijanja, dužini razvijanja u zavisnosti od osetljivosti filma (od 25 do 400 ASA) i to za pojedine vrste filmova: Ilford, Panforte, Kodak i dr. Jedna zamerka: konkursi su vam uglavnom ili zastareli ili je rok za javljanje na njih veoma kratak. Znači, ne bi škodilo da se bar mesec dana pred kraj roka piše o aktuelnim konkursima kod nas i u svetu. Što se tiče vaših konkursa, skoro redovno šaljem svoje fotografije u digitalnom obliku, ali nisam siguran da li ste ih dobijali. Voleo bih da ako je ikako moguće dobijem nekakav sud o njima. U svakom slučaju, slaću ih i dalje i neću odustajati.

Hvala na pohvalama. Što se tiče malih tajni, svi oni koji su u Redakciji ili TO saraduju s časopisom smatraju da ne postoji ništa što bi trebalo biti tajna, mala ili velika, kada su u pitanju tehnika i tehnologija fotografisanja. Tajne majstora prvenstveno se ogledaju u pronalaženju motiva, kadriranju i načinu razmišljanja o konačnoj fotografiji. Što se tiče teksta o razvijanju crno-belih filmova, izrada jedne sveobuhvatne table bila bi skoro nemoguća zbog velikog broja razvijanja, različitih karakteristika filmova nominalno iste osetljivosti, ali od različitih proizvođača. Ukoliko pažljivo pogledate pakovanje hemikalija, na svakome ćete videti dijagram ili tabelu koja pokazuje kako ispravno podesiti osetljivost prema vremenu razvijanja, a u odnosu na temperaturu rastvora

i osetljivost filma. Što se tiče samih konkursa, trudimo se da dobijemo informacije što je pre moguće, ali dosta konkursa, pogotovu naših, organizuje se u relativno kratkom periodu - iz svima nama znanih razloga. Šaljite i nam i dalje fotografije jer ćemo ih sigurno objaviti, a bilo bi dobro da u pismu napišete da želite i komentar gospodina Malića - za fotografije poslate na konkurs, a koje nisu prihvaćene, ili za fotografije posebno poslate za tu namenu. I nemojte odustajati.

SLAGANJE KOCKICA

SVETOZAR ĐURIĆ

Početkom prošle godine pažnju mi je skrenula fotografija, odnosno naslovna strana časopisa REFOTO. Čeževare s cigarom i od tada čitam vaš časopis i s nestrpljenjem čekam da prođu dva meseca do pojave sledećeg broja. Prošle godine nekako sam konstantno bio "kratak s vremenom" i nisam uspevaio da vam pošaljem svoje fotografije, ali, konačno, neke kockice su se složile i evo šaljem vam prvu (malu) pošiljku, s nadom da ću u nekom od sledećih brojeva videti nešto od svojih radova. Prvi fotoaparat, Smenu 8, dobio sam za 12. rođendan, otkada i fotografisem, s kraćim prekidima. Imam priličnu kolekciju fotografija tako da se možete nadati pošiljkama za svaki broj.

Veliki je broj fotografa koji su svoje karijere započeli snimanjem kroz objektiv ruskih Smena, bilo 6, 8 ili M-serije. Iako su to bili fotoaparati koji su kupovani na trafikama, bili su sposobni da daju zavidan kvalitet fotografija, nedostizhan za većinu današnjih idiot fotoaparata. Neki se čak sećaju i posebne Smene Rapid koja je trošila specijalno pakovanje filma od 35 mm sa 12 snimaka, odakle joj i potiče naziv. Naročito nas raduje stalan kontakt s autorima, a vidite i da je veliki broj onih koji nam konstantno šalju radove tako da slobodno šaljite vaše

fotografije. Sa trećim konkursom, koji je doduše vezan za kupovinu Nikon fotoaparata, mislimo da će biti pokrivena većina tema koje se već nalaze snimljene na vašim fotografijama. Biće dovoljno samo da ih spakujete i pošaljete.

FOTOGRAFIJE NA KERAMICI

ZORAN MARKOVIĆ

Zainteresovan sam za rad s keramikom, tj., za prebacivanje fotografije na keramiku - porcelan (kako onu za spomenike, tako i za tanjire, šolje i sve što je od porcelana). Molim vas da mi kažete da li postoji i koji je naslov knjige gde je taj postupak objašnjen u detalje, kao i da li znate školu gde bih mogao da se obučim za tu vrstu posla.

Izrada fotografija na porculanu jeste zanat koji je zastupljen u relativno malom broju fotografskih radnji i, koliko znamo, nema posebne škole za ovu vrstu fotografije. Čini nam se da je najjednostavniji način da kod nekog kamenoresca saznate gde i kod koga izrađuje fotografije za ovu specifičnu namenu. Što se tiče literature nakon skoro šerlokovske potrage pronašli smo tekst o izradi fotografija na skoro svim materijalima: od drveta, raznovrsnih tkanina, stakla pa sve do keramike. Knjiga se u prevodu zove "Vodič fotoamatera", autor je doktor tehničkih nauka, E. A. Iofis, a izdanje je Iskustvo, Moskva 1976. Osnovni proces koji je opisan svodi se na prebacivanje razvijenog emulzionog sloja sa staklene ploče na keramičku površinu, sušenje i pečenje u keramičkim pećima na temperaturama od 780-860 °C. Potom se postepeno hladi i eventualno retušira. Drugi opisani metod razlikuje se po tome što se emulzija nanosi direktno na samu keramiku i dalje se obrađuje slično klasičnoj crno-beloj fotografiji samo uz korišćenje drugačijih hemikalija. Na kraju se nanosi posebna glazura i peče u keramičarskoj peći.

195€ na kredit!

Nikon

Kupiš

4.0 Mega piksela
3x Optički zoom
2 Godine garancije

od 29.05. do 31.07.

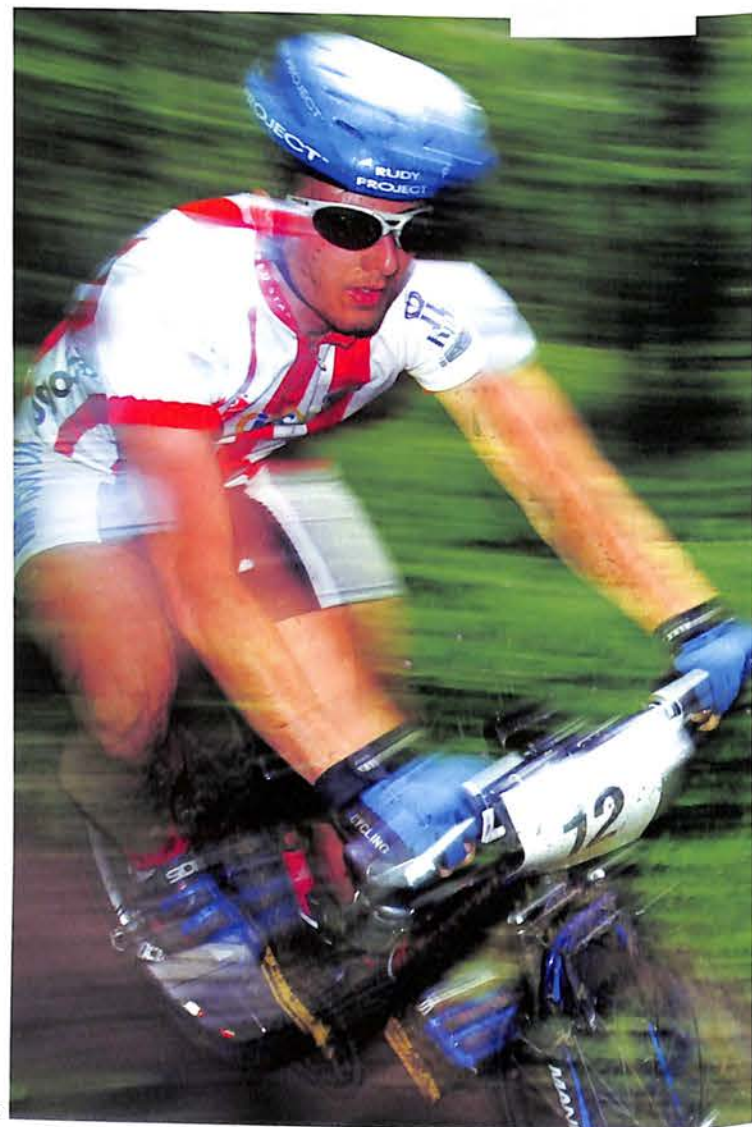
osvojiš

i još: putovanja, fotoaparate, računare...

ComTrade Shop eurojet KIA MOTORS The Power to Surprise

www.refot.com 011 344 7038

Brzina

- [1] Staniša Martinović, Novi Sad, "Ples Alana i zmaja na Sodrosu"
- [2] Ervin Šalgo, Kikinda, "Vrteška"
- [3] Nikola Panajotović, Beograd, "Ritam srca"
- [4] Milorad Despotović, Beograd, "Par"
- [5] Aleksandar Radovanović, Beograd, "Bumbarov let"
- [6] Zoran Lautarević, Novi Sad, "Popovica"

Fond fotografija pristiglih na konkurs postao je pozamašan jer su vaša razmišljanja i ideje sve šire, raznovrsnije i zanimljivije. Od snimaka paklenog ritma moto-trka i nezgoda koje se dešavaju, do širokog dečjeg osmeha, makrofotografija, pa sve do dramatičnog pejzaža po čijem nebu leti zmaj. Videćete ovde i neke naše stare poznanike s novim idejama, kao i one koji se prvi put odazivaju pozivu za učesće. Takav je i kriterijum izbora fotografija koje smo objavili – vodili smo se isključivo raznolikošću ideja. Molimo one autore čije fotografije nisu stale na ovu jednu stranicu da slučajno ne pomisle da su odbijeni i zbog toga ne šalju dalje svoje radove. Sve pristigle fotografije ravnopravno idu pred žiri, nakon čega će izabrani radovi biti izloženi u Galeriji "Artget", a najbolje će nagraditi Lexmark i Direct Link, a REFOTO će, naravno, pratiti konkurs.

M. ŽIVKOVIĆ

Jack Dykinga

 Lowepro[®]

WWW.LOWEPRO.COM

Ekskluzivni uvoznik i distributer
REFOT B - Pčinjska 17, 011 308 7004, 2456 151

CompuTrekker
105€
s PDV-om

Kapacitet: 1-2 SLR fotoaparata i 4-6 objektivna (80-200 mm f/2.8),
laptop računar, dodaci. Veličina: 285 x 125 d x 38v cm
Laptop pregrada: 30.5s x 4d x 38v cm